

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΔ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1987 | ΑΡΙΘ. 5

ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

«Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἔξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος» (Α' Κορ. στ', 12).

Σε λίγες ἡμέρες ἡ Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς 25ης Μαρτίου θὰ μᾶς ὑπεθυμίσει ἀκόμη μιὰ φορὰ τὴν ἐποποιΐα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, ὁ ὁποῖος ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπανακτῆσεως τῆς ἐθνικῆς μας ἐλευθερίας. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀξιοποιήσωμε τὴν ἐλευθερίαν αὐτή, τὴν ὁποία ἀπεκτήσαμε μὲ τόσες αἱματηρὲς θυσίες, πρέπει νὰ ἔχωμε καὶ τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποία μᾶς χαρίζει ὁ Χριστός: «Ἐὰν ὁ Υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε» (Ἰωάν. η', 36). Δὲν πρέπει νὰ ἔχωμε τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν ὡς «ἐπικάλυμμα τῆς κακίας» (Α' Πέτρ. β', 16) καὶ τοῦ πρακτικοῦ ὑλισμοῦ, ἡδονισμοῦ καὶ εὐδαιμονισμοῦ, ἀλλὰ ὡς μέσο κατακτῆσεως ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ὑψηλῶν κορυφῶν μέσα στὸ φωτεινὸ βασίλειο τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. Γιὰ τὰ γνωρίσματα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἐλευθερίας ὁμιλεῖ ὁ Ἅπ. Παῦλος, ὅταν λέγῃ: «Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἔξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος» (Α' Κορ. στ', 12). Ἀλλὰ ποία εἶναι ἀναλυτικώτερον ἢ φαινομενολογία τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας;

1) Ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία δὲν σημαίνει τελείως αὐθαίρετες ἀποφάσεις, οὔτε

ἔλλειψι προϋποθέσεων, κινήτρων καὶ ἐλατηρίων κατὰ τὴν λῆψιν ὁποιασδήποτε ἀποφάσεως. Ἡ λεγομένη «αὐταρχία» δὲν σημαίνει ἀπολυτὴ ἀνεξαρτησία καὶ αὐθαιρεσία. Ἡ κινήτρια δύναμις τῶν βουλευτικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων καὶ ἡ παρώθησις καὶ ἐπίδρασις τῆς ψυχολογικῆς ὑφῆς προϋποτίθενται ὡς αὐτονόητα. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν, μέσα στὸν πνευματικῶς ὑγιᾶ ἄνθρωπο ὑπάρχει ἐλεύθερος χῶρος πρὸς ἐκλογὴν μεταξὺ τῆς α' ἢ β' κατευθύνσεως καὶ πρὸς κατάφασιν ἢ ἄρνησιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς βουλευτικῆς ἐνεργείας. Οἱ ψυχολογικὲς ἐπιδράσεις πάνω στὴ βούλησιν καὶ ἡ ὑπαρξίς τοῦ πνευματικοῦ αὐτεξουσίου θυμίζουσι τὸ ρυάκι, ποὺ συνεχῶς ρέει καὶ στὸ ὁποῖο ὁ κηπουρός, ἐπεμβαίνοντας μὲ τὴν ἀξίνα, μεταβάλλει τὴν πορεία, γιὰ νὰ ποτίσῃ ἄλλη περιοχὴ τοῦ κήπου. Μπροστὰ στὸ ρυάκι τῶν ψυχικῶν φαινομένων θέσιν κηπουροῦ ἐπέχει ἡ ἀπόφασίς μας, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται σὲ μιὰ προσπάθεια, ἡ ὁποία ἄλλοτε μὲν ἀνακόπτει τὴν πορεία τῆς διαδοχῆς, ἄλλοτε δὲ τὴν κατευθύνει πρὸς πραγματοποιήσιν ἄλλου σκοποῦ. Ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία συνίσταται στὴν ἐπιλογή καὶ στὴν ἐκλογή τῶν διαφόρων κινήτρων γιὰ ὠρισμένα ὑλικά ἢ πνευματικά πράγματα ἢ δημιουργήματα, μέσα στὰ ὁποία ἡ προσωπικότης βλέπει νὰ ὑλοποιῶνται καὶ ἐνσαρκώνωνται διάφορες ἀξίες. Οἱ ἀξίες αὐτὲς ἐνεργοῦν διὰ τοῦ συναισθήματος πάνω στὴ βούλησιν ὅχι ὡς καταναγκάζουσες δυνάμεις,

ἀλλ' ὡς δείκτες ὀρισμένων σκοπῶν· δὲν προσδιορίζουν τὴν προσωπικότητα, ἀλλὰ ἡ ἐλευθέρα προσωπικότης, καταφάσκουσα ἢ ἀρνούμενη τὰ δεοντολογικὰ καὶ κανονιστικὰ μηνύματα τῶν ἀξιῶν, κάνει τὶς ἐκλογές καὶ τὶς ἐπισημάνσεις τῶν προτεραιοτήτων ἀνάμεσα σ' αὐτὲς καὶ ἔτσι προσδιορίζει τὸν ἑαυτὸν τῆς.

2) Κύριο γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ δυνατότης τῆς ἀξιολογικῆς ἐκλογῆς ἀνάμεσα σὲ ὅλες τὶς δυνατότητες, δηλαδή ἡ δυνατότης τῆς παραδοχῆς ἢ τῆς ἀρνήσεως μιᾶς ἢ περισσοτέρων ἀπὸ ὅλες τὶς ἀξίες, ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Γιὰ νὰ ἡμποροῦμε νὰ λέγωμε μαζὶ μὲ τὸν Ἄπ. Παῦλο «Πάντα μοι ἔξεστιν» (=«ὅλα εἶναι στὴν ἐξουσία μου νὰ τὰ πράττω»), πρέπει νὰ βλέπωμε ὅλα ὀρθῶς καὶ νὰ μὴ τὰ ἔχωμε χάσει ἀπὸ τὸ ὀπτικό μας πεδίο. Πρέπει ἐπὶ πλεόν νὰ τὰ βλέπωμε στὴν ὀρθὴ ἱεραρχικὴ κλιμάκωσι καὶ διαβάθμισί τους, γιὰ νὰ κάνωμε ἐπιλογές, ποὺ ἀνταποκρίνονται σὲ ἀληθινὲς προτεραιότητες. Δυστυχῶς αὐτὸ δὲν συμβαίνει πάντοτε στὴν πράξι. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἔχει κατ' ἐπανάληψιν τονισθῆ ἀπὸ τὸν γράφοντα, ὅταν βιώνη καὶ ζῆ τὶς διαφορὲς ἀξίες καὶ τὰ διαφορὰ ἀγαθὰ, δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὸν λεῖο καὶ καθαρὸ καθρέπτη τοῦ τοίχου, ὁ ὁποῖος καθρεπτίζει ὅλα ἀκριβῶς ὅπως αὐτὰ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὸ κάτοπτρο τῆς ἐπιφανείας τῆς λίμνης ἢ τῆς θάλασσας, τὸ ὁποῖο, ὅταν μὲν αὐτὴ εἶναι γαλήνια καὶ ὀλοκάθαρη, ἀπεικονίζει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον πιστὰ τὸ τοπίο τῆς ἀκτῆς, ὅταν ὅμως αὐτὴ εἶναι ἀκάθαρη, τρικυμισμένη καὶ φουρτουνιασμένη, ἄλλοτε παραμορφώνει τὰ ἀντικείμενα τῆς ἀκτῆς ἐπιμηκύνοντας ἢ ἐπιβραχύνοντας αὐτὰ καὶ ἄλλοτε τὰ ἀποκρύπτει ἐξ ὀλοκλήρου καὶ τὰ καθιστᾷ ἀόρατα. Ὅταν ἡ ψυχὴ, ὅπως λέγουν οἱ λειτουργικοὶ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας, κατακλύζεται ἀπὸ τὰ τέλματα ἢ τοὺς ὀρμητικούς χειμάρρους τῶν παθῶν· ὅταν κλυδωνί-

ζεται μὲ τὴν «τρικυμίαν τῶν λογισμῶν» καὶ ὅταν «τοῦ βίου τὴν θάλασσαν ὑψουμένην καθορᾷ τῶν πειρασμῶν τῷ κλύδωνι», τότε οἱ ἀνώτερες ἰδίως ἀξίες ἀποκρύπτονται ἢ ὑφίστανται πλήρη παραμόρφωσι, διότι φαίνονται ὡς τυραννικὲς καὶ ἀποκρουστικὲς. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἡ ψυχὴ πάσχει ἀπὸ τὴν ἀξιολογικὴ μυωπία ἢ τύφλωσι καὶ δυσχρωματοψία καὶ ἀπὸ τὸν πνευματικὸ δολτωνισμό. Αὐτὸ ἔχει ὑπ' ὄψι του ὁ Κύριος ὅταν ὀμιλῆ γιὰ τὸν «περιπατοῦντα ἐν τῇ σκοτίᾳ» (Ἰωάν. ιβ', 35) ἢ ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, ὅταν προσθέτῃ, ὅτι «ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ» (Α' Ἰωάν. β', 9) ἢ ὁ Ἄπ. Πέτρος, ὅταν χρησιμοποιῆ τὴν ἔκφρασι «Τυφλὸς ἐστὶ καὶ μυωπάζων» (Β' Πέτρ. α', 9).

Ὅποιος λοιπὸν ἔχει χάσει ἀπ' τὸν πνευματικὸ του ὀρίζοντα τὴν ὁμορφιά τῶν ἀνωτέρων ἰδανικῶν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν· ὁποῖος περιορίζει τὸ βλέμμα του μόνον στὴν περιοχὴ τῶν κατωτέρων ὕλικῶν, αἰσθησιακῶν καὶ ἡδονιστικῶν ἀξιῶν, αὐτὸς δὲν μπορεῖ νὰ πῆ τὸ «πάντα μοι ἔξεστιν». Μπορεῖ νὰ νομίζῃ ὅτι εἶναι χειραφετημένος καὶ ἐλεύθερος νὰ ἐπιλέξῃ ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα αὐτὸ ποὺ θέλει καὶ ἐπιλέγει εἶναι περιεχόμενον μόνον στὰ πλαίσια τῆς περιορισμένης μυωπικῆς ἢ δολτωνικῆς πνευματικῆς του ὀράσεως, ἢ ὁποῖα σημαίνει τύφλωσι γιὰ τὸ κάλλος τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιῶν.

3) Γιὰ νὰ εἶναι ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος ἀληθινὰ ἐλεύθερος, δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ μπορῆ νὰ λέγῃ «Πάντα μοι ἔξεστιν». Παράλληλα πρέπει νὰ προσθέτῃ: «Οὐ πάντα συμφέρει» ἢ «Οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος». Πρέπει νὰ προτιμᾷ ἐκάστοτε τὸ ἀξιολογικῶς καὶ ποιτικῶς ἀνώτερο ἀντὶ τοῦ κατωτέρου. Ὅταν βρίσκεται μπροστὰ σ' ἓνα σύμπλεγμα κατωτέρων βουλευτικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ὡς δόλωμα ἢ κακὴ ἐπιθυμία, γιὰ νὰ τὸν «ἐξέλκῃ καὶ δε-

λεάζη» (Ἰακ. α', 14), γιὰ νὰ τὸν ἐλύη καὶ παρασύρη ἔξω ἀπὸ τὸ καταφύγιο τῆς ἀνωτέρας πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἀληθινῆς ἐλευθερίας πρὸς τὶς παγίδες τῆς πνευματικῆς σκλαβιάς, τότε πρέπει νὰ ἔχη τὴ δύναμι νὰ ἀντιτάξῃ τὸ «Ὁχι» τοῦ στὸ σύμπλεγμα αὐτό. Διαφορετικὰ θὰ πραγματοποιιοῦνται οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου: «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (Ἰωάν. η', 34). Κατὰ τὸν Ἀπ. Πέτρο πολλοὶ παρουσιάζονται «ἐλευθερίαν ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς» (Β' Πέτρ. β', 19). Ἡ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ἐλευθερία μεταβάλλει τὸν ἄνθρωπο σὲ εὐθραυστο ἄχυρο, πού τὸ σύρουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ πάθη, σὲ ἄβουλο ὃν πού συνθλίβεται καὶ ἰσοπεδώνεται ἀπὸ τὸν ὁδοστρωτήρα τῶν ἀπαιτήσεων τῆς μάζας, στὶς ὁποῖες μὲ ἀνθρωπαρέσκεια δείχνει δουλικὴ προσκόλλησι.

4) Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν τσακισμένη καὶ σκλαβωμένη θέλησι λέγει κατὰ τὴ διατύπωσι τοῦ Ἀπ. Παύλου «Οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω» (Ρωμ. ζ', 19). Χαρακτηριστικὴ ἦταν καὶ ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Ὀβιδίου: «Βλέπω καὶ αἰσθάνομαι τὰ καλύτερα, ὅμως ἀκολουθῶ τὰ χειρότερα». Καὶ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, ἀναφερόμενος μὲ τὶς «Ἐξομολογήσεις» του στὴν χρονικὴ περίοδο πρὸ τοῦ χριστιανικοῦ βαπτισματος, πού τὸ δέχθηκε πρὸ 1600 ἀκριβῶς ἐτῶν (κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ 387), περιγράφει μὲ ἐνάργεια τὴ διχασμένη καὶ ὑποδουλωμένη θέλησι: «Δὲν ἤμωνα, λέγει, δεμένος μὲ ξένα δεσμὰ, μὰ μὲ τὰ σιδερένια δεσμὰ τῆς ἰδικῆς μου καρδιάς. Ὁ ἐχθρὸς κρατοῦσε στὰ χέρια του τὴ θέλησί μου. Εἶχε σφυρηλατήσῃ μιὰ ἀλυσίδα καὶ μὲ εἶχε καταστήσει μὲ αὐτὴ δέσμιο. Γιατὶ ἀπὸ τῆ διεστραμμένη θέλησι γεννιέται ὁ ἀνικανοποίητος πόθος. Καὶ ὅταν ὑποτάσσεται κανεὶς στὸν πόθο, τότε αὐτὸς γίνεται συνήθεια· καὶ ὅταν κανεὶς δὲν ἀντίσταται καὶ δὲν ἀντιδρᾷ στὴ συνήθεια, τότε αὐτὴ γίνεται ἀνάγκη. Μὲ ὅλους τοὺς κρίκους τῆς ἀλυσίδας αὐτῆς κρατιόμωνα στὰ δεσμὰ σκληρῆς σκλαβιάς. Ἡ νέα λοιπὸν θέλησις, πού ἄρχισε νὰ βλαστάνη μέσα μου, γιὰ νὰ Σὲ λατρεύω μὲ ἀφοσίωσι καὶ νὰ ἀπολαμβάνω Σένα, Θεέ μου, πού εἶσαι ἡ μοναδικὴ καὶ

ἀσφαλῆς χαρὰ καὶ εὐφροσύνη μου, δὲν ἦταν ἀκόμη ἱκανὴ νὰ υπερνικήσῃ τὴν παλαιότερη θέλησι, ἡ ὁποία εἶχε γίνει μὲ τὴ μακρόχρονη συνήθεια πολὺ ἰσχυρὴ. Ἔτσι ὑπῆρχαν μέσα μου δύο θελήσεις, ἡ μία παλκιὰ καὶ ἡ ἄλλη καινούρια, ἡ μία σαρκικὴ καὶ ἡ ἄλλη πνευματικὴ. Αὐτὲς μάχονταν ἡ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης καὶ ὁ ἀγὼν αὐτὸς ἐσχιζε στὰ δύο τὴν ψυχὴ μου». Καὶ ὁ Φάουστ τοῦ Γκαϊτε ἀταφωνοῦσε: «Ἀλλοίμονο, μέσα στὰ στήθη μου κατοικοῦν δύο ψυχές, πού διαρκῶς θέλουν νὰ χωρισθοῦν ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη».

Ἡ ἀπελευθέρωσις λοιπὸν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ σκλαβιά κορυφώνεται μὲ τὴν ἄρσι τῆς ἐσωτερικῆς διασπάσεως καὶ τοῦ πνευματικοῦ διχασμοῦ καὶ μὲ τὴ σταθερὴ στροφή τῆς βουλήσεως πρὸς τὸ ἐκάστοτε «κρεῖττον» καὶ «βέλτιον».

5) Ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία κορυφώνεται μὲ τὴ γνῶσι καὶ τὴ βίωσι τῆς ἀληθείας, πού ἀποκαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Χριστό: «Γνώσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. δ', 32). Γι' αὐτὸ ὁ Ἀπ. Παῦλος τόνιζε ὅτι «οὐ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ', 17). Ἡ ἐλευθερία αὐτὴ ἔχει ὡς θεμέλιό της τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο κορυφώθηκε στὴν μεγαλύτερη ἀπελευθερωτικὴ νίκη, πού συνετελέσθη μὲ τὴ Σταύρωσι καὶ τὴν Ἀνάστασί Του. Ἡ μέθεξις τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία συνεχίζεται στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, δημιουργεῖ πανίσχυρο σύμπλεγμα βουλευτικῶν κινήτρων καὶ ἐλατηρίων, πού συντελεῖ ὥστε ὁ πιστὸς νὰ ἐπαναλαμβάνη μὲ τὸν Ἀπ. Παῦλο: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ', 13). Γι' αὐτὸ ὅλοι οἱ λυτρωμένοι, πού κοντὰ στὸν Χριστὸ ἀπολαμβάνουν τὴν αὔρα τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, ἀκούουν πάντοτε νὰ ἀντηχῇ στ' αὐτιά τους ἡ προτροπὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλ. ε', 1).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΚΑΙ Η ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Τὰ πληθωριστικά φαινόμενα εἰς τὸν οικονομικὸν τομέα δημιουργοῦν μίαν γενικωτέραν κρίσιν μὲ δυσμενεῖς διὰ τὴν ὄλην ζωὴν μας ἐπιπτώσεις. Ὅταν δὲ ἡ κρίσις αὐτὴ λαμβάνει διεθνεῖς διαστάσεις, τότε διασπυρᾶται ὄχι μόνον ἡ εὐημερία, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ γαλήνη.

Καὶ δυστυχῶς διὰ τὴν ἐποχὴν μας τὸ νοσηρὸν αὐτὸ φαινόμενον τοῦ πληθωρισμοῦ δὲν περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν οικονομικὸν τομέα. Σήμερον, μὲ τὸ πρόσημα τῆς «διακινήσεως τῶν ἰδεῶν» καὶ τοῦ «ἐλευθέρου διαλόγου», παρατηρεῖται ἕνας πληθωρισμὸς καὶ ἕνας κατακλυσμὸς κυκλοφορίας τοῦ ἐντύπου.

Βιβλία ἰδεολογικά, πολιτικά, αἰρετικά, ἀγήθικα ἔχουν κατακλύσει τὸν τόπον μας. Διὰ τὴν πώλησιν καὶ κυκλοφορίαν των δὲν ἀπαιτοῦνται εἰδικὰ διδλιπωλεῖα. Πεζοδρομία, αὐτοκίνητα, «πλασιέ» μὲ προσφοράς εἰς χαμηλὰς τιμὰς καὶ δόσεις φέρουν τὸ διδλίον —καὶ τὸ ἐντυπον γενικότερον— εἰς τὰ πλέον ἀνυπόπτα πρόσωπα καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς χεῖρας τῶν νέων. Τὸ ἰδεολογικὸν καὶ πολιτικὸν ἐντυπον, περιέχον ποικίλας καὶ συχναὶς ἀλληλοσυγκρουομένας ἀπόψεις, προκαλεῖ εἰς τὸν ἀναγνώστην μίαν πρωτοφανῆ ἰδεολογικὴν σύγχυσιν. Ὅχι σπανίως βλέπομεν νέους, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐπίδρασις εἶναι μεγαλυτέρα, γὰρ στρατεύονται εἰς ἕν ἰδεολογικὸν ἄκρον, διὰ γὰρ μεταπηδοῦσιν ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος εἰς τὸ ἄλλο, τὸ ὅπως ἀντίθετον. Ἐνίοτε δὲ τὸ ἰδεολογικὸν ἀδιέξοδον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ ἡ ὀδυνηρὰ αὐτὴ σύγχυσις, ἀκολουθεῖ ἡ ἀμφισβήτησις καὶ ἡ ἀρνήσις οἰουδήποτε ἰδεολογικοῦ προσανατολισμοῦ. Καὶ αἱ ἀμφισβητήσεις αὗται δίδουν τὰς ομάδας τῶν ἀναρχικῶν, ἀνεξαρτήτων καὶ αὐτονόμων, οἱ ὁποῖοι —ὑποτίθεται— ἀρνοῦνται ὁποιαδήποτε ἰδεολογικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐξάρτησιν. Στερούμενος ὅμως κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ἄνθρωπος ἐρείσματος πνευματικοῦ καὶ κινούμενος εἰς μηδενιστικὰς καὶ χαώδεις καταστάσεις, εὐκόλως μεταβαίνει εἰς χειρότερα καὶ πλέον ὀδυνηρὰ ἀδιέξοδα, ὅπως εἶναι τὰ ναρκωτικά, ἡ αὐτοκτονία καὶ ἄλλαι ἀντικοινωνικαὶ καὶ τρομοκρατικαὶ καὶ βίαιαι ἐνέργειαι.

Πλὴν τοῦ ἰδεολογικοῦ - πολιτικοῦ ἐντύπου, μεγάλην ἐξάπλωσιν ἔχει ἐπίσης καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑποδαυλίζει καὶ ὑποκινεῖ κατωτέρας ὁρέξεις καὶ ἀνθρώπινα πάθη. Εἰς τὰ περίπτερα, τῶν μεγάλων ἰδίως πόλεων, τὸ «ἐλευθέρων» ἐντυπον κάμνει φοβεράν ἐντύπωσιν. Βιβλία, καὶ κυρίως περιοδικὰ, καθαρῶς πορνογραφικὰ καὶ ρυπαρογραφικὰ, «βαμβαρδίζουν» τὸν ἀνυπόπτον διαβάτην καὶ τὸν προκαλοῦν. Νὰ φαντασθῆ δὲ κανεὶς ὅτι ὅλα αὐτὰ προσφέρονται εἰς τοὺς πάντας, χωρὶς κανένα ἔλεγχον καὶ ἔναντι ἐλαχίστου τιμήματος. Μὲ τὴν κατά-

στασιν ἐξ ἄλλου αὐτὴν συμπορεύεται καὶ μερίδα τοῦ ἡμερησίου Τύπου ποῦ ἔχει λησιμονήσει τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν του, καὶ μὲ τὴν σκαυδαλοθηρίαν καὶ τὸν ἐντυπωσιασμὸν ἀποδλέπει εἰς τὴν αἴξησιν τῆς κυκλοφορίας του.

Τί γὰρ εἶπη ἐν τούτοις κανεὶς καὶ διὰ τὸ αἰρετικὸν ἐντυπον, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει γὰρ εἰσέλθῃ δωρεάν εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα, μὲ σκοπὸν γὰρ προσηλυτίτην καὶ γὰρ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν Ποίμνην τῆς Ἐκκλησίας χριστιανοὺς ἀνυποψιάστους καὶ ἀκατατοπίστους;

Ὅτω σήμερον ἡ πληθώρα τοῦ ἐντύπου ἔχει τεθεῖ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς προπαγάνδας, τῆς διαφημίσεως καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ. Πλήθη νέων καὶ μάλιστα ἀνθρώπων κυριολεκτικῶς δέχονται μίαν «πλύσιν ἐγκεφάλου», ἡ ὁποία ἀλλοτριώνει καὶ ἀποπροσανατολίζει τὸ πρόσωπον, τοῦ στερεῖ τὴν δυνατότητα γὰρ αὐτοπροσδιορίζεσθαι καὶ τὸ καθιστᾷ ἑτεροκίνητον ὑπαρξιν.

Τὸν τελευταῖον καιρὸν μάλιστα τὸ κακὸν αὐτὸ συνοδεύει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἕκαστον βῆμά του μὲ τὰς ἀφισοκαλλήσεις καὶ τὰς ἐφημερίδας τοῦ τοῖχου, αἱ ὁποῖαι —ἐκτὸς τῆς ρυπάνσεως— προβάλλουν συνήθως θέσεις καὶ συνηθήματα προκλητικὰ.

Ὁ κατακλυσμὸς λοιπὸν τοῦ ἰδεολογικοῦ - πολιτικοῦ, αἰρετικοῦ καὶ ἀγήθικοῦ ἐντύπου θέτει τὸ ἐρώτημα τῆς στάσεως τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας.

Κατ' ἀρχὴν πρέπει γὰρ ἐπισημανθῆ εἰς κίνδυνος. Ἡ μεθοδολογία τῆς προπαγάνδας, διαφημίσεως καὶ προσηλυτισμοῦ ἀποτελεῖ πειρασμὸν δι' ὅλους ἐκεῖνους ποῦ θέλουν γὰρ ἀντιδράσῃ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ κακοῦ. Ὁ «πειράζων» προκαλεῖ καὶ ἡμᾶς σήμερον, «εἰ υἱὸς ἐσμεν τοῦ Θεοῦ», γὰρ εἵπωμεν «ἵνα οἱ λίθοι ἄρτοι γέωνται»¹. Μᾶς θέτει εἰς τὸν πειρασμὸν γὰρ ἐντυπωσιάζωμεν, γὰρ κερδίσωμεν ὀπαδοὺς, γὰρ αὐξήσωμεν ἀριθμοὺς, γὰρ παρουσιάσωμεν ὑψηλὰ στατιστικὰ στοιχεῖα δραστηριότητος.

Αὐτὰ ὅμως ὅλα εἶναι ἀνεπίτρεπτα. Οἱ πιστοὶ δὲν ἔχουν λόγον γὰρ μιμηθεῖν τὴν μεθοδολογίαν καὶ τοὺς τρόπους ἐργασίας αἰρετικῶν, ἀθέων καὶ ἀρνητῶν. Ἡ δισχιλιετής πορεία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν παρουσίαν τῶν ἁγίων, τῶν ὁσίων, τῶν ὁμολογητῶν καὶ τῶν μαρτύρων δίδει καὶ ἐδῶ τὸ πρότυπον. Ὁ Κύριος, σεβόμενος τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον, εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἐντυπωσιάζει ἢ σκοπίμως κατέπληξε. Τὸ θαῦμα οὐδέποτε τίθεται ὡς μέσον αὐξήσεως τῶν πιστῶν. Αὐτὸ ἐνεργεῖται μόνον ἀπὸ ἀγάπην διὰ τὸν πάσχοντα ἄνθρωπον

1. Ματθ. 8' 3.

και κυρίως δια την βράβευσιν τής θερμής πίστεώς του. «Η πίστις σου σέσωκέ σε»². «Ω γύναι, μεγάλη σου ή πίστις! γεννηθήτω σοι ως θέλεις»³.

Ο Κύριος εις την επικοινωνίαν Του με τους ανθρώπους ούτε καθ' ύποψίαν προπαγανδίζει, δημαγωγεί ή προσηλυτίζει. Αντιθέτως προσκαλεί ελευθέρως ελευθέρους ανθρώπους, δια να τους κάμη όχι οπαδούς, αλλά πιστούς. «Εί τις θέλει όπισω μου έλθειν, άπαρνησάσθω έαυτόν και άράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι»⁴.

Και τό Σώμα του Χριστού, ή Έκκλησία Του, ακολουθώντας «τοίς ήνεσι»⁵ Εκείνου, που είναι ή Κεφαλή της, —τουλάχιστον εις τον χώρον τής Όρθοδόξου Άνατολικής Έκκλησίας— δέν υπεχώρησεν εις τον πειρασμόν να «κάμη τους λίθους άρτους»⁶, δια να έντυπωσιάση τον λαόν. Τούναντίον πάντοτε κηρύττει και όμολογεί «τόν σκληρόν λόγον τής αληθείας»⁷ προς όλας τάς κατευθύνσεις.

Άγωνώντας την προπαγάνδαν και την δημαγωγίαν καταθέτει μαρτυρίαν και κάμνει διακονίαν εις τον λαόν του Θεού. Και θεδαίως αυτή ή μαρτυρία συντελείται καμμίαν φοράν και με αυτήν την συγκλονιστικήν σιωπήν της. Είς τάς τόσας κατηγορίας, ύδρεις και άποδοκιμασίας «ό Ίησούς έσιώπα»⁸. Και ή Έκκλησία ύπάρχειν φοράι που εις τάς συκοφαντίας, σκανδαλοθηρίας, διωγμούς, κατατρεγμούς «σιωπά». Είναι και αυτή μία μορφή μαρτυρίας.

Είς τό παρελθόν ή μαρτυρία έγίνετο με τους διωγμούς, με τό αίμα των πιστών. Άλλοτε πάλιν με την όμολογίαν τής αληθείας εις την Σύνοδον, δια να μήν επικρατήση ή πλάνη και ή αίρεσις. Είς μεταγενεστέρους χρόνους, όταν έπαυσαν οι διωγμοί και αι αίρέσεις, άλλη μορφή μαρτυρίας έλαβε θέσιν, ή όποία διατηρεί και μέχρι σήμερα την ισχύν της. Δια τον Μ. Άντώνιον έγράφη: «άνεχώρει εις τό μοναστήριον και ήν καθ' ήμέραν μ α ρ τ υ ρ ω ν τή συνειδήσει και αγωνιζόμενος τοίς τής πίστεως άθλοις»⁹. Διότι πραγματικώς «ό μοναχός, κών σιωπά, κών κρύπτεται, είναι τό πλέον κραυγαλέον κήρυγμα. Κήρυγμα όχι λόγοις, άλλ' έργω. Κήρυγμα ισχυρόν και συγκλονιστικό. Τί κηρύσσουν οι έργάται τής Έκκλησίας μας εις τά κηρύγματά των; Τί γράφουν εις τά βιβλία των; Να αγαπήωμεν τον Θεόν, να προσευχώμεθα, να πολεμώμεν τάς κακίας μας, να μετέχωμεν των άγιών Μυστηρίων, να μετανωώμεν δια τάς άμαρτίας μας, να είμεθα ταπεινοί, να μήν προσκολώμεθα εις τά υλικά αγαθά, να έχωμεν τό πολίτευμα έν ούρανοίς κ.λπ. Άλλά τά ίδια ακριδώς δέν κηρύσσει

και ό μοναχός όχι με τά λόγια του, αλλά με τά έργα του, με τό παράδειγμά του»¹⁰.

Όμως ή μαρτυρία τής Έκκλησίας πραγματοποιείται και με τον άπολογητικόν και κηρυκτικόν λόγον της, όπως και με τά κείμενά της. Άρκεί να ανατρέξωμεν εις τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους και να ένθυμηθώμεν τά άποστολικά κείμενα, τά όποια άπέτέλεσαν τον κανόνα τής Καινής Διαθήκης. Έν συνεχείαι τά Πατερικά Κείμενα, τά άσκητικά, τά νηπτικά, τά συναξάρια, τάς Άκολουθίας, τά τροπάρια είναι ζυμωμένα με την ζωήν των Άγιών και έγράφησαν με πολλήν προσευχήν, νηστείαν και «έν Άγίω Πνεύματι»¹¹.

Δι' όλων αυτών έκαμνεν, αλλά και κάμνει μαρτυρίαν και διακονίαν εις τον λαόν του Θεού ή Έκκλησία. Είναι δε τόσον ισχυρά ή μαρτυρία που έπιτελείται μέσω αυτών των κειμένων, ώστε θά ήδύνατο να επαναλάβη κανείς εκείνους τους λόγους του μακαριστού Φώτη Κόντογλου: «Σάν γραφιάς κι έγώ, που έχω κάμψη πείρα από γραψίματα, σάς θεδαίωω πως τέτοια λόγια που βρίσκω γραμμένα στ' άγιωτικά βιβλία δέν βρίσκονται σε κανένα από τά όσα γράψανε οι λιγστοί που τους έχουε για τους πιό σπουδαίους στην τέχνη τής συγγραφικής. Αυτά τά λόγια είναι σαν μ α ρ γ α ρ ι τ ά ρ ι α κάποιας ξωτικής θάλασσας και δγαζουε μ ι α ν ά ν α λ α μ π ή κ α ι κ ά τ ι χ ρ ώ μ α τ α ά π ό ά λ λ ο ν κ ό σ μ ο ν. Μπροστά τους, τά λόγια που βρίσκονται στα πιό τεχνικά κοσμικά γραψίματα, είναι ξεθωριασμένα και συνηθισμένα και σαν από στάχτη, μπροστά στο άμύχανο κάλλος που έχουε εκείνα τά ό λ ό δ ρ ο σ α π ε τ ρ ά δ ι α τ η ς ά θ α ν α σ ι α ς»¹².

Τό λίαν παρήγορον είναι ότι τά «άγιωτικά» αυτά βιβλία, τά όποια κατά τον Φώτη Κόντογλου είναι «μαργαριτάρια κάποιας ξωτικής θάλασσας» και «όλόδροσα πετράδια άθανασίας», τους τελευταίους καιρούς ήρχισαν πάλιν να άποκαλύπτωνται ένώπιόν μας.

Μία επίδρασις δυτικής νοστροπίας μάς απέκοφεν από τάς ρίζας αυτές του Πατερικού λόγου και δι' έν διάστημα μάς συνέδεσε με βιβλία, τά όποια ασφαλώς δια «νηπίους έν Χριστώ» και «σαρκικούς» είχαν έν νόημα, όχι όμως δια «πνευματικούς». «Επότηζον με γάλα», όχι όμως με «δρόμα». Υπάρχει πάντοτε μία περίοδος κατά την όποιαν επαναλαμβάνεται ό λόγος του Άπ. Παύλου: «χρείαν έχοντες γάλακτος και ου στερεάς τροφής. πās γάρ ό μετέχων γάλακτος άπειρος λόγου δικαιοσύνης' νήπιος γάρ έστι' τελείων δε έστιν ή στερεά τροφή, των δια την έξιν τά αισθητήρια γεγευμασμένα έχόντων προς διάκρισιν καλού τε και κακού»¹³.

Και ή «στερεά» τροφή των «τελείων» είναι ό Πατερικός λόγος και τό Πατερικόν βιβλίον. Γεγονός δε είναι, όπως σημειώνει ένας λόγιος μοναχός του Άγίου Όρους, ότι «οί μελετώντες την πνευματικήν ζωήν τής Έκκλησίας και διακρίνοντες με όρθόδοξα κριτήρια τά πνεόντα εκάστοτε θεολογικά και πνευματικά ρεύματα

2. Ματθ. θ' 22.

3. Ματθ. ιε' 28.

4. Ματθ. ιστ' 24.

5. Α' Πέτρ. β' 21.

6. Ματθ. δ' 3.

7. Ίωάν. στ' 60.

8. Ματθ. κστ' 63.

9. Μ. Άθανάσιος.

10. Περιοδικόν Άθωνικοί Διάλογοι, τεύχ. 75 - 76, σελ. 5.

11. Λουκ. γ' 16.

12. Μυστικά Άνθη, σελ. 272.

13. Έβρ. ε' 12 - 14.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 524
Διεκπ. 307

Ἀθήνησι τῇ 6η-3-1987

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὴν παράγρ. 3 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Συμπληρωματικὸν Προκαταρκτικὸν Πίνακα» κληρικῶν προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφήν των εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ὑπὸ τοῦ Νόμου τασσομένης δεκαπενθήμερου προθεσμίας καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 1 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 590) 1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς τῶν κατωτέρω προτεινομένων ὑποψηφίων δύναται νὰ ἀσκηθῆ παρ' οἴου δήποτε κληρικοῦ καὶ λαϊκοῦ ἐνστάσις ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι οἱ προτεινόμενοι δὲν διαθέτουν τὰ πρὸς Ἀρχιερατεῖαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἐνστάσις αὕτη δύναται νὰ υποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκτεῖον Μητροπολίτην εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιερατεια-τεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΥΠΟΦΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1.	Ἀρχιμ. ΜΑΝΤΑΛΟΣ Διονύσιος	Χαλκίδος
2.	» ΝΕΟΦΥΤΙΑΗΣ Δαμασκηνός	Γρεβενῶν
3.	» ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ Κοσμάς	Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας
		Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱ. Συνόδου
		Ὁ Ἀρχιερατειατεὺς
		Ἀρχιμ. ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ - ΓΚΙΝΗΣ

θὰ ἔχουν ἀσφαλῶς διαπιστώσει, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν 20ετίαν ἔχει σημειωθῆ, εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, μία ἀλλαγὴ πνευματικῆς καὶ θεολογικῆς κατευθύνσεως, μία στροφὴ ἢ μᾶλλον ἐπιστροφή εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Πατερικὰς πηγὰς μας. Μόλις χρειάζεται νὰ λεχθῆ τὸ πόσον ἐπίδρασιν ἤσκησαν τὰ ἐκδοθέντα Πατερικὰ βιβλία, ποὺ ἀποτελοῦν πηγὰς βιωμάτων καὶ ἐμπνευσμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λόγων, ὅτε βραχεῖαι τινες ὀμιλίαι κακὰ φθεῖρουσιν ἤθη χρηστά. Ὅσοι ἐδίωσαν ἐν ὀριμότητι πρὸ 20ετίας τὸν ὀρθόδοξον Χριστιανισμόν, ὡς πιστοὶ ἐν Ἑλλάδι, πρῶτοι αὐτοὶ θὰ ἠσθάνθησαν τὸν πνεύσαντα ὡσεὶ διαίαις πνοῆς πνευματικὸν ἀνεμὸν διὰ τῆς ἐμφανίσεως νέων βιβλίων, ἀγνώστων μέχρι τότε εἰς τοὺς πολλούς. Τὰ πλεῖστα βιβλία ποὺ εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἀπετέλου, βεβαίως, ἀναφαίρετον κτῆμα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλ' οἱ Ἑλληγες ὀρθόδοξοι δὲν τὰ ἐγνώριζον, διότι ἐλάχιστα

ἐξ αὐτῶν εὗρισκοντο εἰς τὰς μεγάλας βιβλιοθήκας καὶ εἰς τὰς οἰκίας παλαιῶν τινων εὐσεβῶν, οἵτινες ἠκολούθουν τὴν πνευματικὴν Παράδοσιν. Καὶ ὡμοιάζον τὰ βιβλία αὐτά, ὡς κῆπος κεκλεισμένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη»¹⁴.

Σήμερον ἡ «ἐσφραγισμένη πηγὴ» τοῦ Πατερικοῦ λόγου ἔχει ἀνοίξει καὶ προσφέρεται, διὰ τὰ «ξεδιψᾶση» καὶ «ποτίση» τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ὃ ὁποῖος ἀναζητεῖ τὴν γνησιότητα καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἀληθῶς θὰ τὸν θρέψῃ καὶ θὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν «λυμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου»¹⁵.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

14. «Νέον Ἐκλόγιον» ἁγίου Νικοδήμου, σελ. ια'.

15. Ἀμὼς η' 11.

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΣ «ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΣΥΝΟΔΟΥ» ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Πρὸς ἀποφυγὴν πάσης τυχόν παρεξηγήσεως καὶ πρὸς τοποθέτησιν τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ὀρθὴν αὐτῶν θέσιν κρίνεται ὅπως ἀπαραίτητον νὰ ἐρμηνευθῆ ὁ τίτλος. Δὲν λέγομεν ἢ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἢ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία, διότι ἐν τῷ ἐλλαδικῷ χώρῳ πλὴν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχουν καὶ αἱ ἀπ' εὐθείας κανονικῶς, πνευματικῶς, κατὰ περίπτωσιν δὲ καὶ διοικητικῶς, ἐκ τοῦ πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξαρτώμεναι Ἐκκλησίαι, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ Ἐκκλησία Κρήτης, ἡ Ἐκκλησία Δωδεκανήσου καὶ ἡ ἰδιάζουσα μοναχικὴ Ἀδελφότης τοῦ Ἁγίου Ὀρους. Αὗται ὅμως ὑπόκεινται ὅλοι ὁμοῦ εἰς τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν νόμους, τοὺς διέποντας τὰς σχέσεις Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας ἐν Ἑλλάδι. Ὡς ἐκ τούτου ἐπηρεάζονται αὗται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκ τῆς ἐκάστοτε θέσεως, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ἡ Πολιτεία ἔναντι τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω μνημονευθεισῶν Ἐκκλησιῶν διαπομιαινόμενος ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἐνιαῖος, συμπαγής, εἰς καὶ ὁ αὐτός, ἐμφανίζει δὲ καὶ ἀντιμετωπίζει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ αὐτὰ περίπου πνευματικά, ἠθικά, ἐκκλησιαστικά, ἔθνικά, κοινωνικά, ψυχολογικά, ἐκπαιδευτικά, ἀσφαλιστικά, οἰκογενειακά, τουριστικά, ἐργατικά, περιβαλλοντολογικά καὶ ἑτέρας φύσεως προβλήματα. Τοῦτο καθ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἕτερον, σημαίνει, εἰ μὴ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὑπάρξεως καὶ ἐφαρμογῆς μιᾶς ἐνιαίας καὶ καλῶς προγραμματισμένης ποιμαντικῆς φροντίδος ἐν Ἑλλάδι. Μὲ ἄλλας λέξεις καθίσταται πάντα ἀπαραίτητος ὁ σχεδιασμός, ἡ διαμόρφωσις καὶ ἡ ἀνάπτυξις μεθόδου ἐφαρμογῆς μιᾶς κοινῆς καὶ ὑπευθύνου ἐκκλησιαστικῆς-ποιμαντικῆς ἀντιμετωπίσεως καὶ ἐπιλύσεως τῶν ὡς ἄνω κοινῶν προβλημάτων. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ Ἱεράρχαι τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερῶν Μητροπόλεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐκ τῆς ἐνότητος πίστεως καὶ μορφῶν διοικήσεως, ὀφείλουν, ὑπὸ τῶν πραγμάτων πιεζόμενοι, νὰ ἔλθουν εἰς ἄμεσον καὶ ἐπίσημον διαλογικὴν ἐπαφὴν καὶ συνάντησιν μετὰ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ κοινῶν πλέον νὰ συζητήσουν, ὡς Ἐκκλησία συνδεόμεναι ἐν τῇ ταυτότητι τῆς πίστεως, τῆς λατρείας καὶ τῶν μορφῶν διοικήσεως, τὰ φλέγοντα πνευματικά, κοινωνικά, ἠθικά, ἐκκλησιαστικά, ἐκπαιδευτικά (κυρίως ἀφορῶντα εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἔθνικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεο-

λαίας καὶ τὴν θεολογικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐπιμόρφωσιν τῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς), οἰκονομικά, ἐργατικά καὶ θεσμικά προβλήματα, τὰ προβλήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐναγωνίως ἀπασχολοῦν τὸ ἐλληνορθόδοξον αὐτῶν εὐσεβὲς πλήρωμα καὶ τὰ ὁποῖα, ὡς ἐγκυμονοῦντα πολλοὺς κινδύνους μετ' ἀπροβλέπτους συνεπειάς, δὲν ἐπιδέχονται ἀναβολήν, καλοῦνται νὰ ἀντιμετωπίσουν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ χαράξουν τὴν κοινὴν γραμμὴν πλεύσεως τοῦ σκάφους τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχίας καὶ νὰ καθορίσουν, πάντοτε ἐν ἐνότητι πνεύματος, ἠθικῆς καὶ διακοινωνίας, ὑπευθύνως σαφῶς καὶ κατηγορηματικῶς τοὺς μεγάλους ἐκείνους πανελλαδικούς, πανορθόδοξους παγχριστιανικοὺς στόχους καὶ τοὺς εὐγενεῖς ὀραματισμούς, τοὺς ὁποίους αὕτη πρέπει μετὰ προγραμματισμοῦ καὶ συνεπειᾶς νὰ ἐπιδιώξῃ. Καὶ τοῦτο, ἵνα ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑπάρξῃ πλήρῃς ἐνότης καὶ ἐναρμόνισις τῶν διαφόρων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἑλλαδικῆς καὶ Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἀφ' ἑτέρου ἵνα ἀνταποκριθῇ αὕτη πλήρως καὶ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὰς πολυειδεῖς καὶ πολυμόρφους ἀπαιτήσεις τοῦ ὑπὸ διαρκὲς ἄγχος ζῶντος σημερινοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους, τὸ ὁποῖον διέρχεται τὴν πρώτην σοβαρὰν μεταπολεμικὴν καθολικὴν κατὰπτωσιν καὶ παρακμὴν.

Εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῆ ἐναυθὰ ἰδιαιτέρως, ὅτι ὁ μέχρι σήμερον ἀκολουθούμενος μεμονωμένος τρόπος ἐργασίας καὶ δράσεως, ἐννοεῖται διὰ προβλήματα κοινῶν ἐνδιαφέροντος, ἀπεδείχθη ἥκιστα ἀποτελεσματικὸς, καὶ δὴ καὶ ἀνωφελὴς — εἰς ὄρισμένας μάλιστα περιπτώσεις καὶ λίαν ἀνηθικὸς καὶ καταστρεπτικὸς — διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ποίμνιον αὐτῆς, λίαν ὅμως ἐπωφελὴς διὰ τὴν Πολιτείαν. Οὕτως ἀμφιβάλλομεν πολὺ, τοῦλάχιστον ὑπὸ τὰς σημερινὴν ἐπικρατούσας συνθήκας, ὅτι θὰ ἔβλεπε μετὰ καλὸν ὄμμα τὴν συσπείρωσιν πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχῶν καὶ τὴν ἀπὸ κοινῶν λήψιν ἀποφάσεων καὶ τὸν καθορισμὸν τῆς ἔναντι αὐτῆς ταύτης τῆς Πολιτείας θέσεως τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς, καὶ δὴ εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς ὄρισμένα προβλήματα, τὰ ὁποῖα προκλητικῶς ἀναμοχλεύει τὸ Κράτος (ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις, ἐκκλησιαστικὴ ἔθνικὴ διαπαιδαγώγησις τῶν ἐλληνοπαίδων, δομικαὶ καὶ θεσμικαὶ ἀλλαγαί, προσανατολισμὸς τοῦ Ἔθνους κ.λπ.). Ὅ,τι ὅμως, διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἕτερον λόγον, δὲν ἐγίνεν ἐν τῷ παρελθόντι πρέπει ἀπαραίτητος καὶ ἀνυπερθέτως νὰ γίνῃ σήμερον, καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τὴν ἀφόρητον πίεσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν συνεχῶς καὶ λίαν προγραμματισμένως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς σχεδὸν ἐκ μέρους ἡμῶν ἀντιδράσεως αὐξανο-

* Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀποτελεῖ πρότασιν γενομένην κατὰ τὰς ἐργασίας Συνόδου τῆς Σεπτεῖας Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

μένην, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ὑπὸ τῆς Πολιτείας περιωριοποίησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ λίαν χαλεποὶ καιροὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβάλλουν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐν Ἑλλάδι Ἱεράρχας νὰ προετοιμάσωμεν τὸ ταχύτερον δυνατὸν τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτοὺς μας διὰ τὴν σύγκλησιν μιᾶς Ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχίας». Ἡ πρωτοβουλία διὰ τὴν σύγκλησιν μιᾶς τοιαύτης Ἐκτάκτου Συνόδου δύναται νὰ προέλθῃ εἴτε ἐξ αὐτοῦ αὐτὸν Ἀγίας καὶ Ἱεραῶν Συνόδου, δοθέντος ὅτι πολλαὶ Μητροπόλεις τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας ἀνήκουν εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν, ὡς ἐτονίσθη καὶ ἀνωτέρω, ἢ ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὑπὸ τῆς ΔΙΣ ἢ, τέλος, καὶ ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτῆς. Ἐν ἡ περιπτώσει ἡ πρωτοβουλία προέλθῃ ἐκ τινος τῶν ὡς ἄνω φορέων τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτονόητον ὅτι, ὅτι ἀποφασισθῆ τελικῶς νὰ γίνῃ, τοῦτο θὰ πρέπει νὰ ἔχῃ ἐκ τῶν προτέρων τὴν συγκατάθεσιν καὶ ἔγκρισιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐννοεῖται οὐχὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς μοναδικῷ συντονιστοῦ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ δὴ καὶ τῶν πανορθοδόξων καὶ παγκριστιανικῶν Συνεδρίων, ὁπότε θὰ ἐδημιουργεῖτο μιὰ πλόωσις μεταξὺ τῆς Ἑλληνοφώνου Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Σλαβικῆς τοιαύτης, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ιδιότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κων/λεως, ἡ ὁποία ἔχει Μητροπόλεις ἐν Ἑλλάδι. Ἡ τοιαύτη «Μερίζων» ἢ «Ἐκτακτος Σύνοδος» τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχίας δύναται νὰ συγκληθῆ μόνον ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον ἔχῃ σαφῶς καὶ ἐκ τῶν προτέρων καθορισθῆ ἡ ἡμερησία διάταξις τῶν προβλημάτων ἢ θεμάτων, τὰ ὁποία θὰ μελετήσουν τὰ μέλη αὐτῆς εἰς βάθος καὶ πλάτος, προκειμένου νὰ λάβουν κοινὰς ἀποφάσεις δι' ἀπάσας γενικῶς τὰς ἐν Ἑλλάδι δικαιοδοσίας, τ.ἔ. δι' ἅπαντα τὸν εὐσεβῆ ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν λαόν. Ὁ καταρτισμὸς τοῦ πίνακος τῶν φλεγόντων καὶ ὅλων ἐπικαιρῶν θεμάτων δύναται μὲν νὰ εἶναι εὐρύς, λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποία σήμερον ἀντιμετωπίζει ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, οὐχ ἤττον ὅμως ἡ ἡμερησία διάταξις πρέπει νὰ καθορίξῃ σαφῶς καὶ ἐπακριβῶς τίνα ἐκ τῶν θεμάτων τοῦ καταρτισθησομένου πίνακος θεματολογίας θὰ συζητήσῃ ἢ «Ἐκτακτος Σύνοδος» εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς σύγκλησιν τὰ ὑπόλοιπα θὰ συζητηθοῦν εἰς ἑτέρας συνελεύσεις, αἱ ὁποιαὶ δὲν δύναται νὰ καθορισθοῦν ἐκ τῶν προτέρων. Τόσον ὁ καταρτισμὸς τοῦ πίνακος τῆς θεματολογίας, ὅσον καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς ἡμερησίας διατάξεως μιᾶς τοιαύτης μελλούσης νὰ συνέλθῃ Ἐκτάκτου Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας δύναται νὰ γίνουν εἴτε ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱεραῶν Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἴτε καὶ ὑπὸ τῆς ΔΙΣ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατόπιν ἐκατέρωθεν συνεννόησεως καὶ ἀποδοχῆς τῆς χρησιμότητος αὐτῶν.

*

* *

Εἶναι γεγονὸς ἀναντίρρητον ὅτι ζῶμεν πολὺ εἰς τὴν ἀπομόνωσιν, τοῦλάχιστον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς ὀρισμένους τομεῖς, καὶ λαμβάνομεν οὐκ ὀλίγας φορὰς ἀποφάσεις μεμονωμένας, αἱ ὁποιαί, λόγῳ τοῦ εἰδικοῦ των χαρακτῆρος καὶ τοῦ περιεχομένου των, καταπολεμῶνται, ἄλλοτε εὐκόλως καὶ ἄλλοτε δυσκόλως, ὑπὸ τῶν διαφόρων τῶν μὴ φίλα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν γενικῶς προσκειμένων. Οὗτοι, διὰ τῆς πιστῆς ἐφαρμογῆς τῆς «πολιτικῆς τοῦ σαλαμιού», ἀγωνίζονται διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου καὶ τρόπου καὶ, βάσει καλῶς προδιαγεγραμμένου σχεδίου, προσπαθοῦν νὰ περιορίσουν τὴν τόσον πολῦτιμον καὶ ὄντως ἀνεκτίμητον διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν Πολιτείαν ἐπιρροὴν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ καταρρακώσουν τὴν τιμὴν, τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὸ κῦρος τοῦ Ἐπισκόπου, νὰ υποβαθμίσουν τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ μιᾶς ἄνευ προηγουμένου λασπολογίας, ἀδίκου κριτικῆς καὶ πρωτοφανοῦς ἐπιθετικότητος, δι' ἀπεμπολίσεως τῶν χριστιανικῶν ιδεωδῶν καὶ δι' ἀντικαταστάσεως τούτων διὰ τῶν ιδεωδῶν τοῦ Μαρξισμού, κυρίως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν γενικῶς τῶν ἑλληνοπαίδων, τὰ ὁποία οὐδόλως ἀνησυχοῦν ἐκ τῆς σήμερον ἐπικρατούσης ἀπαιδευσίας, ἡ ὁποία πρέπει ὅλως ἰδιαιτέρως νὰ ἀνησυχῆ τοὺς πάντας, διότι σὺν τοῖς ἄλλοις διακυβεύεται αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον τῆς χώρας ἡμῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι, διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, «ἀπαίδευσία μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν τίκτει».

Τὴν ὄντως μεγάλην ἐθνικὴν, πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν λαίλαπα, τὴν ὁποίαν ἐν ἀγωνίᾳ διέρχεται τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Ἔθνος καὶ ἡ Ἐκκλησία, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναχαίτισωμεν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἀποτελεσματικῶς εἰ μὴ μόνον ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον ἐνωθῶμεν καὶ ἀπὸ κοινοῦ πλέον συνειδητοποιήσωμεν, μελετήσωμεν καὶ ἀποφασίσωμεν, κατόπιν μακρᾶς περισυλλογῆς, σκέψεως καὶ μακροπροθέσμου ρεαλιστικοῦ προγραμματισμοῦ, τί θέλομεν ἐπακριβῶς, ποῖον κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμήν εἶναι τὸ ἀντικειμενικὸν συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν, τί σκοπεύομεν νὰ πράξωμεν καὶ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ θὰ δυνηθῶμεν κατὰ τὸν καλῦτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον τρόπον νὰ ὑλοποιήσωμεν τὸ σχέδιον δράσεως μὲ προκαθωσμένην σαφή, ἀλλὰ συνάμα καὶ ρεαλιστικὴν στρατηγικὴν τακτικὴν, ὡς καὶ μὲ ἐπακριβῶς προκαθωσμένους εὐρυτέρους, ἀντιπροσωπευτικούς, ὑψηλοὺς ἀλλὰ συνάμα καὶ πραγματιστικούς ἀπωτέρους καὶ ἀπωτάτους στόχους καὶ προοπτικάς.

Προβλήματα φλέγοντα καὶ ἀμέσου προτεραιότητος καὶ ζωτικότητος διὰ τὴν ἐπιβίωσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνους καὶ Γένους, ὡς καὶ διὰ τὴν περαιτέρω ἀπρόσκοπτον ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, οἷα εἶναι ὁ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐπελθὼν ἀποπροσανατολισμὸς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ἡ ἐκκοσμίκευσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ (ὁ εὐνοχισμὸς) αὐτοῦ, τὸ μέλλον τῆς Ἑλληνοφώνου Ὁρθοδοξίας καὶ γενικώτερον ἡ παρουσία τοῦ Χριστιανισμοῦ

και αἱ σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τοῦ συνεχῶς ἀναπτυσσομένου Ἰσλάμ ἐν τῇ Μέσῃ Ἀνατολῇ, ἡ ἀλλοτρίωσις τοῦ Νεο-ἑλληνος, ἡ ἀλλοίωσις τοῦ πνευματικοῦ, θρησκευτικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ χαρακτῆρος καὶ περιεχομένου τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἡ ἐν αὐτῇ παρουσιαζομένη καὶ διαρκῶς αὐξανομένη κρίσις συνειδήσεως καὶ νοήματος, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις, ἡ υποβάθμισις τῆς ἑλληνικῆς ἐν γένει Παιδείας καὶ ἡ δι' αὐτῆς συνεχῶς αὐξανομένη ὑπονόμευσις τῶν θεμελίων τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς δημοκρατίας, ἡ διὰ τινὰς περιπτώσεις ἀνάρμοστος καὶ ξένη πρὸς τὴν παράδοσιν τοῦ τόπου μας συμπεριφορὰ τῆς Πολιτείας ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διὰ τῶν τηλεοπτικῶν μέσων, τοῦ ραδιοφώνου καὶ τοῦ τύπου ἀσυνήθης διασυρμὸς τοῦ ἱ. Κλήρου καὶ ὁ πρωτοφανὴς χλευασμὸς τῶν πατροπαράδοτων ἔθνικῶν, θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἡ διάλυσις τῆς οἰκογενείας, ἡ ἀποποινικοποίησις τῆς μοιχείας καὶ ἡ ποινικοποίησις τῆς πολιτικῆς ζωῆς, ὁ πολιτικὸς γάμος, τὸ αὐτόματον διαζύγιον, ἡ ἀστυφιλία, ἡ ἐκβιομηχανοποίησις τῆς χώρας καὶ τὰ συναφῆ πρὸς αὐτὴν προβλήματα, ἡ ἀνησυχητικὴ αὐξήσις χρήσεως τῶν ναρκωτικῶν, τῶν ἠλεκτρονικῶν παιγνιδίων καὶ τῶν ὑπὸ τινῶν πολιτικῶν στελεχῶν ὑποστηριζομένων διαφόρων λεσχῶν, ὁ καλῶς προγραμματισμένος ἀποπροσανατολισμὸς τῶν ἐνδιαφερόντων τῆς ὑπὸ μελαγχολίας κατεχομένης νεολαίας, ἡ χαλάρωσις τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ θρησκευτικῆς αὐτῆς διαπαιδαγωγήσεως διὰ τῆς ἐπίσημου πλέον εἰσαγωγῆς τοῦ Μαρξισμού εἰς τὰ Σχολεῖα, αἱ σχέσεις Διοικήσεως Ἐκκλησίας καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ θεολόγων Καθηγητῶν ὑπηρετούντων εἰς τὰ δημόσια Σχολεῖα καὶ εἰς τὰ διάφορα ἄλλα πνευματικὰ Ἰδρύματα τῆς χώρας, ἡ περαιτέρω διασφάλισις, προαγωγή καὶ σφρηγιάσις τῆς ἐσωτερικῆς ἐνότητος τῆς Ἑλλαδικῆς καὶ Ἑλληνοφώνου Ὀρθοδοξίας, ὁ καθορισμὸς ἐνιαίας τακτικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ καλῶς ὀργανωμένου πολυπλεύρου προσηλυτισμοῦ καὶ τῆς διεθνοῦς θρησκευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς προπαγάνδας τῆς ὁποίας τὰ κέντρα ἀποφάσεων εὐρίσκονται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἡ ὁποία διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου μέσου ἀποβλέπει εἰς τὴν σπύλωσιν τῆς εἰκόνας καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς πολυδιαστάτου δραστηριότητος τῆς ἐπικρατούσης ἐν Ἑλλάδι Θρησκείας, εἰς τὴν ἀλλοτρίωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν διάσπασιν τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς αὐτοῦ ἐνότητος κ.ἀ. Ὡσαύτως καὶ ἀντιστρόφως ἡ ἀναβίωσις τῆς πνευματικότητος τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἡ ἀναγέννησις τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ ἡ ἐπάνδρωσις τῶν Ἱερῶν Μονῶν διὰ καταλλήλων προσώπων, ἡ τὸσον ἀναγκαῖα ἐκκλησιαστικὴ μεταρρυθμισις, ὁ ἐκδημοκρατισμὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου πρέπει καὶ ὅσον πρέπει, ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία καὶ ἡ μετ' αὐτῆς ἀρρήκτως συνδεδεμένη κοινωνικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ δράσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς Ἐκκλησίας, προϋποθέτουσα νέαν εὐρείαν καὶ βαθεῖαν μελέτην τοῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπάντων, εἰ δυνατὸν, τῶν στελεχῶν αὐτῆς, ἡ μασιζουσα, ἰδιαίτερος τὰς μεσαίας καὶ κατωτέρας τάξεις, ἀνεργία, ἡ ὁποία αὐξά-

νεται ἀλματωδῶς ἀντὶ νὰ μειωθῇ, ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ὁ σεβασμὸς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἀναφερόμενος εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους ζωτικὸς τομεῖς τοῦ Ἑλληνος πολίτου, ἡ σῆψις, ἥτις παρατηρεῖται ἐπὶ ἔθνικου ἐπιπέδου, ἐτι δὲ τὸ θέμα τοῦ τόσον βασικοῦ καὶ θεμελιώδους διὰ τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ παρατηρουμένου καὶ συνεχῶς σκανδαλωδῶς προπαγανδιζομένου εἰς τὰς εὐρείας λαϊκὰς τάξεις σήμερον ἀντεκκλησιαστικοῦ, ἀνορθοδόξου, ἀντιπαραδοσιακοῦ, ἀντικληρικοῦ, ἀντικαταγωγικοῦ καὶ ἀντεθνικοῦ πνεύματος τῶν ραδιοτηλεοπτικῶν μέσων καὶ πολλὰ ἕτερα. Λόγω τῆς μεγάλης σοβαρότητος, εὐαισθησίας καὶ τῆς μεγίστης σπουδαιότητος, ὡς καὶ τοῦ γενικοῦ ὄντως ἐνδιαφέροντος, τὰ ὁποία ταῦτα παρουσιάζουν, κρίνεται ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ τοποθετηθοῦν ὡμῶς, γενναίως, εἰλικρινῶς, νὰ μελετηθοῦν εἰς βάθος καὶ πλάτος μεθ' ὅλων τῶν θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν αὐτῶν διαστάσεων, προεκτάσεων καὶ ἐπιπτώσεων διὰ τὸ μέλλον τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς προόδου τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, τελικῶς δὲ νὰ ληφθοῦν τὰ πρὸς τοῦτο ἐπιβαλλόμενα ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς σθεναράν, δικαίαν, ρεαλιστικὴν, δυναμικὴν καὶ ἐπωφελῆ αὐτῶν ἀντιμετώπισιν. Ἡ τελικὴ ὁμως ἀπόφασις αὕτη, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς θὰ διαδραματίσῃ πρωτεύοντα ρόλον διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἱστορίας ἡμῶν ὡς Λαοῦ, Ἐκκλησίας, Κράτους, Ἐθνους καὶ Γένους πρέπει νὰ εἶναι ἀπόφασις ληφθεῖσα ἀπὸ κοινού, τ.ἐ. ὑφ' ἀπάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχῶν, ὀλίγων, λόγω τῶν ἐκτάκτων τούτων περιστάσεων τῶν δομικῶν καὶ θεσμικῶν ἀλλαγῶν, καλοῦνται νὰ συνέλθουν εἰς «Ἐκτακτον Τοπικὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας». Τοῦτο εἶναι ἀπολύτως σύμφωνον πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἔθος συγκλήσεως Τοπικῶν Συνόδων διὰ γενικώτερα ζητήματα περισσοτέρων ἐκκλησιαστικῶν περιοχῶν, δὲν θίγει δὲ τὴν κειμένην νομοθεσίαν καὶ θεμελιούται πλήρως εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον καὶ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας.

*
**

Πρὶν ἢ ληφθῇ οἰαδήποτε ἀπόφασις, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ φλέγοντα προβλήματα καὶ αἰτήματα τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀπαιτεῖται ὅλος ἰδιαίτερος πλήρης, ἀντικειμενικὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνημέρωσις ἐπὶ τῶν καθ' ὅλου ἐργασιῶν τῆς ΔΙΣ, ἐπὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς μεθόδου τῆς ὑπ' αὐτῆς προωθήσεως ὀρισμένων ζωτικῆς καὶ κεφαλαιώδους ἀξίας καὶ σημασίας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν θεμάτων καὶ ἐπὶ τῶν τυχόν προοπτικῶν ἐπιλύσεως ἐνίων ἐξ αὐτῶν μὴ ἐπιδεχομένων, λόγω τῆς σοβαρότητος αὐτῶν καὶ τῶν ἐγκυμονούντων ἀπροβλέπτων κινδύνων καὶ καταστάσεων, περαιτέρω ἀναβολῆν. Τέλος εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀντικειμενικὴ ἐνημέρωσις περὶ τῶν γενικῶν πλαισίων καταρτισμοῦ ἐνὸς βραχυπροθέσμου, μεσοπροθέσμου καὶ μακροπροθέσμου ἐκκλησιαστικοῦ, πνευ-

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

15. Έγκύκλιον Γράμμα επισκόπου Σερβίων και Κοζάνης Θεοφίλου (1791).

Ἡ Ἀρχιερατεία τοῦ Ἐπισκόπου Σερβίων καὶ Κοζάνης Θεοφίλου συμπίπτει πρὸς τὰ ἔτη 1780-1796. Οὗτος, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ χριστιανούς τῶν «χωρίων τοῦ Τζιαροσιανιπᾶ», δηλ. τῆς ἐπαρχίας Σερβίων, ὑπὸ ἡμερομηνίαν «Μαρτίου ιε' τοῦ ἔτους 1791», πατρικὸν Γράμμα, ἀναφερόμενον ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς νηστείας, τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας Κοινωνίας. Αἱ ἐννοιαὶ τοῦ κετιμένου εἶναι μεστὰ πνευματικότητος καὶ

ἀκρῶς παραστατικαί. Εἶναι ἀνέκδοτον κείμενον, γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,31X0,42 μ., καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 55 στίχους. Παρτίθεται ἐν συνεχείᾳ, πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν:

Εὐλαδέσαιοι Ἱερεῖς, καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῶν εὐλογημένων χωρίων τοῦ Τζιαροσιανιπᾶ, ἐν Χω ἡμῖν ἀγαπητοί, Χάρις εἴη πᾶσιν ὑμῖν εἰρήνη τε καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ παρ' ἡμῶν εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἐπειδὴ, ἀγαπητοὶ μου καὶ εὐλογημένοι χριστιανοί, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέσον τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς νηστείας, ἣ ὁποία εἶναι μία καὶ μόνη ὅλον τὸν χρόνον ἀφιερωμένη, μὲ ἐξαιρετικὸν τρόπον εἰς τὸν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 156 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

ματικοῦ, θρησκευτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ προγραμματισμοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἡ πολιτικὴ, ὡς κατ' ἐξοχὴν «τέχνη τοῦ ἐφικτοῦ», μεταβάλλεται, θάττον ἢ βράδιον εἰς «τέχνην τοῦ ἀνεφικτοῦ».

Ἡ εἰς βάθος καὶ πλάτος ἐνημέρωσις αὐτῆ κρινεται βασικῆ, ἀπολύτως ἀναγκαία καὶ θεμελιώδους σημασίας καὶ ἀξίας, διότι σήμερον οἱ ἐν Ἑλλάδι Ἱεράρχαι, καὶ δὴ καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν εἶναι κοινωνοὶ τοῦ πολυμόρφου καὶ πολυδιαστάτου ἔργου τοῦ ὑπὸ τῆς ΔΙΣ ἐπιτελουμένου ἢ καὶ οὐδὲν γνωρίζουν περὶ αὐτοῦ. Ὅ,τι δὲ γνωρίζουν περὶ τούτου, τούτο τὸ γνωρίζουν οὐχὶ ἐπισήμως καὶ ἐκ πρώτης χειρός, ἀλλ' ἀνεπισήμως, ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τρόπον διαστρεβλωμένον, διὰ τοῦ ἡμερησίου καὶ ἐβδομαδιαίου τύπου. Τὸ αὐτὸ βεβαίως ἰσχύει, καὶ δὴ καὶ εἰς μεγάλον βαθμὸν, καὶ διὰ τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐνημερώνεται ἐπὶ τοῦ πολυμόρφου καὶ πολυδιαστάτου ἔργου τῆς Ἐκκλησίας του, διὰ νὰ ἐξουδετερωθῇ ὁ κίνδυνος νὰ μὲνη τοῦτο ἀμέτοχον εἰς ὀρισμένας δράσεις καὶ ἀντιδράσεις-κινήσεις τῆς Ἐκκλησίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξασθενεῖ τὴν παρουσίαν, διακονίαν καὶ ἀντίδρασιν αὐτῆς ἐναντι τῶν ἐπιχειρούντων δομικὰς καὶ θεσμικὰς ἀλλαγὰς εἰς βάρος τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας.

Ὅθεν, πρὸς κάλυψιν τοῦ παρατηρουμένου μεγάλου τούτου κενοῦ, τὸ ὁποῖον ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιρρήσεως, ἔχει τεραστίας ἀρνητικὰς ἐπιπτώσεις καὶ συνεπείας διὰ τὴν ἐνότητα, τὸν συντονισμόν καὶ τὴν προαγωγὴν τὸσον τοῦ ἔργου αὐτῆς ταύτης τῆς ΔΙΣ ὅσον καὶ ἐκείνου τῶν κατὰ τόπους Μητροπολιτῶν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ τῆς εἰς αὐτὸ κοινωνίας τοῦ πληρώματος, κρινεται, κατὰ τὴν ταπεινὴν πάντοτε γνώμην ἡμῶν, ὅπως ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαῖον, ὅπως, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐνεργοποίησιν τῆς ἰδέας

συγκλήσεως «Ἐκτάκτου Συνόδου τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχίας», ἀποφασισθῇ καὶ ἡ σύνταξις ὑπὸ τῆς Γραμματείας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰδικοῦ, πολυγραφημένου ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ, μηνιαίου, εἰ δυνατόν, ἐνημερωτικοῦ Δελτίου περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ΔΙΣ καὶ πρὸς ἀποκλειστικὴν καὶ μόνον, ἐὰν συντρέχουν ὀρισμένοι εἰδικοί λόγοι, χρῆσιν τῶν σεβασμιῶν Ἱεραρχῶν. Οὕτως οὗτοι χωρὶς κἂν νὰ εἶναι Συνοδικοὶ καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σήμερον ἐπικρατοῦσαν ἀπαράδεκτον καὶ ἀνεπίτρεπτον κατάστασιν, θὰ συμμετέχουν, τρόπον τινά, τῶν ἐργασιῶν τῆς ΔΙΣ, θὰ εἶναι κοινωνοὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς καὶ θὰ γνωρίζουν καλῶς τὴν προβληματολογία, τὴν ὁποίαν καλεῖται σήμερον ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Ἐτι δὲ γνωρίζοντες διὰ τοῦ ὡς ἄνω εἰδικοῦ Δελτίου, τὰς, λόγῳ τοῦ ἰσχύοντος συστήματος, ἀγνώστους σήμερον παραμενοῦσας ἀποφάσεις τῆς ΔΙΣ, θὰ προσαρμόζονται πρὸς αὐτάς, θὰ πλουτίζουν τὸν κόσμον τῶν γνώσεών των, θὰ προβληματίζονται εἰς βάθος καὶ πλάτος καὶ θὰ ἐνεργοῦν ὡσαύτως συμφώνως πρὸς αὐτάς. Τοῦτο σημαίνει κατάργησιν τῆς μέχρι σήμερον ἐν πολλοῖς βασιλευούσης μερικῆς ἢ γενικῆς ἀγνοίας, ὁμοιομορφία καὶ συγχρόνως πολυμορφία συλλήψεως, σκέψεως, δράσεως καὶ ἀντιδράσεως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας σήμερον, τὴν μαρτυρίαν αὐτῆς καὶ τὴν διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις θέλει τὴν Ἐκκλησίαν του οὐχὶ οὐραγὸν ἀλλὰ πρωτόπορον εἰς ὅλους ἀνεξαίρετως τοὺς τραχεῖς ἀγῶνας του, ὡς καὶ εἰς τὰ πνευματικά, ἠθικά, ἐργατικά, οἰκονομικά, κοινωνικά καὶ ψυχολογικά προβλήματα, τὰ ὁποῖα οὗτος μετὰ μεγάλης καὶ ὑποδειγματικῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς, πίστεως καὶ ἐλπίδος ἀντιμετωπίζει.

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

Θεὸν καὶ διορισμένη καὶ ἀπὸ τὸν παλαιὸν νόμον, κενωμένη καὶ θεβαιωμένη καὶ ἀπὸ τὸν Κύριόν μας Ἰησοῦν Χριστόν, ἡ ὁποία Τεσσαρακοστή εἶναι μία ἀποδεκάτωσις ὅλου τοῦ χρόνου τοῦ τελείου τῶν τριακοσίων ἐξήκοντα ἐξ ἡμερῶν ὁποῦ ἀφιερώνονται εἰς τὸν Θεὸν ἀπὸ μίαν ἡμέρα εἰς τὰς κάθε δέκα ἡμέρας, καὶ ματώνοντας ὅλας ἡμέρας τριάντα ἕξη, εἶναι καὶ τοῖς εἰς τὸν τύπον τῆς ἁγίας Τριάδος, ὁποῦ ὀρθοδόξως λατρεύομεν, γίνονται τριάντα ἐννέα, εἶναι καὶ μία εἰς τιμὴν τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσαντος, παθόντος, σταυρωθέντος, ταφέντος καὶ ἀναστάντος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ γίνονται ὅλες ἡμέρες τεσσαράκοντα, ἀπὸ τὴν καθαρὰν Δευτέραν δηλαδὴ ἕως τὴν Παρασκευὴν τοῦ Λαζάρου (ὅτι ἀπὸ τὸ Σάββατον τοῦ Λαζάρου ἕως τὸ Μεγ. Σάββατον αἱ ὀκτὼ ἡμέραι εἶναι διὰ τὴν τιμὴν τῶν ἁγίων Παθῶν τοῦ Κυρίου μας) καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ Τεσσαρακοστή ὁποῦ ἀκούετε ὅλοι σας.

Αὐτὰς τὰς ἡμέρας, λοιπὸν, Χριστιανοὶ μου, πρέπει ὅπως δι' ὅλου νὰ ταῖς ἐξοδεύομεν τὸ περισσότερον εἰς τὴν ψυχικὴν μας δούλευσιν καὶ σωτηρίαν. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας πρέπει νὰ τὰς φυλάζωμεν μετὰ νηστειὰν καθαρὰν καὶ ξηροφαγίαν, διὰ νὰ ἐξιλεώσωμεν τὸν Θεόν, τὸν Πλάστην μας διὰ τὰς ὑβρισίας ὁποῦ μετὰ τὰς ἁμαρτίας μας ἐκάμαμεν εἰς αὐτὸν ὅλον τὸν χρόνον ἢ τελεία νηστεία ὅμως, Χριστιανοὶ μου, ὁποῦ γυρεύει ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ μᾶς παραγγέλλει καὶ ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία, δὲν εἶναι τὸ νὰ νηστεύωμεν μόνον ἀπὸ κρέας, ψάρια, κρασί καὶ λάδι, ἀλλὰ ἀπ' οὗ νηστεύσωμεν ἀπὸ αὐτὰ σωματικῶς, προτιήτερα πρέπει νὰ νηστεύσωμεν ψυχικῶς, δηλαδὴ νὰ καθαρῶσωμεν τὸν ἐαυτόν μας ἀπὸ τὰ ψυχικὰ πάθη καὶ ἀπὸ τὰς σαρκικὰς μας ὀρέξεις, νὰ συγχωρήσωμεν μετὰ ὅλην τὴν καρδίαν μας ἐκείνους ὁποῦ ἐφθασαν νὰ μᾶς πιάσουν, ἢ νὰ μᾶς θλάτουν εἰς τίποτε, διὰ νὰ μᾶς συγχωρέση καὶ ἡμᾶς ὁ Θεὸς τὰς ἁμαρτίας μας, νὰ πληρώσωμεν τὸ ξένον δίκαιον ὁποῦ κατακρατοῦμεν, νὰ διώξωμεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας τὸν ψυχόλεθρον φθόνον, νὰ δέσωμεν τὴν γλῶσσαν μας ἀπὸ τὴν θρωμερὰν καταλαλιὰν καὶ συκοφαντίαν τοῦ πλησίον μας, νὰ κλείσωμεν τ' αὐτὰ μας εἰς τοὺς ψιθυρισμοὺς καὶ κατηγορίας κατὰ τῶν ἀδελφῶν μας Χριστιανῶν, νὰ σφαλίσωμεν τὰ ὀμμάτιά μας εἰς τὴν κακὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, νὰ δέσωμεν τὰς χεῖρας μας ἀπὸ τὰς ἀρπαγὰς, νὰ ἐμποδίσωμεν τὰ πόδια μας ἀπὸ ταῖς παρανομαῖαις σιράταις, νὰ κόψωμεν καὶ ὅλας τὰς ἄλλας παραλόγους σαρκικὰς μας ἐπιθυμίας καὶ ὀρμὰς, νὰ ἀλείψωμεν τὴν κεφαλὴν μας, ὁποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν δυνατὴν ἐλεημοσύνην πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ νύφωμεν τὰ πρόσωπά μας, τοῦτέστι νὰ πλύνωμεν τὰς ἁμαρτίας μας μετὰ τὴν καθαρὰν ἐξομολόγησιν καὶ μετὰ τὰ νερὰ τῶν δακρύων, καὶ τότε, τότε ὅλα αὐτὰ ἠνωμένα εἶναι ἡ ἀληθινὴ νηστεία ὁποῦ ζητᾶ καὶ δέχεται ὁ Θεός.

Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ τέλειος σκοπὸς τῆς νηστείας καὶ μάλιστα τῆς Τεσσαρακοστῆς, εἰς τὴν ὁποίαν καθὼς εἶπομεν, ἐδριάζομεθα καὶ μετὰ μεγάλην προθυμίαν ὅλοι μας καρτεροῦμεν διὰ νὰ προσκονηθῶμεν τὰ ἅγια Πάθη καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας νηστεύετε ὅλοι σας βέβαια, καὶ ἔχετε σκο-

πὸν διὰ νὰ μεταλάβητε καὶ νὰ κοινωνήσητε τὸ Πανάγιον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου μας. Μετὰ τὸ νὰ ξεύρωμεν ὅμως, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἐσᾶς, ἄλλοι μετὰ τὸ νὰ μὴν εὐρίσκουν Πνευματικόν, τότε ὁποῦ θέλουν, καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἀμάθειάν τους, καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἀνευλάβειαν, πηγαίνουν καὶ μεταλαμβάνουν ἀνεξομολόγητοι, ἢ δὲν μεταλαμβάνουν καὶ τελείως. Ὅθεν ἡμεῖς ὡς γνήσιος ἀρχιερέας σας καὶ πνευματικὸς προστάτης σας, ὡσὰν ὁποῦ ἔχομεν χρέος εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ψυχῶν σας, διὰ τὰς ὁποίας χρεωστούμεν νὰ δώσωμεν ἀπολογία εἰς τὸν Θεόν, ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ σᾶς διδάξωμεν ἀρχιερατικῶς διὰ γράμματος, μετὰ τὸ νὰ λείπωμεν σωματικῶς διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις.

Γράφοντες λοιπὸν διὰ τοῦ παρόντος, σᾶς παραγγέλλομεν ὅλους Ἱερωμένους καὶ κοσμικοὺς, νέους καὶ γέροντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ σᾶς συμβουλεύομεν καιρικῶς, καὶ σᾶς ρουθετοῦμεν εὐχετικῶς, διὰ νὰ φροντίσετε ὅλοι σας διὰ τὴν ψυχικὴν σας σωτηρίαν καὶ νὰ τρέξετε ὅλοι σας μετὰ χαρὰ καὶ προθυμίαν χριστιανικὴν, διὰ νὰ ἐξομολογηθῆτε καὶ τότε καθαρῶς νὰ πλησιάσητε εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τὴν ἐκεῖνοι ὁποῦ μεταλαμβάνουν ἀνεξομολόγητοι βάζουν ἁμαρτίαν καὶ φωτίαν μέσα τους καθὼς μᾶς λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καὶ ὡς καταφρονητὰ τοῦ Θεοῦ πίπτουν εἰς δυστυχίας, εἰς ἀσθενείας καὶ εἰς ἄλλα πάθη, καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀποθνήσκουν καὶ μετὰ κακὸν θάνατον. Ἴδου λοιπὸν ὁποῦ σᾶς στέλνομεν καὶ πνευματικόν, ἱκανὸν ὄντα διὰ νὰ σᾶς διορθώσῃ, τὸν πανοσιώτατον ἐν Ἱερομονάχοις παπᾶ κτθ Θεοφάνη Ζαβορδηνόν, τὸν ὁποῖον θέλετε δεχθῆ εὐμενῶς, καὶ παραγγέλλομεν πρῶτον ἐσᾶς τοὺς Ἱερεῖς, ὁποῦ ἀπ' οὗ ἐξομολογηθῆτε κατὰ τὸ πρόπον, νὰ φροντίσητε καὶ νὰ παρακινήσητε καὶ ὅλους τοὺς Χριστιανούς τοῦ κάθε χωρίου σας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας διὰ νὰ τρέξουν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν.

Ἐπειδὴ Χριστιανοὶ μου, ἡ νηστεία μαζί μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν εἶναι δύο πτερά, ὁποῦ ὁ Χριστιανὸς πετάει εἰς τὸν οὐρανόν ἢ νηστεία μαζί μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν εἶναι ὡσὰν δύο χέρια μετὰ τὰ ὁποῖα ὁ Χριστιανὸς ἀνοίγει τὴν πόρταν τοῦ παραδείσου. Ἡ νηστεία Χριστιανὸς μου χωρὶς τὴν ἐξομολόγησιν δὲν ὀφελεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι μετὰ ἕνα πτερόν κανένα πουλὶον δὲν ἔμπορεῖ νὰ πετάσῃ, ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνία χωρὶς τὴν ἐξομολόγησιν καὶ ἀμετανοήσιν, κοντὰ ὁποῦ δὲν δίδει χάριν εἰς τὸν Χριστιανόν, τὸν κατακαίει καὶ περισσότερον. Διότι ἡ ἐξομολόγησις εἶναι ἕνα μυστήριον ἀπὸ τὰ ἐπὶ τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας μας, χωρὶς τὸ ὁποῖον ὁ Χριστιανὸς δὲν ἔμπορεῖ νὰ γίνῃ κληρονόμος τοῦ παραδείσου. Ἡ ἐξομολόγησις εἶναι πλύσιμον πνευματικόν ὁποῦ πασιεύει τὴν ψυχὴν τοῦ Χριστιανοῦ ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν. Ἡ Χριστιανοὶ μου, σᾶς φέρνομεν ἕνα κοινὸ παράδειγμα, καὶ στοχασθῆτε, ἐσεῖς τὸ φαγί σας συγκαίνεσθε νὰ τὸ δάλητε εἰς ἄπλυτον καὶ ἀπαστρον ἀγγεῖον, πόσο μᾶλλον ὁ καθαρὸς καὶ ἀμόλυντος Ἰησοῦς μας Χριστὸς πρέπει νὰ ζητῆ καθαρὰν ψυχὴν, καὶ πασιρικὴν ἀπὸ ἁμαρτίας διὰ νὰ ἀφήσῃ τὴν Χάριν Του μετὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ Παναγίου σώματος Του καὶ αἵματος, διὸ ὁποῦ ἁμαρτία καὶ ἀμετανοήσις, ἐκεῖ ὁ Θεὸς δὲν κατακεῖ.

Παστρέφατε, λοιπὸν, καὶ πλύνετε τὰς ψυχὰς σας

με τὴν ἐξομολόγησιν, διὰ τὰ τὰς κάμειτε καθαρὰ ἀγ-
γεῖα, ὅπου τὰ μὴν τὰς συγγαίετε ὁ Θεὸς διὰ τὰ
κατοικίῃσιν. Δεῖξε χριστιανέ, χωρὶς ἐντροπὴν ἐμπρο-
σὰ εἰς τὸν πνευματικὸν τὰς ἁμαρτίας σου, ξεγύμνω-
σε τὰ κεκρυμμένα πάθη τῆς ψυχῆς σου, καὶ αὐτὸς
θέλει σοὶ δώσει πνευματικὰ θόματα καὶ ἀλοιφὰς διὰ
τὰς πληγὰς σου, καὶ διὰ τὴν τελείαν ἰατρείαν σου,
μὴ ἐντροπῆς τὰ ὁμολογήσῃς, μετὰ τὸ ἴδιόν σου τὰς
ἁμαρτίας σου ἐμπροσὰ εἰς τὸν πνευματικόν, ὅπου
εἶναι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος, ὡσὺν καὶ ἐσένα, διὰ τὰ
μὴν ἀναγκασθῆς εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν, τὰ τὰ πῆς
ἐμπροσὰ εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας, ἀγγέλων καὶ ἄν-
θρώπων, καὶ τὰ ἐντροπιασθῆς ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὰ
ἴδια σου ἁμαρτήματα.

Μετανόησε χριστιανέ, τώρα ὅπου εἶσαι εἰς τὴν
παροῦσαν ζωὴν, διατὶ εἰς τὴν ἄλλην δὲν ἔχεις κανέ-
να διάφορον, ὅτι ἐκεῖ δὲν εἶναι μετάνοια, ἀλλὰ κρί-
σις καὶ ἀπόφασις ἢ διὰ τὸν παράδεισον ἢ διὰ τὴν
κόλασιν, μετανόησε διὰ τὰ ἁμαρτήματά σου ἀπὸ πό-
νον καρδίας, κάμει τελείαν ἀποχὴν, κλαύσε μετὰ δάκρυα
ἀληθινὰ, δεῖξε πόνον τῆς καρδίας σου διὰ ὅσα ἔκα-
μες, καὶ ὄχι λόγια καὶ προφάσεις, μὴν κατηγορεῖς
ἄλλον διὰ τὴν ἁμαρτίαν σου, ἀλλὰ κατηγοροῦσε τοῦ
λόγου σου· διὰτὶ καὶ ὁ Ἄδὰμ μετὰ τὴν παράδοσιν
τῆς ἐπιτολῆς τοῦ Θεοῦ, ἂν κατηγοροῦσε τοῦ λόγου του,
καὶ ὄχι τὴν γυναῖκα του, καὶ πάλιν ἡ Εὔα ἂν δὲν
ἐκατηγοροῦσε, καὶ ἂν δὲν ἔροισεν τὴν ἀφορμὴν εἰς
τὸν ὄφιν, βέβαια δὲν ἠθέλειαν διωχθῆναι ἀπὸ τὸν παρὰ-
δεισον.

Ἐξομολογηθῆτε, χριστιανοὶ μου, ἐξομολογηθῆτε
ὅλοι, κλαύσατε, καὶ μετανόησατε διὰ τὰς ἁμαρτίας
σας, καὶ γυρίσατε εἰς τὰς ἀρετὰς, καὶ εἰς τὰ θελήματα
τοῦ Θεοῦ, διὰ τὰ γυρίση καὶ ὁ Θεὸς εἰς ἐσᾶς, ὅπου
τὰ σᾶς λυπηθῆναι διὰ τὰ ὅσα κακὰ καὶ βάρη ὅπου δο-
κιμάζετε, τὰ ὅποια ὅλα τὰ προξενούν οἱ ἁμαρτίες μας,
καὶ εἰς τὴν παροῦσαν θέλει σᾶς χαρίση ὑγιείαν ἄ-
κραν, ζωὴν πολυχρόνιον καὶ εὐτυχίαν, εἰς δὲ τὴν
μέλλουσαν θέλει σᾶς ἀξιώσῃ τῆς οὐρανίου Του Βα-
σιλείας, κἀμονιὰς σας κληρονόμους τοῦ Παραδεί-
σου, ἀκούοντες ἐκεῖνην τὴν μακαρίαν φωνήν, δεῦτε,
οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν
ἡτοιμασμένην ὑμῖν Βασιλείαν. Ἦς γένοιτο πάντας
ἡμᾶς ἐντυχεῖν, ἐν Χριστῷ ἰῶ Κυρίῳ ἡμῶν. Ὁὗ ἢ
Χάρις καὶ τὸ ἄπειρον Ἔλεος, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐ-
λογία τῆς ἡμῶν ταπεινότητος εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν.
Ἀμήν.

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Θεόφιλος
καὶ ἐν Χριστῷ ἰῶ Θεῶ ἡμῶν εὐχέτης.

αὐτὴ ἄ' Μαρτίου 1821 ἐν τῇ Κοζάνῃ.

16. Ἐγκύκλιον Γράμμα τοῦ Οἰ-
κουμενικοῦ Πατριάρχου Εὐγενίου
Β' (1821).

Πρῶτος μετὰ τὴν παύσιν τοῦ μακαρίου Γρηγορίου
τοῦ Ε', τοῦ κατὰ τὴν 10ην Ἀπριλίου ἀναδειχθέντος

Ἐθνομάρτυρος, πατριάρχης ἐγένετο ὁ Εὐγένιος ὁ Β',
τέως Μητροπολίτης Πισιδίας (Ἀτταλειάς), ὁ ὅποιος
ἀπέθανεν μετ' ὀλίγον κατὰ τὴν 27ην Ἰουλίου 1822.
Ἦτο Βούλγαρος τὴν καταγωγὴν καὶ εἰδήμων τῆς
τουρκικῆς γλώσσης καὶ ἐγνώριζε τὰ περιποιήται τοὺς
Τούρκους, μάλιστα δὲ κατὰ τὰς φοβερὰς ἐκείνας ἡμέ-
ρας τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Τὰ κυριώτερα τῶν ἔργων τοῦ
Εὐγενίου εἶναι αἱ συνεχεῖς ἐκλογαὶ «ψήφοις κληρικῶν»
ἀρχιερέων, ἀντὶ τῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς
πατριδὸς φονευομένων. Ἀξιοσημείωτον δὲ εἶναι ὅτι εἰς
τὰ συνθήκη «ὕπομνηματα» τῶν ἐκλογῶν ἤρχιζε μετὰ
τὴν ἀποφαστικὰ καὶ συγκινητικὰς φράσεις. «Τῆς ἀγιωτάτης μη-
τροπόλεως (Ἐφέσου λόγου χάριν ἢ Νικαίης κ.λπ.) ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἢ τε τοῦ ἐν αὐτῇ τέως
ἀρχιερατεύοντος (...) οἰκτρῶς τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος
καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος...» κ.λπ..

Τὸ κατωτέρω Ἐγκύκλιον Γράμμα τοῦ Πατριάρχου
Εὐγενίου τοῦ Β' ἀπεστάλη τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 πρὸς
ἅπαντας τοὺς ἱερωτάτους Μητροπολίτας τοὺς ὑποκειμέ-
νους εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον καὶ τοὺς λοιποὺς
προκρίτους. Συνιστάται δι' αὐτοῦ εἰς πάντας ὅπως μὴ
ἀναμειχθῶν εἰς τὴν ἀρξαιμένην ἐπανάστασιν τοῦ δού-
λου Γένους. Οἱ μετασχόντες δὲ εἰς αὐτὴν Κληρικοὶ θεω-
ροῦνται καθηρημένοι καὶ οἱ λαϊκοί, οἱ ἰδιῶται καὶ ὅλοι
οἱ συμπράττοντες ἀφωρισμένοι. Τὸ κείμενον εἶναι γε-
γραμμένον ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,48X0,71 μ. Εἰς
τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τοῦ χάρτου, δι' ἐτέρας γραφῆς,
υπάρχει ἡ σημειώσις: «Ἐπιτίμη (ον) Συνοδικόν, ἐπιτι-
μῶν τοῖς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπὶ μηνὸς Ἀπριλίου Συνο-
μῶταις, περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας καὶ μηδενὶ πραξά-
μενοις κατὰ τῆς μεγάλης πόρτας ἐπὶ Σουλτᾶν Μα-
χμουῦντ». Ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς σελ. 496-500 τοῦ IB'
τόμου τῶν «Μακεδονικῶν Σπουδῶν», ἔχει δὲ ὡς κάτωθι:

Εὐγένιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντι-
νουπόλεως, νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Οἱ τῶ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτω Ἀποστολικῷ Πατριαρ-
χικῷ καὶ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑποκείμενοι Ἰερωτάτοι
Μητροπολίται, καὶ ὑπέρτιμοι καὶ Θεοφιλέστατοι
Ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ Ἐπίσκοποι, ἐν Ἀγίῳ Πνεύ-
ματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ σὺλλειτουργοί, καὶ εὐλα-
βέστατοι Ἰερεῖς, καὶ δοσιῶται Ἰερομόναχοι, τιμῶ-
ταιοι προεστώτες καὶ πρόκριτοι, καὶ λοιποὶ ἅπαξ ἄ-
παντες εὐλογημένοι χριστιανοί, χάρις εἶη ὑμῖν καὶ
εὐεργετήματα παρὰ Θεοῦ· ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ὅλα φιλόστοργ-
γος Μήτηρ πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χρι-
στιανῶν δὲν ἔλειπε οὔτε λείπει ἀπὸ τοῦ τὰ πραγμα-
τεύεται διαφοροτρόπως τὴν σωτηρίαν τῶν εὐπειθῶν
αὐτῆς τέκνων, ὅτι μὲν ὀργιζομένη, ὅτι δὲ προτρέ-
πουσα, καὶ ἄλλοτε παρακαλοῦσα. Ὅταν δὲ κατὶ τὴν αὐ-
τὰ ἐπὶ τὸ χεῖρον προβαίοντα καὶ οὐ μόνον ἴδιαν ἀλλὰ
καὶ κοινὴν βλάβην προξενούνητα ἵστε δὲ ἐγκαίρως
ἐπάγει καὶ τὰ ἐπιτίμια ὅπως διὰ τῆς πνευματικῆς
ταύτης ρομφαίας ἀναστειλάσῃ τὴν κακίαν τῶν μερι-
κῶν ἀπαλλάττει καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς ἀπωλείας· ἐ-
γένετο ἀναμφιβόλως γνωστὴ εἰς ὅλους σας ἡ ἀπαρα-
δειγμάτιστος κακοβουλία καὶ ἀντίθεος ἀνταρσία τῶν
εἰς (τὰ μέρη) τῆς βλαχομουρδανίας ἀναφανέντων

ἀπονενομημένων ἐκείνων ἀποσταίων, οἵτινες καὶ ὡς νοσήσαντες μίαν νόσον ἀντιστρατευομένην καθόλα, καὶ ἠθικῶς καὶ κατὰ λόγον... εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην κραταιὰν καὶ ἀήττητον βασιλείαν, ἐφείλκυσαν κακοφρόνως οἱ ἀσυνείδητοι, καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ὁργὴν, καὶ παιδεύαν τὸ τοιοῦτον τέλος τῶν κακοβούλων ἐκείνων δέον νὰ φοβίσῃ τοὺς λοιποὺς καὶ νὰ τοὺς ἀποκαταστήσῃ προσεκτικούς, καὶ ἐδρασιότερους εἰς τὰ χρέη τοῦ ραγιαλικίου, πᾶν τὸνναντίον συνέβη εἰς μερικὰ μέρη διεφθαρμένων κακοήθων, καὶ κακοφρόνων ἀνθρώπων καὶ ἀντὶ τὸ νὰ γνωρίζωσι οἱ ἀσυνείδητοι τὸν κρημνὸν εἰς ὃν κινδυνεύουσι νὰ περιπέσωσι καὶ νὰ ἐξαιτηθῶσι τὴν ἄφεσιν, ἐφ' οἷς κατὰ διάνοιαν ἐφθάσαν νὰ πλημμελήσωσι συμπαρεσφύθησαν καὶ αὐτοὶ ἀποκεφάλως καὶ κακοβούλως εἰς τὸν ἴδιον τῆς ἀπωλείας κρημνόν, προῖκα τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρὰς τὸ κοινὸν ἀνάθεμα, καὶ τὴν βασιλικὴν ἐνδικὸν ἀγανάκτησιν, κολποσάμενοι ὅτι οἱ τοιοῦτοι φθορεῖς καὶ λυμεῶνες τοῦ γένους(;), καταφρονήσαντες τὴν ὀφειλομένην πίστιν καὶ εἰλικρίνειαν εἰς τὸ κραταιὸν δοβλέτι ἀπεμακρύνθησαν καὶ αὐτοὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὑπερόπτι τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων, καὶ κανόνων, καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὅσον οὐπω ἐξολοθρευθῆσονται οἱ τοιοῦτοι δι' ὄλου, ἔρχεται γὰρ φθορὴ ἢ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπωλείας, ὅντε ἡμᾶς λανθάνει τὸ τοιοῦτον. ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν χρέος μᾶς ἀπαγορεύει ἅμα ἐνιδρυθέντες εἰς τὸν ἀγιώτατον τοιοῦτον πατριαρχικὸν ἀποστολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν θρόνον νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σωτήρια: πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ εὐσεβεῖς, καὶ πιστοὺς ραγιαδες, τῆς κραταιᾶς, καὶ ἀήττητον βασιλείας, καὶ νὰ ὑπομνήσωμεν τὰς ὅσας χάριτας, ἃς ἴδομεν, καὶ βλέπομεν παρὰ τῆς ἀνεξαντλήτου αὐτῆς πηγῆς τοῦ ἐλέους, διὰ τοῦτο γράφοντες πρῶτον μὲν παρακινούμεν, καὶ συμβουλευόμεν πᾶσιν ἡμῖν πατριῶς, ὅπως ἀνακαλεσόμενοι εἰς τὸν νοῦν σας ὅσα καλὰ ἤξίωται τὸ γένος μας κατὰ καιροὺς ὑπὸ τὴν ἀμφιλαρῆ σκιάν τοῦ βασιλείου κράτους, τῶν πάντοτε ἡσυχῶς, μὲ κάθε ἄνεσιν, μὲ τὴν τιμὴν καὶ ἐπιθρησίαν του, καὶ μὲ ὄλην τὴν ἐκτασιν τῶν θρησκευτικῶν πράξεων ἔλθῃτε εἰς ἑαυτοὺς καὶ γνω-

ρίσαντες τὸ πόσον χρέος ἔχομεν εἰς τὸ βασιλείον κράτος, διὰ τὰ ἄπειρα ταῦτα καλὰ μέγητε ἐδραῖοι καὶ στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν καὶ σαδικανεσιλήκι(;) σας φυλάτιτε εἰλικρίνειαν, πίστιν, καὶ ὑποταγὴν εἰς ὅλα τὰ ἀρέσκοντα τῇ ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένη κραταιᾷ καὶ ἀήττητῳ βασιλείᾳ καὶ σῶζετε ἀπαρέγκλητον τὴν πρὸς τὸ βασιλείον κράτος ἄδολον ὑπόκλισιν, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅσα ὁ κραταιότητος, δικαιοῦτος, καὶ εὐπλαχνικώτατος ἡμῶν ἄναξ (ὃν Κύριος ὁ Θεὸς διαφυλάττει ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ ὑποτάσων ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον) ἐπιδαφιλεύει καλὰ εἰς τὸ ἡμέτερον γένος τοῦ ὁποῖου ἢ ἄπειρος εὐπλαχνία ἀντὶ τοῦ νὰ ἐξαλειφθῇ κατὰ παντὸς τοῦ γένους, παιδεύει καὶ τιμωρεῖ μόνον τοὺς αἰτίους, τοὺς δὲ λοιποὺς περιθάλπει καὶ συγχωρεῖ ἀνεξικακῶς καὶ πάντων τῶν μετανοούντων δέχεται τὴν πρόσπιψιν, καὶ μεταμέλειαν ἀληθινῶς, εἰς λίθους βυθὸν παραπέμπων τὰ πλημμεληθέντα.

Εἶτα δὲ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀγιωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, ἵνα ὅσοι καὶ ὅποιοι τῶν χριστιανῶν, μικροὶ καὶ μεγάλοι, νέοι ἢ γέροντες, ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ καὶ ἡλικίας, καὶ καταστάσεως, εἰς οὐδὲν λογισάμενοι τὰς πνευματικὰς ρουθεσίας καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἐπιτολάς, ἐμμείνωσι τῇ κακοβουλίᾳ αὐτῶν, καὶ ἐπιχειρήσωσιν εἰς κανένα κίνημα ἀπασῶν τῶ πιστῶ ραγιαλικίῳ καὶ ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ ἢ κατὰ διάνοιαν συμπράττωσι καὶ συμφωνοῦσι τοῖς ἀπονενομημένοις ἐκείνοις τοῦ γένους, τὴν ἀπώλειαν, καὶ ἐαυτὸν καὶ τῶν λοιπῶν ὁμογενῶν ἔργον τὴν ἀπώλειαν ἢ εἰδότες τοὺς τὴν τοιαύτην φθοροποιὰν νόσον νοσοῦντες κρύπτωσι καὶ σιωποῦσι αὐτοὺς οἱ τοιοῦτοι ἀρχιερεῖς, ἢ ἱερεῖς ὄντες, καθηρημένοι ὑπάρχουσι πάσης ἀρχιερατικῆς καὶ ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καὶ ἐκπιῶσι τοῦ ἱερατικοῦ κατελόγου καὶ ἀπόβλητοι τῶν ἱερῶν περιθῶλων καὶ ξεγυμνασμένοι τῆς θείας χάριτος λαῖκοι καὶ ἰδιῶται ὡς ἀσεβεῖς, ἀντίθεοι, κακόδοιοι καὶ ἀσυνείδητοι, ἀφωρισμένοι ὑπάρχουσι ἀπὸ Θεοῦ κυρίου παντοκράτορος καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυνχώρητοι καὶ (κατὰ) θάνατον ἄλυτοι, καὶ τυμπαριαῖοι (Αἰ πέτραι) τὰ ξύλα καὶ ὁ σίδηρος λυθείσαν, αὐτοὶ δὲ μηδαμῶς, κληρονομήσουσι τὴν λέπραν τοῦ γιεζῆ, καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, τὰ κτήματα καὶ ὑπάρχοντα αὐτῶν εἰς ἀπώλειαν εἴησαν καὶ παντελῆ ἀφανισμὸν ἐν γενεᾷ μιᾷ ἐξαλειφθεῖη τὸ ὄνομα αὐτῶν μετ' ἧχου, καὶ οὐ μὴ μείνῃ αὐτοῖς, ἐκκοπήτωσαν ἄδραως τῆς παρουσίας ζωῆς, καὶ προσζημιωθήτωσαν καὶ τὴν μέλλουσαν ἐν τῷ κρῖνεσθαι αὐτοὺς ἐξέλθοιεν καταδεδικασμένοι ἢ προσεσχῆ αὐτῶν γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν, καὶ διάβολον σιήτω ἐκ δεξιῶν αὐτῶν γεννηθήτωσαν αἱ γυναῖκες αὐτῶν χῆραι, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὀρφανὰ, γεννηθήτω ἢ ἔπανλις αὐτῶν ἠρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν, γεννηθήτω ὁ σφραγὸς ὁ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν χαλκός, καὶ ἢ γῆ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν σιδηρᾶ, πατάξει κύριος αὐτοὺς τῷ ψύχει τῷ πυρετῷ καὶ ἀνεμοφθορᾷ, καὶ τῷ ἄχρῳ μεταμορφωθήτωσαν εἰς θόας κατὰ τὸν Ναβουχοδονόσορ, στένοντες εἰεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τρέ-

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητῆς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τῇ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιδικῶν, Ἰωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἢ ἀποστολῇ τῶν Περιδικῶν.

μοντες ὡς ὁ Κάιν, σχισθεῖσα ἡ γῆ καταπῆ ἀυτοὺς ὡς τὸν Δαθάν Κορρέ, καὶ Ἀθηρῶν, ἄγγελος κυρίου καταδιῶξει αὐτοὺς ἐν πυρὶν ῥομφαίᾳ, ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ εἶη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἡ μερὶς αὐτῶν μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα καὶ τῶν θεομάχων Ἰουδαίων τῶν συσταρωσάντων τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ προκοπῆν μήποτε ἤδησαν, μηδὲ πρόσωπον Θεοῦ, ἔχοντες καὶ τὰς ἀρχὰς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνων ἁγίων, καὶ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων ἐξ ἀποφάσεως.

αὐκα' (1821) ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ Ἰνδικτ. Θ'.

† ὁ Καισαρείας Ἰωαννίκιος

† ὁ Ἐφέσου Μακάριος

† ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος

† ὁ Κυζίκου Κωνσταντῖνος

† ὁ Νικομηδείας Μακάριος

† ὁ Χαλκηδόνος Γρηγόριος

† ὁ Προύσης Γεράσιμος

† ὁ Βερροίας Ζαχαρίας

† ὁ Βιζύης Ἰερεμίας

† ὁ Σηλυβρίας (;)

† ὁ Δήμνου Μακάριος

† ὁ Γρεβενῶν Ἀνθιμος.

17. Συνοδικὸν Γράμμα ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίου (1832).

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντῖνος ἐν ἔτει 1832 μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ἀποφαίνεται διὰ Συγγιλιώδους γράμματος καὶ ἐπιβεβαίωσι καὶ ἐπικυροῖ τὸν Σταυροπηγιακὸν χαρακτῆρα τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ καθορίζει τὸν τρόπον διοικήσεως αὐτῆς. Εἶναι κείμενον στίχων 40 ἐπὶ μεμβράνης διαστάσεων 0,38X0,61 μ. Τὸ ἐπ' αὐτοῦ κηρόβουλον ἢ μολυβδόβουλον ἔχει, ἄγνωστον πότε, ἀφαιρηθῆ. Τοῦ αὐτοῦ γράμματος ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἐπὶ χάρτου ἀντίγραφον μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν: «Ἰσον ἀπαράλλακτον τοῦ Συγγιλιώδους Γράμματος. Κωνσταντῖνος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης». Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κείμενον ἔχει ὡς κάτωθι:

† Κωνσταντῖνος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Εἰδίσται μάλα καλῶς τῇ κοινῇ Μητρὶ τῶν εὐσεβῶν ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ διηλεκτῇ κατατιθεμένη τὴν μέριμναν ἐπὶ τῇ συστάσει καὶ δια-

μονῇ τῶν ἀπανταχοῦ Ἱερῶν οἰκηνομάτων, καὶ Θεῶν καταγωγίων, τὰ φθάσαντα τούτων εἰς αὐτονομίαν καὶ ἐλευθερίαν προαχθῆναι διὰ παλαιγενῶν Συγγιλιῶν, ἐπιβεβαίωσιν αὐτῆς καὶ ἐπικυροῦν διὰ μεταγενεστέρων Γραμμάτων, καὶ ἀνακαινίζει τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην φιλοτιμίαν. Τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ τὰ πεπονηκότα ἀνακτῶνται, καὶ τὰ γεγραμμένα λαμβάνει ἀναπέσειν καὶ διαμένειν διηλεκτῶς ἀμιλλώμενα τῇ ἀπειρία τοῦ χρόνου, καὶ πάσης φθορᾶς διατελούντα ἀνώτερα, ὅπερ οὐ διέλειπεν ἐνεργοῦμενον ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς προνοίας, ἵνα μὴ ἀμυρωθέντα τὰ κατὰ τῆς λήθη τοῦ χρόνου, τὸ εἶναι αὐτῶν ἀπολέσσειν τὸν ἀντικείμενον δὲ διὰ τῆς ἀνακαινίσεως προσπορίζοντα, ἑαυτοῖς τὴν ἀειζωίαν, καὶ διαμένωσιν ἀθανάτοις αἰῶσι συμπαρακτεινόμενα.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐνεφανίσθη ἤδη τῇ ἡμῶν Μετριότητι προκατημένη Συνοδικῶς Γράμμα Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν ἐν μεμβράναις Συγγιλιώδες τοῦ ἀοιδήμου ἐν Πατριάρχαις κυροῦ Σωφρονίου ἐκδομένου κατὰ τὸ παρεληλυθὸς αἴμα (1775) Σωτήριον ἔτος καὶ διαλαμβάνον διὰ τὸ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Γρεβενῶν κείμενον Ἱερὸν καὶ Σεβασμιον Μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, καὶ ἐπιλεγόμενον τῆς Ζάμπουρδας, κατὰ τὰ ἐμφανισθέντα τηρικῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ Συγγιλιώδη Γράμματα τοῦ τε Μακαρίου Ἀρχιεπισκόπου τοῦ ποτὲ Κλίματος Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ, καὶ ἕτερα τινὰ παλαιγενῆ Συγγιλιῶδη Γράμματα, τὸ Ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον εὐπλοῦται ἀνεκῶν τὴν Σταυροπηγιακὴν ἀξίαν, καὶ αὐτονομίαν μετὰ δὲ τὴν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐκείνης προσήλωσιν τῷ ἁγιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ θρόνῳ, δέον καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ σταυροπηγιακῆς ἀξίας τυχεῖν, ὅμως σὺν οὐδενὶ λόγῳ μετέπεσεν εἰς ἐνοριακὸν τῆς Μητροπόλεως Γρεβενῶν, καὶ ἐπειδὴ οὐ μόνον οὐδέμία ἐπαύθησις, ἢ βελτίωσις πρὸς αὐτὸ ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ εἰς κίνδυνον παντελοῦς ἐρημώσεως καὶ ἀφανισμοῦ κατέστη, μωρίων ὄσων δεινῶν καὶ ζημιῶν αὐτῷ ἐπιγινόμενων ἐκ τῆς ἐνοριακῆς καταστάσεως, προνοήσασα τότε ἡ Ἐκκλησία διὰ θερμῆς αἰτήσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῷ διατελούντων μοναστηριακῶν Πατέρων, ἠξίωσεν αὐτῆς τῆς ἀρχαίας σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας καὶ ἀδουλωσίας, ἀνατρέξασα καὶ ἀφελομένη πᾶσαν ἐπιμειξίαν τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως, σταυροπηγιακὸν τε ἀποδείξασα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ κατοχυρώσασα τὰ τῆς ἀδουλωσίας αὐτοῦ, ὥστε διατελεῖν ἐς αἰὲν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ Ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, παρέχον καὶ εἰρήσιον χρηματικὴν δόσιν τῷ κατὰ καιροὺς καθολικῷ Ἐξάρχῳ αὐτοῦ. Ταῦτα διαλαμβάνοντος, τοῦ ἐξωνομασθέντος, Συγγιλιώδους Γράμματος, ἐπειδὴ οἱ ἐν αὐτῷ τῷ Ἱερῷ καταγωγίῳ συνασκούμενοι ἤδη Ὁσιώτατοι Πατέρες ζήλου περιουσία προνοούντες ὑπὲρ τῆς μετανοίας αὐτῶν ταύτης, καὶ ὑφορώμενοι μήποτε τῇ χρόνον παρόδῳ, λήθησι βυθῶν συγχωθῆ καὶ κατὰ μικρὸν ἐξίτηλος γένηται ἡ σταυροπηγιακὴ αὐτῆς ἀξία, πᾶν γὰρ τὸ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἐστὶν ἀφανισμοῦ κατὰ εἰρημένον, ἐξητήσαντο θερμῶς δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν καὶ ἐδεήθησαν ἀναγεωθῆναι, τὰ τῆς

σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας ἀρχαία προνόμια τοῦ Ἱεροῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἐπικυρωθῆναι τε καὶ κατασφαλισθῆναι καὶ δι' ἡμετέρον Πατριαρχικοῦ, καὶ Συνοδικοῦ Συγγιλιώδους ἐν μεμβράναις Γράμματος, τούτου χάριν τὴν αἴτησιν αὐτῶν εὐμενῶς προσηκόμενοι, ὡς εὐλογον καὶ δίκαιον, καὶ πρὸς εὐστάθειαν τοῦ Ἱεροῦ τούτου σκηνώματος ἀφορῶσαν, γράφοντες ἀποφαινόμεθα Συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱεροποιῶν Ἀρχιερέων καὶ ὑπεριμῶν τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Γρεβενῶν κείμενον Ἱερόν καὶ σεβάσιμον Μοναστήριον τὸ τιμώμενον μὲν ἐπὶ τῇ ἐνδόξῳ Μεταμορφώσει τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, ἐπιλεγόμενον δὲ τῆς Ζάμπουρδας, ὅπερ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τὴν περίληψιν, τοῦ ἐμφανισθέντος ἡμῖν Συγγιλιώδους Γράμματος, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον ἕως οὗ ὁ ἥλιος τὸν ἴδιον περιτρέχει κύκλον, ὑπάρχει μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ τῶν τε ἤδη ὄντων καὶ τῶν εἰς ἔπειτα προσγενησομένων, καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακόν, ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, ἀσύδωτον, ἀκαταπάτητον, ἀνενόητον τε καὶ ἀνεπηρέαστον παρὰ παντὸς προσώπου Ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ κατὰ καιροῦς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Γρεβενῶν Κυριαρχούσης, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑποκείμενον, εἰ μὴ μόνῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Ἀποστολικῷ καὶ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ μόνου προσοιουμένου, κρινόμενόν τε καὶ ἀνακρινόμενον, μνημονευόμενον ἐν αὐτῷ ἀενάως τοῦ κανονικοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς Ἱεραῖς Τελεταῖς, καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλον διδόναι, εἰ μὴ μόνον πρὸς τὸν κατὰ καιροῦς ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν ὀφφικιάλων ἔχοντα τὴν Ἐξαρχίαν ταύτην καὶ καθολικὸν αὐτοῦ ἔξαρχον γνωριζόμενον, φλωρίον ἐν κατ' ἔτος, σημεῖον ὑποταγῆς καὶ ἐνδειξιν τῆς σταυροπηγιακῆς αὐτοῦ ἐπιδόσεως. Μηδὲν δὲ ἔχειν ἄδειαν ὁ κατὰ καιροῦς Μητροπολίτης Γρεβενῶν κατεπεμβαίνειν τοῦ Ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, μήτε ἀπαιτεῖν ἐξ αὐτοῦ πολὺ ἢ ὀλίγον ἐπὶ μηδεμιᾷ αἰτία μήτε τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων ὅλως ἄπτεσθαι μήτε παρενοχλεῖν οἰωδῆτιν τρόπον, καὶ ἐπηρεάζειν τοὺς ἐνασκωμένους Πατέρας, καὶ ὑπὸ δουλαγωγίαν ἄγειν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, ὀφειλόντων πολιτεύεσθαι σωφρόνως καὶ κατὰ τὸν τύπον τοῦ μοναστικοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος, συζῶντες

ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἀδελφικῇ, καὶ συντρέχειν μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως τῆς μετανοίας αὐτῶν. Κάπειδ' ἀν εἰ χρεία χειροτονίας γένωνται ἔχωσιν ἐπ' ἀδείας προσκαλεῖν ὃν ἂν βούλωνται τῶν πλησιοχώρων ἐπὶ τῷ ἐκτελεῖν τὰς χειροτονίας αὐτῶν. Ἐν στερήσει δὲ ἡγουμένου γενόμενοι ἔχωσιν ἐκλέγειν ἐκ τῆς ὁλομελείας αὐτῶν τὸν ἀρετῆ καὶ φρονήσεως καὶ ἀξιοῦσιν προέχοντα, καὶ τοῦτον ἀποκαθιστᾶν ἡγούμενον κοινῇ γνώμῃ. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκέρωται Συνοδικῶς. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἀπάντων Ἱερωμένος ἢ λαϊκός, γνώμης σκαιότητι καὶ ἰδιορρυθμίᾳ γινόμενος τολμήσῃ ποτὲ διασῆσαι τὴν σταυροπηγιακὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀδουλώσιαν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Μοναστηρίου, καὶ θλάβῃ αὐτῷ καὶ ζημίαν ἐπεινεγκεῖν ἢ τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ πραγμάτων, καὶ εἰσοδημάτων ὅλως ἄφρασθαι καὶ ἰδιοποιηθῆναι πολὺ ἢ ὀλίγον ἐξ αὐτῶν, ἢ ἐνόησιν καὶ ἐπήρειαν προξενῆσαι τοῖς ἐν αὐτῷ ἀσκουμένοις Ὀσιοπαίοις Πατρῶσι, καὶ ὅλως βουληθῆ ἄνατρεψας μέχρι κεραίας τὰ ἐν τῷ παρόντι Συνοδικῶς ἐκπεφρασμένα, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζών, καὶ κακόβουλος, ἀφωρισμένος ὑπάρχη παρὰ τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ζωοποιοῦ καὶ ἀδαιρέτου Μακαρίας Τριάδος τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει Μόνου Θεοῦ, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλλιος μετὰ θάνατον, καὶ τυμπανιαῖος, καὶ Συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος, καὶ ἔνοχος τοῦ πρὸς τῆς Γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Συνοδικὸν Συγγιλιώδες ἐν μεμβράναις Γράμμα, καταστρωθὲν ἂν τῷ Ἱερωῖ Κώδικι, τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐδόθη πρὸς τὸ ρηθὲν Ἱερόν καὶ Σεβάσιμον ἡμέτερον Πατριαρχικὸν καὶ Σταυροπηγιακὸν Μοναστήριον τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος ἡμῶν, ἐπιλεγόμενον τῆς Ζάμπουρδας καὶ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Γρεβενῶν κείμενον, ἐν ἔτει Σωτηρίῳ Χιλιοσιῶ ὀκτακοσιοσιῶ τριακοσιῶ δευτέρῳ κατὰ μῆνα Αὐγουστον ἐπὶ Νεμέσεως.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος

† Ὁ Καισαρείας Παῖσιος

† Ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας

† Ὁ Δέρκων Νικηφόρος

† Ὁ Δυρραχίου Χρῦσανθος

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὴς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ*

Μακαριώτατε,

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰς θερμωτάτας εὐχαριστίας μου, διότι εὐηρεστήθητε νὰ ἀπονεύμητε καὶ εἰς ἐμέ, τὸ, ἐπὶ περγαμινῆς, αὐτὸ Δίπλωμα, «ἐπιβεβαιούσ», ὡς ἐν αὐτῷ ἀναγράφεται, τὴν προσφοράν μου εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἐπιτελικοῦ τούτου Ἐκκλησιαστικοῦ μας Ὁργανισμοῦ, κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐν αὐτῷ θητείας μου ὡς Γενικοῦ Διευθυντοῦ.

Ἄλλὰ ἡ μεγάλη αὐτὴ τιμὴ δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὸ πρόσωπόν μου, ἀλλὰ εἰς πολλὰς δεκάδας συνεργατῶν μου, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, οἱ ὅποιοι, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ ἱεροῦ ὄντως ἐνθουσιασμοῦ καὶ μὲ συγκινητικὴν προθυμίαν, ἐγένεσαν ἑαυτοὺς εἰς τὰς προσπάθειάς μου διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐπιδιώξεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἡ σημερινὴ ὁμως, τόσοσ συγκινητικὴ ἐκδήλωσις, ἐπαναφέρει, διὰ πολλοστὴν φορὰν εἰς τὴν μνήμην μου ἕνα πραγματικὸν περιστατικόν, πού συνέβη πρὸ τεσσάρων δεκαετηρίδων, καὶ τὸ ὅποιον παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναφέρω, διότι ὑποδοχηθεῖ, νομίζω, εἰς τὴν καλύτεραν κατανόησιν τῆς μέχρι καὶ σήμερον πορείας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τὸ περιστατικὸν αὐτὸ συνέβη ὅτε, «ἐπιστρατευμένοι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν», κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀειδύμου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ἀντιβασιλέως τότε Δαμασκηνοῦ, ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς Βασίλειος Βέλλας, ὁ συνάδελφος κ. Ἰωάννης Καρμίρης ἐν συνεχείᾳ, καὶ ὁ ὁμιλῶν, ἡγωνιζόμεθα εἰς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν Ὁρθοσκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρθοσκευμάτων νὰ ἀντιμετωπίσωμεν φλέγοντα, κατὰ κυριολεξίαν, κατὰ τὰ δραματικὰ ἐκεῖνα πρῶτα ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς χώρας μας ἀπὸ τὴν πολλαπλὴν κατοχὴν, προβλήματα, ἔπως τὰ τῆς μισθοδοσίας τοῦ πενομένου κλήρου, τῆς ὑγειονομικῆς του περιθάλψεως, τῆς ἀκαδιοργανώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Παιδείας, τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν καταστραφέντων κατὰ τὴν περίοδον τῶν πολεμικῶν γεγονότων καὶ τοῦ συμμοριτοπολέμου χιλίων καὶ πλέον Ἰ. Ναῶν καὶ πολλὰ ἄλλα.

Μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπιδιώξεών μας αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἡ ὁποία εἶχε μὲν ἰδρυθῆ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1936, διὰ τοῦ

ὑπ' ἀριθ. 41) 1936 Α.Ν., ὡς Νομικὸν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, διὰ «τὴν ὁργάνωσιν καὶ συστηματικοποίησιν τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν πρακτικωτέραν διερμηνεύσιν τῆς ζωῆς αὐτῆς», ἀλλὰ ἡ δραστηριότης της, κατὰ τὴν διαρρηθυσαν ἔκτοτε δεκαετίαν, ὑπῆρξε πολὺ περιορισμένη καὶ μετὰ τὴν τροποποίησιν τοῦ ἰδρυτικοῦ της νόμου διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2169 Α.Ν. τοῦ ἔτους 1940.

Ὅτε κατηρτίζαμεν τὸ σχέδιον τοῦ κυρωθέντος διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 976) 1946, νέου νόμου «περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας», ἐπεσκέφθη τὸ γραφεῖόν μου αἰδύμιος λόγιος Ἱεράρχης, θαυὸς γνώστης τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων, ὁ ὁποῖος καὶ ἠθέλησε νὰ πληροφορηθῆ τί ἐπεδιώκετο διὰ τοῦ καταρτιζομένου κειμένου. Τοῦ ἀνεκινώθη ὅτι ἐπεδιώκετο ἡ ἀναδιάρθρωσις τοῦ νόμου περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Φοδοῦμαι ὅτι ματαίωποιε, παρετήρησε, διότι ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία εἶναι ἀπὸ μακροῦ νεκρὰ καὶ μόνον ἕνα θαῦμα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καταστήσῃ τὸν Ὁργανισμὸν αὐτὸν βιώσιμον.

Ἀπαντήσαμεν εἰς τὴν φιλικὴν μὲν, ἀλλὰ τόσοσ σκληρὰν καὶ ἀπογοητευτικὴν αὐτὴν παρατήρησιν ὅτι, εἰς τὴν προσπάθειάν μας αὐτὴν, μᾶς ἐνθαρρύνει ἡ πίστις μας καὶ εἰς τὰ θαύματα καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν!

Τὸ περιστατικὸν αὐτὸ εἶναι, νομίζω, πολὺ ἐνδεικτικόν, διότι ἡ ὅλη πορεία τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὀλόκληρον τὴν πεντηκονταετίαν τῆς μέχρι σήμερον ζωῆς καὶ δραστηριότητός της, ὑπῆρξε μία διαλεκτικὴ, μία, σκληρὰ πολλάκις, ἀντιπαράθεσις ἐνθουσιασμοῦ - πίστεως καὶ σκεπτικισμοῦ, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ καινοφανοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας ζωὴν Ὁργανισμοῦ, ἀπὸ ποικίλας δὲ κατευθύνσεις.

Θὰ πρέπει νὰ τονισθῆ ἰδιαίτερος ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ὅλον ἔργον της, τὸ ὅποιον ἐξέθεσαν λεπτομερῶς οἱ προλαλήσαντες ὁμιληταί, τόσοσ ὁ ἀναπληρῶν τὸν Γεν. Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Πανος. Ἀρχιμανδρίτης π. Πέτρος Δακτυλίδης, ὅσον καὶ ὁ διατελέσας Γεν. Διευθυντὴς αὐτῆς συνάδελφος Καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, ὑπῆρξεν ἔργον ἐνθουσιασμοῦ, ἔργον θαθείας πίστεως ὅλων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀναλάβει ἠύξημένας εὐθύνας εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ὁργανισμοῦ αὐτοῦ ἢ εἶχον ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὸ πνεῦμα του.

Μὲ θαθεῖαν συγκίνησιν ἐνθυμοῦμαι μερικὰ περιστατικὰ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου θητεῖαν εἰς τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ὅταν ἐπρόκειτο π.χ. νὰ ἐορτάσωμεν τὴν «Ἐκκλη-

* Ὁμιλία γενομένη τὴν Κυριακὴν 16ην Νοεμβρίου 1986, κατὰ τὸν ἐπίσημον ἐορτασμὸν τῆς Πεντηκονταετηρίδος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1936-1986).

σιαστικήν Ἡμέραν τοῦ Ἐργάτου», εἰς τὰς 17 Μαΐου τοῦ ἔτους 1959, ὁ εἰς τὴν διάθεσίν μας χρόνος, διὰ τὴν ὄλην ὀργάνωσιν τῆς δυσχεροῦς καὶ ἐπικινδύου αὐτῆς ἐκδηλώσεως, τὴν ἐκτύπωσιν καὶ ἀποστολὴν τῶν σχετικῶν προσκλήσεων καὶ τοῦ ἐντύπου ὑλικοῦ πρὸς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ Πολιτικὰς Ἀρχὰς καὶ τοὺς λοιποὺς προσκαλεσμένους, ὡς καὶ τὰς Διοικήσεις ὄλων τῶν ἐργατικῶν Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων τῆς Ἀττικῆς κ.λπ., ἦτο πολὺ περιορισμένος καὶ ἡ ἀνησυχία ὄλων, ἰδιαιτέρως ὅμως τοῦ ἔχοντος τὴν κυρίαν εὐθύνην μᾶς τοιαύτης κινήσεως, ἦτο μεγάλη καὶ ἐκδηλος.

Δύνασθε δὲ νὰ φαντασθῆτε τὴν συγκίνησίν μου ὅταν ἐπληροφόρηθην ὅτι, διὰ τὴν ταχίστην διεκπεραίωσιν τοῦ ὅλου ὄγκου τῆς σχετικῆς ἐργασίας, ὅλοι οἱ τότε ὑπάλληλοι τῆς Διακονίας Κληρικοί (ἐνθουσιώδεις Ἀρχιμανδρίται τότε καὶ διακεκριμένοι Ἱεράρχαι σήμερον) καὶ λαϊκοί, ἀλλὰ καὶ συνεργάται τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὡς καὶ κλιμάκιον τοῦ Τυπογραφείου, εἶχον ἀποφασίσει ὁμόφωνα, ἐν ἀγνοίᾳ μου δέ, νὰ ἐργασθοῦν ὁλόκληρον μίαν νύκτα, εἰς ἀτιμόσφαιραν πανηγυριοῦ, ὡς μοῦ ἔλεγαν ἐκ τῶν ὑστέρων, διὰ νὰ εὕρῃ ὁ Γεν. Διευθυντὴς τὴν ἐπομένῃν πρωτὴν ἔτοιμα πρὸς ἀποστολὴν καὶ τὰ ἔγγραφα καὶ τὰς προσκλήσεις καὶ τὰ θέματα μὲ τὸ ἀναγκαῖον ἐντυπον ὑλικὸν πρὸς τοὺς παραλήπτας τῶν.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1961 εἶχε ἀποφασισθῆ ὅπως τὸ ἱεραποστολικὸν Δελτίον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, «Φωνὴ Κυρίου», μὲ πολὺ προσεγγίμενον ἐπίκαιρον περιεχόμενον, διανέμεται εἰς ὅλους τοὺς ἐπρόκειτο νὰ ταξιθεύσων κάθε Κυριακὴν πρωτὶ μὲ ὅλα τὰ κοινωνικὰ μέσα, ἀεροπλάνα, σιδηροδρόμους, πλοῖα, λεωφορεῖα κ.λπ..

Τὴν ἀπόφασίν μας αὐτὴν ἀνεκοίνωσα εἰς τοὺς τρόφιμους τοῦ φοιτητικοῦ μας Οἰκοτροφείου, τῆς νεανικῆς αὐτῆς καρδίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μὲ τοὺς ὑπὲρ ἑκατὸν Ἑλλήνας φοιτητὰς τῆς Θεολογίας καὶ 20-40, σχεδὸν πάντοτε, ξένους μας ἀπὸ ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τοῦ κόσμου, τὴν μικρὰν αὐτὴν «Οἰκουμένην», ὅπως ἐλέγαμε τότε, κατὰ τὴν ὥραν ἐνὸς γεύματός των. Τοὺς ἐδήλωσα ὅτι θὰ ἐχρησιμοποιεῖται περὶ τοὺς εἴκοσι ἀπὸ αὐτοὺς διὰ τὴν ἐν λόγῳ διανομὴν καὶ παρεκάλεσα νὰ δηλώσων, ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν, ποῖοι θὰ ἤθελον νὰ ἀναλάβουν τὸ ἔργον αὐτό, τοῦ ὁποίου καὶ ἐτόνισα τὰς δυσκολίας.

Εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα των, ὅλοι οἱ τρόφιμοι ἐν σώματι, προπορευομένων τῶν ξένων, ἦλθαν εἰς τὸ γραφεῖον μου καὶ ὅλοι παρακαλοῦσαν νὰ προτιμηθῶν δι' αὐτὴν μας τὴν προσπάθειαν.

Χωρὶς τὴν ἐπισήμανσιν, τὴν ἔξαρσιν αὐτοῦ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, αὐτῆς τῆς θαθείας πίστεως, πού, κατὰ τὸν Κυριακὸν λόγον, δύναται καὶ ἔρῃ νὰ μετακινή, τὸ ὅλον ἔργον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἶναι ἀκατανόητον.

Ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν μπορῶ νὰ πιστεύσω πολλὰς φορὰς μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματά της. Πῶς ἐπετεύχθη π.χ. ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν ἡ ἐγοποίησις τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἦσκαίτο ἐπὶ δεκαετηρίδας, ὡς γνωστόν, παλαιότερον ἀπὸ διαφόρους φορεῖς, ὅχι πάντοτε δὲ μὲ ἀρμονικὴν συνεργασίαν.

Καὶ πῶς ἐπετεύχθη, μὲ στενὴν καὶ μακροχρόνιον

συνεργασίαν καὶ τὴν ἐμπειρίαν ὄλων τῶν κατηχητικῶν αὐτῶν παραγόντων, μὲ τὰς διύσταμένας πρό τιμος ἀπόψεις, ὁ καταρτισμὸς τῶν νέων Κατηχητικῶν Βοηθημάτων, δι' ὅλας τὰς ἡλικίας τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων καὶ τῶν ἐργαζομένων, εἰς 12 δὲ τόμους ἐκ 4.000 σελίδων.

Φαίνεται ἀκόμη ἀπίστευτον, ὅτι εἰς τὸ Τυπογραφεῖον τῆς Διακονίας, μὲ δυναμικότητα τυπογραφείου ἐπαρχιακῆς ἐφημερίδος, ἔχει ἐκτυπωθῆ μία ὁλόκληρος Βιβλιοθήκη ποικίλου περιεχομένου καὶ σχήματος διβλίων, ἐπιστημονικῶν, διδακτικῶν, Κατηχητικῶν, ἠθοπλαστικῶν, λογοτεχνικῶν, τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς Καινῆς καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης, ὡς καὶ περὶ τοὺς 20 περίπου τόμοι τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων τῆς Ἐκκλησίας μας, εἰς πολυτελεῖ δὲ ἔκδοσιν μεγάλου σχήματος, τῶν ὁποίων ἡ ὄλη ἐμφάνισις ἐχαρακτήρισθη ἀπὸ προεσταυτικῶν περιοδικῶν «ὡς ὑπερτεροῦσα κατὰ πολὺ πάσης ἐτέρας γνωστῆς συναφοῦς ἐκδόσεως».

Ὡσαύτως μακρὰ σειρά ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν, διαφωτιστικῶν φυλλαδίων καὶ ἐντύπων, εἰς πολλὰ δέ, ὡς ἠκούσατε ἀπὸ τοὺς προλαλήσαντες, ἑκατομμύρια ἀντίτυπα.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω, ὅτι, κατὰ τὸ ἔτος 1960 π.χ., ἐξετυπώθησαν εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας 7.000 σελίδες καὶ τὸ ἔτος 1961 5.500, μόνον δὲ κατὰ τὰ ἔτη 1958 - 61 ἐξετυπώθησαν 18 τόμοι τῆς «Βιβλιοθήκης τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων», εἰς τὴν ὁποίαν, τὸ ἔτος 1960, ἀπενεμήθη, ὡς γνωρίζετε, ὁ ἔπαινος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Μὴ νομισθῆ δὲ ὅτι πάντα ταῦτα ἐπετεύχθησαν χωρὶς δυσκολίας. Ἀπεναντίας καὶ πολλὰ προβλήματα, οἰκονομικὰ καὶ ἄλλα ἐκαλοῦντο συχνὰ νὰ ἐπιλύσων αἱ ἐκάσταν Διοικήσεις τοῦ Ὁργανισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἀντιδράσεις, ἀπὸ διαφόρους πλευράς, νὰ ἐξουδετερώσων.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ πάντοτε ὅτι, ὅταν κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἠδξημένης εὐθύνης μου εἰς τὸν Ὁργανισμὸν αὐτόν, εὐρισκόμην ἐνώπιον τοιούτων δυσχερειῶν, ἀμέσως ἀνεπήδα εἰς τὴν μνήμην μου ὁ σκληρὸς λόγος τοῦ ἔτους 1946, «μήπως ματαιοποιεῖτε»;

Εὐτυχῶς ἡ ὄλη δραστηριότης τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τὴν ὁποίαν ἠκούσατε ἀπὸ τοὺς προηγουμένους ὁμιλητὰς, ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἐματαιοπύνησαν ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ ἔργον της.

Ἀπεναντίας μάλιστα θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι ἔχει ἐδραιωθῆ πλεόν, πρέπει δὲ ὀπωσδήποτε νὰ ἐδραιωθῆ, εἰς ὅλους ἡ πεποιθήσις, ὅτι, ἐὰν πρὸ πενήτηντα ἢ τσσαράκοντα ἐτῶν εἶχε κριθῆ ἀναγκαῖα ἡ ἴδρυσις ἐνὸς Ἐπιτελικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανισμοῦ μὲ τοὺς ἀναφερθέντας σκοπούς, σήμερον ἡ ἀνάγκη αὐτὴ εἶναι πολὺ περισσότερο ἐπιτακτικὴ. Καὶ τοῦτο, διότι ἐμφανῆς καὶ ἐντονος εἶναι εἰς τὰς ἡμέρας μας ἡ προσπάθεια ἀμφισδητήσεως τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν μας, ὡς καὶ ἡ ἐπιδίωξις ὑποθαμβίσεως τῆς καθόλου προσφορᾶς της καὶ τῆς σημασίας τοῦ ἔργου της καὶ ἀκόμη τῆς ἀπωθίσεως αὐτῆς εἰς τὸ περιθώριον τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς.

Θὰ πρέπει ὅμως, ὡς παρετηρήθη ἤδη, δάσει τῆς

ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Η

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοδιοίκητος καί, κατὰ τὸ Σύνταγμα, δὲν ἐποπτεύεται ἀπὸ Πολιτειακὸ Ὅργανο. Δὲν προβλέπεται κοινοβουλευτικὸς ἔλεγχος ἐπὶ πράξεων τῶν ὀργάνων τῆς Ἐκκλησίας.

Μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. Σ.Π. 340) 11.2.1987 Συνοδικὸ ἔγγραφο ζητεῖται ἡ γνώμη μου ἐπὶ τῆς ἀπὸ 15.1.1987 ἐρώτησεως τῶν Βουλευτῶν κ.κ. Γ.Μ., Δ.Μ. καὶ Δ.Β. «γὰρ τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων», ποὺ κατατέθηκε στὴ Βουλὴ (ἀριθμ. πρωτ. Ἐρωτήσεων 1946/19.1.1987).

Α'. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ πλευρὰ τοῦ τιθεμένου μὲ τὴν ἐρώτηση ζητήματος, ἡ φύσις τοῦτου τὸ ἐξαιρεῖ ἀπὸ τὸν Κοινοβουλευτικὸ ἔλεγχο.

Τοῦτο ἀναμφισβήτητα προκύπτει ἀπὸ τὸν συνδυασμὸ τῶν ἀρθρῶν 70 παρ. 6 τοῦ Συντάγματος καὶ 91, 93 παρ. 1 καὶ 2, 96 περὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς.

Εἰδικώτερα τὸ ἀρθρο 93 παρ. 1 τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ὀρίζει: «Πᾶς Βουλευτὴς δικαιούται νὰ ὑποβάλῃ ἐγγράφως ἐρωτήσεις ἀναφερομένης εἰς δ ἡ μ ο σ ί α ν ἐν γένει ὑπόθεσιν» καὶ τὸ ἀρθρο 96 παρ. 1 τοῦ ἰδίου Κανονισμοῦ ὀρίζει: «Ἡ ἐπερώτησις, σκοποῦσα τὸν ἔλεγχο τῆς Κυβερνήσεως, συνίσταται εἰς τὴν ἔρευναν τῶν αἰτίων ἢ τοῦ σκοποῦ Κ υ β ε ρ ν η τ ι κ ῆ ς τ ι ν ο ς πράξεως ἢ παραλείψεως...».

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ ζητήματος ποὺ ἀναφέρεται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν εἰς Αὐτὴν τάξιν, δὲν εἶναι οὔτε Κυβερνητικαὶ πράξεις οὔτε ἀναφέρονται εἰς δ ἡ μ ο σ ί α ν ὑπόθεσιν καὶ συνεπῶς, ἐκ συνταγματικοῦ ὀρισμοῦ, ὀρίζονται ἐκτὸς τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ ἐλέγχου.

Ἐπειδὴ ὁμως στὴν ἐρώτηση περιλαμβάνονται περιεκτικῶς ὅπως: «Εἶναι γεγονός ὅτι τὰ Ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καμμία βελτίωση δὲν παρουσίασαν στὰ χρόνια αὐτά...», «Ἡ Πολιτεία δὲν πρέπει νὰ φοβᾶται νὰ ἀπο-

καταστήσει μὲ νόμο, ὅπως ὀφείλει, ὅλους τοὺς ἀπομακρυνθέντας Μητροπολίτας καὶ νὰ τοὺς ἐντάξει στὸ μάχιμο πνευματικὸ δυναμικὸ τοῦ τόπου... Ἄν αὐτὸ δὲν τὸ θέλει ἔχει ὑποχρέωση (ἢ Πολιτεία) νὰ τοὺς δικάσει, γὰρ νὰ τοὺς κρίνει ὁ φυσικὸς τοὺς Δικαστὴς τουλάχιστον», «ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα 12 Μητροπολίτες, ποὺ ἐπὶ δώδεκα χρόνια εἶναι καταδικασμένοι, χωρὶς νὰ γίνῃ ἀκόμα ἡ δίκη τους!» (ἴδετε τὴν ἀπὸ 15.1.1987 ἐρώτηση), εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρξῃ ἀπάντησις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία κατὰ τῆς ὁποίας τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται:

Β'. Μὲ τὸ ἀρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος δίδεται περιληπτικὰ ἀλλὰ σαφῶς ἡ γ ο μ ο κ α γ ο ν ι κ ῆ ἔννοια τῆς ἐπὶ τῶν κληρικῶν παντὸς βαθμοῦ καὶ μοναχῶν ἐξουσίας (Missio canonica, Missio legatima) τῆς αὐτοκεφάλου καὶ αὐτοδιοικήτου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία διὰ τῶν «ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν καὶ τῶν ὑπὸ τούτων συγκροτούμενων ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργάνων» (Ἱεραρχία καὶ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος) ἀποφασίζει ἐπὶ παντὸς θέματος τὸ ὁποῖο ἀφορᾷ τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τήν, εἰς τὴν Ἐκκλησία, τάξιν (ἴδετε ἀρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος καὶ ἀρθρο 1 νόμου 590/77 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»).

Σημειώνεται ὅτι τὸ κατοχυρωμένο μὲ τὸ ἀρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος αὐ τ ο δ ι ο ἰ κ ῆ τ ο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι τελείως διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ αὐτοδιοίκητο τῶν ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, τὰ ὁποία (σὲ ἀντίθεσιν μὲ τὴν Ἐκκλησία) «τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Κράτους» (ἀρθρο 16 τοῦ Σ.) καὶ τὸ αὐτοδιοίκητο τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων (σὲ ἀντίθεσιν μὲ τὴν

κτηθείσης ἱεραποστολικῆς ἐμπειρίας εἰς τὸν Ὁργανισμόν αὐτὸν καὶ ἐν ὀφει τῶν συγχρόνων προβλημάτων, τὰ ὁποία καλεῖται ἡ Ἐκκλησία μας νὰ ἀντιμετωπίσῃ σήμερον, νὰ ἐκσυγχρονισθῇ ἢ ὅλη λειτουργικὴ του δομὴ, νὰ ἀνασυνταχθοῦν καὶ νὰ αὐξηθοῦν αἱ πνευματικαὶ του δυνάμεις καὶ νὰ προσδιορισθοῦν σαφῶς οἱ στόχοι, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ οὗτος σήμερον, ὡς καὶ τὰ ἀποτελεσματικὰ, παντὸς εἶδους, σύγχρονα μέσα, τὰ ὁποία θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποίησῃ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των.

Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία μας θὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν της ἕνα μοναδικὸν καὶ ἀναντικατάστα-

τον πνευματικὸν Ἐπιτελεῖον, ἕνα ἐξειδικευμένον πνευματικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον, ὑπὸ τὴν ἰδιότην της καθοδήγησιν καὶ εὐλογίαν καὶ ἐν τῇ πλακισίᾳ τῆς ἑλληνορθόδοξου μας παραδόσεως, ἀλλὰ μὲ συγχρόνους μεθόδους καὶ σύγχρονα μέσα δράσεως, θὰ τὴν βοηθήσῃ οὐσιωδῶς νὰ ἀντιμετωπίσῃ, μὲ ἐπιτυχίαν, εἴμαι βέβαιος, τὰ διαρκῶς αὐξανόμενα προβλήματα εἰς τὸν ραγδαίως μεταβαλλόμενον κόσμον μας τοῦ τέλους τοῦ εἰκοστοῦ καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου αἰῶνος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν

Ἐκκλησία) «τὸ Κράτος ἀσκει ἐποπτεῖαν» (ἄρθρο 102 τοῦ Σ.).

Ὁ ἰσχύων νόμος 590/77 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ Α' 146/31.5.1977) εἶναι νόμος τῆς Πολιτείας καὶ ψηφίζεται, ὅπως ὀρίζεται μὲ τὸ ἄρθρο 71 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος, ἀπὸ τὴν Ὀλομέλεια τῆς Βουλῆς, (Σ.τ.Ε. Ὀλομ. 3178/76).

Ὁ νόμος αὐτός: «Εἶναι οἱ διὰ τῶν ἄρθρων 3 καὶ 13 τοῦ Συντάγματος κατοχυρούμενοι Ἱεροὶ Κανόνες» (Εἰσηγητική ἔκθεσις πρὸς τὴ Βουλὴν, ἀπὸ 16.3.1977, ἐπὶ τοῦ σχεδίου νόμου περὶ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῶν Ὑπουργῶν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, Προεδρίας Κυβερνήσεως, Δικαιοσύνης καὶ Οἰκονομικῶν).

Σὲ ἀντίθεσι μὲ προϊσχύσαντες καὶ κατηρημένους νόμους περὶ Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἰσχύων Κ.Χ. ἔχει καθορίσει περὶ οριστικῶς τις περιπτώσεις πού ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων δικαιούται νὰ ἀσκήσει ἔλεγχο νομιμότητος ἐπὶ πράξεων καὶ ἀποφάσεων τῆς Ἱεραρχίας, καὶ μόνον ὅταν εἶναι διοικητικῆς καὶ ἐκτελεστῆς πράξεις διοικήσεως καὶ ὑπάγονται στὸν ἀκυρωτικὸ ἔλεγχο τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἢ προβλέπεται ἀπὸ τὸ νόμο 590/77 ἢ ἐκδότης διαταγμάτων «προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ».

Ἐποπτεῖα ἀπὸ Πολιτειακὸ Ὅργανο ἐπὶ τῆς καὶ Συνταγματικῆς αὐτοδιοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν προβλέπεται οὔτε ἀπὸ τὸ Σύνταγμα οὔτε ἀπὸ τὸ νόμο (ἴδετε ἀνωτέρω γιὰ τὴν διαφορά τοῦ Συνταγματικοῦ αὐτοδιοικητοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ αὐτοδιοικητὸ τῶν Α.Ε.Ι. καὶ Ο.Τ.Α.).

Γ'. Ἡ ἐπὶ τῶν κληρικῶν ὄλων τῶν βαθμῶν καὶ μοναχῶν ἐξουσία (ἀποστολή) τῆς Ἐκκλησίας ἐκδηλώνεται ἰδιαίτερα, διὰ τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας (Potestas ordinis) στὴν ὁποία περιλαμβάνεται καὶ ἡ λειτουργικὴ (Potestas sacramentalis), ἢ διδακτικὴ (Potestas magisterii) καὶ ἡ πομπαντικὴ (Potestas Jurisdictionis).

Ἡ διοικητικὴ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας (Potestas administrationis) περιλαμβάνει καὶ τὴν νομοθετικὴν (Potestas legislativa) καὶ τὴν δικαστικὴν (Potestas Coercitiva) (ἴδετε καὶ Ἱ. Εὐταξία, περὶ ἱερατικῆς ἐξουσίας, τόμος 1ος, 1872, Ἀμ. Ἀλιβιζάτου τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, 1941, σελ. 23 ἐπ. Νικ. Milach - Μελ. Ἀποστολοπούλου, Ἐκκλ. Δίκαιο, 1906, σελ. 317 ἐπ.).

Ὁ νόμος 590/77 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» διὰ τῶν ἄρθρων 4 παρ. ε, ια, 29 παρ. 2, 30, 36 παρ. 6, 37 παρ. 2, 39 παρ. 10, 40 παρ. 2, 41 παρ. 2, 4, 5, 43 παρ. 1, 3, 45 παρ. 4, 5, 46 παρ. 2, 59 παρ. 1, παρέχει ἐξουσιοδοτήσεις στὴν αὐτοδιοικούμενη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὅπως, μὲ κανονισμοὺς πού δημοσιεύονται στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, νομοθετεῖ Κανονιστικά, καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι οἱ Κανονισμοὶ ἐκδίδονται «ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως (διὰ τοῦ νόμου 590/77 σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντ.) καὶ ὄχι καθ' ὑπέρβασιν αὐτῆς» (ἴδετε ἄρθρο 67 ν. 590/77).

Παρατηρεῖται ὅτι τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας δέχεται ὅτι: «εἶναι συνταγματικὰ θεμιτὴ ἢ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον ἐξουσιοδοτήσεις πρὸς θέσπισιν Κανονιστικῶν διατάξεων». (Σ.τ.Ε., Ὀλομ. 3234/1972, 968/57 καὶ 487/59).

Δ'. Ἀντίθετα πρὸς τὰ διαλαμβανόμενα στὴν ἐρώτηση τῶν κ.κ. Βουλευτῶν, οἱ Μητροπολίτες στοὺς ὁποίους ἀναφέρεται ἡ ἐρώτησις κρίθησαν (δικάστηκαν) ἀπὸ τὸ «φυσικὸ» δικαστὴ τους, τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία μόνη εἶχε τὴν πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότητα ἀπὸ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες, τὸ Σύνταγμα καὶ τις δύο Συντακτικὲς Πράξεις, πού ἀναφέρονται στὴν ἐρώτηση.

Τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, μὲ τὴν παρὰ νομολογία του, δέχεται ὅτι οἱ κληρικὸι ὄλων τῶν βαθμῶν καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς αὐτοδιοικήσεως (καὶ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων διεπομένης) Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐφ' ὅσον χρόνον ἔχουν τις ιδιότητες αὐτές, ἔχουν ἀποδεχθεῖ μὲ τις ἐπαγγελίες τους τοὺς Κανόνες καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ σύστημα δικαίου τῶν Ἱ. Κανόνων, πού διέπει τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἔχουν, ἐκ τῶν προτέρων, ἀναγνωρίσει ὅτι «ἡ καθ' ὁσονδήποτε τρόπον διατάραξις τοῦτο ἀποτελεῖ βαρύνουσα τιμωρούμενον Κανονικὸν παράπτωμα, εἰς περιπτώσιν τοῦ ὁποίου ἡ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας ἐκτείνεται μέχρι καὶ τῆς ἐπιβολῆς σωματικοῦ περιορισμοῦ» (ἴδετε ἐνδεικτικὰ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 2800/1972 ἀπόφασιν τοῦ Σ.τ.Ε.).

Ἀντίθετα πρὸς ὅσα ἀναφέρονται στὴν ἐρώτηση τῶν Βουλευτῶν, ἀνατέθηκε στὴν, πρὸ τῆς 21.4.1967, Κανονικὴ Ἱεραρχία «νὰ ἀποκαταστήσῃ» στὴν Ἐκκλησία τὴν «Κανονικὴν τάξιν» ἢ ὁποία εἶχε διαταραχθεῖ καὶ μὲ τὴν πλήρωσιν Μητροπόλεων, κατὰ παράβασιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ νόμου περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μὲ τὸν Α.Ν. 3 τῆς 10/10.5.1967 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινῶν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 671/1943 νόμου περὶ Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ἐπαύθη ἡ 112η Συνοδικὴ Περίοδος, ἀφοῦ ἀπέτυχαν οἱ πύσεις νὰ παραιτηθεῖ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐκηρύχθη ὁ Ἀρχιεπισκοπικὸς θρόνος ἐν χηρείᾳ, καταργήθηκε ἡ Κανονικὴ, Συνταγματικὴ καὶ ἀρχαιοτάτη στὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν «τάξις τῶν πρεσβείων τῆς Ἀρχιερωσύνης», καταργήθηκε ὁ θεσμὸς τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ, ὅπως στὴν παράγραφον δύο (2) ἄρθρο 1 τοῦ ἀνωτέρω Α.Ν. ἀναφέρεται, «κατὰ παρὲκ κελισιν» ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἀνατέθηκε σὲ ὁκταμελῆ Σύνοδο, τὰ μέλη τῆς ὁποίας ὀρίστηκαν «ἐκ κελικῶς» μὲ Β. Διάταγμα πού ἐκδόθηκε, τῆ προτάσει τοῦ —τότε— Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἐρήμην τῆς αὐτοδιοικουμένης Ἐκκλησίας, κατὰ παράβασιν τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τοῦ ἰσχύοντος, κατὰ τὸν χρόνον ἐκδόσεως τοῦ Α.Ν. 3 τῆς 10/10.5.1967, Συντάγματος καὶ τοῦ ν. 671/43 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας».

Ἐπακολούθησαν ὁ Α.Ν. 214/1967 μὲ τὸν ὁποῖο καθιδρύθησαν τὰ ἱεροδικεῖα, ἢ ΛΣΤ/1968 Σ.Π. μὲ τὴν ὁποία «αὐτοδικαίως» ἀπομικρύνθησαν Μητροπολίτες

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ 150 ΕΤΗ (1837-1987)

Ἐφέτος συμπληρῶνται 150 ἔτη λειτουργίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἡ σχολὴ αὕτη, ἡ ὁποία ἐπὶ 105 ἔτη, μέχρι τῆς ἰδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1942/1945), ἦτο καὶ ἡ μοναδικὴ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κράτος, ἐτροφοδότησεν πνευματικῶς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν διανοήσιν γενικώτερον μὲ τὰ νάματα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἰς αὐτὴν ἐμορφώθησαν τὰ ἀνώτερα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ μερικῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, οἱ καθηγῆται τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἰς τὰ σχολεῖα Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον κατηρτίσθησαν ἐκείνοι οἱ ὅποιοι συνέχισαν τὴν λαμπρὰν παράδοσιν τῆς ἑλληνικῆς θεολογίας τῆς ἀρχαίας, τῆς πατερικῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πράγματι, ὡς γε-

νικῶς ὁμολογεῖται, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐκαλλιέργησε τὴν ὀρθόδοξον θεολογικὴν ἐπιστήμην καὶ ἤγαγεν αὐτὴν εἰς ἀκμὴν ἀξιοζήλευτον. Ἐν αὐτῇ ἐδίδαξαν διαπρεπεῖς διδάσκαλοι, τῆς περιωπῆς ἐνὸς Χρ. Ἀνδρούτσου καὶ τῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς ἐνὸς Χρυσόστομου Παπαδοπούλου ἢ ἐνὸς Παναγιώτου Τρεμπέλα, συγγράψαντες ἀξιολογώτατα συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ἐμόρφωσαν ὄχι μόνον τοὺς μαθητὰς των, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦν νὰ φρονιματίζουσι, νὰ παιδαγωγοῦν καὶ νὰ μορφῶνουν ὅποιον ἐπιθυμεῖ νὰ μελετήσῃ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας.

Εἰς τὸ σύντομον αὐτὸ σημείωμα δεόν νὰ μνημονευθοῦν ὀνομαστικῶς οἱ διατελέσαντες καθηγῆται καὶ ὑφηγηταὶ τῆς γεναρᾶς ταύτης σχολῆς, χωρὶς ὁ πρόχειρος

καί, διὰ τὴν διαίωνα τῆς «διαταραχῆς», ἐκδόθηκε τὸ Ν.Δ. 126/1969 ὡς Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας.

Γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς, κατὰ τὰ προαναφερόμενα, «διαταραχθείσης» Κανονικῆς Τάξεως στὴν Ἐκκλησίαν, ἀνατέθηκε στὴν Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, ὄλων τῶν μέχρι 21.4.67 ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν, «... ἡ λήψις παντὸς μέτρου ἀποδλέποντος εἰς τὴν συμφῶνως πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας ἀ π ο κ α τ α σ τ α σ ι ν τῆς ἐκ τῆς ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ ῆ ς ἐκλογῆς τοῦ τέως Προκαθημένου διασαλευθείσης Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πλήρωσιν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν ἢ τὴν ἐκλογὴν Τιτουλαρίων Μητροπολιτῶν ἢ Τιτουλαρίων Ἐπισκόπων».

Οἱ κηρυχθέντες ἔκπτωτοι ἀπὸ τοὺς Μητροπολιτικούς θρόνους μὲ ἀποφάσεις τῆς ἀρμοδίας Κανονικῆς Ἱεραρχίας, προσέφυγον ἐπανειλημμένως στὸ Σ.τ.Ε.

Ἀπὸ τὴν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ἀναφέρεται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 1388/77 ἀπόφασις, μὲ τὴν ὁποία τὸ Σ.τ.Ε. ἔχει —κατὰ λέξιν— ἀποφανθεῖ: «τὸ ἄρθρο 15 τῆς τελευταίας ταύτης Σ.Π. (τῆς 1/1.8.1974) «περὶ ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατικῆς νομιμότητος κ.λπ.», ὡς ἀναδιευκύνθη διὰ τῆς παρ. 1 τοῦ ἀρ. 10 τῆς ἀπὸ 5/7.8.74 Σ.Π., ὥρισαν ὅτι τὸ δημοσιευθὲν τὴν 15.11.68 κείμενον Συντάγματος... ὡς καὶ πᾶσα ἀπὸ τῆς 21.4.1967 καὶ ἐφ' ἑξῆς ἐκδοθεῖσα Συντακτικὴ ἢ συντακτικῶν χαρακτήρος πράξις καταργοῦνται, ἔχει τὴν ἐννοιαν ὅτι, πᾶσα τοιαύτη Σ.Π. οἷα καὶ ἡ θεσπίσασα τὸ ἀπαράδεκτον τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως, καταργεῖται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ὄχι ἀ ν α δ ῖ ρ ο μ ι κ ῶ ς... Σημειωτέον τέλος ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀ π α ρ ἄ δ ε κ τ ο ν δὲν ἤρθη, οὔτε διὰ τοῦ ἐπακολοθησαντος Συντάγματος 1975, διότι τοῦτο εἰς μὲν τὸ ἄρθρο 111 αὐτοῦ ὀρίζει ὅτι, πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὸ Σύνταγμα καταργεῖται ἀπὸ τῆς ἐ ν ἄ ρ ξ ε ω ς ἰσχύος αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸ ἄρθρο 119

παρ. 1 ὅτι, διὰ νόμου δύναται νὰ ἀρθῆ τὸ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἰσχύσαν ἀπαράδεκτον τῆς ἀκήσεως αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατὰ πράξεων, ἐκδοθεῖσων ἀπὸ 21.4.1967 μέχρι τῆς 23.7.1974, εἴτε εἶχεν ἀκηθεῖ τοιαύτη αἰτήσις εἴτε μὴ». Τὰ αὐτὰ ἔχει δεχθεῖ τὸ Σ.τ.Ε. καὶ μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 365/77, 3132/77 καὶ 615/79 ἀποφάσεις του, καὶ μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1665/75 ἀπόφασις ἔχει δεχθεῖ ὅτι: «τὸ ὡς ἄνω ἀπαράδεκτον αἰτήσεως ἀκυρώσεως δὲν ἤρθη οὔτε διὰ τοῦ Δ' ψηφίσματος τῆς 18.1.75 τῆς Ε' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων».

Ε'. Οἱ Μητροπολίτες στοὺς ὁποίους ἀναφέρεται ἡ ἀπὸ 15.1.87 γιὰ τὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων ἐρώτησις τῶν τριῶν Βουλευτῶν εἶναι, ὅπως δέχεται ἡ κατὰ νόμον ἰσχύουσα τῆς Κανονικῆς δικαιοδοσίας τῆς αὐτοδιοικουμένης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἴδετε ἀνωτέρω καὶ ἄρθρα 3 παρ. 1 Συντ. καὶ 1 ν. 590/77) καὶ ὑπόκεινται στὴν διοικητικὴν, δικαστικὴν καὶ νομοθετικὴν (Κανονιστικὴν) δικαιοδοσίαν τῆς.

Κατὰ τὸν νόμον 590/77, ποὺ εἶναι ὁ ἰσχύων Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι Τιτουλάριοι Μητροπολίτες καὶ εἶναι, ἄνευ ἐγγραφῆς εἰς τὸν Κατάλογο, ἐκλόγιμοι πρὸς πλήρωσιν χηρεύσαντος Μητροπολιτικοῦ τινος θρόνου (ἄρθρο 25 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ ν. 590/77 περὶ Κ.Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος).

Συνεπῶς ἐλέγχονται ὡς ἀβάσιμα τὰ περὶ «φυσικοῦ δικαστοῦ» ἐκτὸς τῆς Ἱεραρχίας καὶ, δὲ χωρεῖ ἀ π ο κ α τ α σ τ α σ ῆ τους, μὲ νόμον τῆς Πολιτείας, ὅπως ἀναφέρεται στὴν ἐρώτησις τῶν κ.κ. Βουλευτῶν.

Ἀθήναι 25 Φεβρουαρίου 1987

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ
Εἰδικὸς Νομικὸς Σύμβουλος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ο ΙΕΡΟΣ ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΙ Η Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ(*)

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ ἱεράρχαι, Κύριε Κοσμητορ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, Κύριε Πρόεδρε τοῦ Τμήματος Θεολογίας, Κύριοι Καθηγηταί, Εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα,

ὁ ἕνατος αἰὼν κατέχει ἰδιαίτεραν θέσιν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν ἰδίως καὶ κυρίως διότι κατ' αὐτὸν ἐγεννήθη, ἤκμασε καὶ ἐπολιτεύθη ὁ σήμερον ἑορταζόμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἅγιος Φώτιος. Γόνος εὐσεβοῦς καὶ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, τοῦ Σεργίου καὶ τῆς Εἰρήνης, τῆς ὁποίας μάλιστα τὰ εἰκονόφιλα αἰσθήματα ἔγιναν ἀφορμὴ πολλῶν καὶ συνεχῶν διώξεων ὑπὸ τῶν τότε κρατούντων εἰκονομάχων, ἔμελλε νὰ λάμπη εἰς τὸ στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἄ-

* Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα τὴν 6ην Φεβρουαρίου, ἑορτὴν τοῦ Μ. Φωτίου, κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, ἣ ὁποία ἐτελέσθη ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης.

οὔτος κατάλογος ν' ἀξιολογῇ ἐπακριδῶς τὴν προσφορὰν ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

Τοιοῦτοτρόπως τὸν ἐρμηνευτικὸν κλάδον ἐθεράπευσαν οἱ ἀρχιμανδριταὶ Θεόκλητος Φαρμακίδης († 1860), Θεόκλητος Βίμπος, ὁ μετὰ ταῦτα ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυουριάς († 1903), Νικόλαος Δαμαλάς († 1892), Π. Παυλίδης († 1894), Ἐμμανουὴλ Ζολώτας († 1919), Ν. Παπαγιαννόπουλος († 1926), Βασίλειος Ἰωαννίδης († 1963), Βασίλειος Μ. Βέλλας († 1969), Παν. Ἱ. Μπρατσιώτης († 1981), Μᾶρκος Σιώτης, Ἀθανάσιος Χαστούπης, Σάββας Ἀγουρίδης, Νικ. Π. Μπρατσιώτης, Ἠλίας Β. Οἰκονόμου, Γ. Α. Γαλιτῆς, Νικ. Παπαδόπουλος, Βασ. Τσάκωνας, Γ. Γρατσέας, Ἰω. Παναγόπουλος, Χρ. Βούλγαρης, Π. Ἀνδριόπουλος, Γ. Πατρῶνος καὶ ὁ ὕφηγος τῆς Θεόφιλος Βορέας, ὁ μετὰ ταῦτα καθηγητῆς τῆς Φιλοσοφίας († 1954).

Τὸν ἱστορικὸν κλάδον ἐκαλλιέργησαν οἱ Κων. Κοντογόνης († 1878), ἀσχοληθεὶς ὅμως καὶ μὲ ἄλλους θεολογικοὺς κλάδους, ἀρχιμ. Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος, ὁ μετὰ ταῦτα ἀρχιεπίσκοπος Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου († 1875), ἀρχιμ. Προκόπιος Οἰκονομίδης, ὁ ἀναδειχθεὶς μητροπολίτης Ἀθηνῶν († 1902), Ἀναστάσιος Διομήδης Κυριακός († 1923), Γεώργιος Δέρβος († 1925), ἀρχιμ. Χρυσόστομος Ἀ. Παπαδόπουλος, ὁ μετέπειτα ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος († 1938), ἀρχιμ. Βασ. Κ. Στεφανίδης († 1958), Δημ. Σ. Μπαλάνος († 1959), Γ. Σωτηρίου († 1965), Κ. Γ. Μπόνης, Γερ. Ι. Κοιμάρης, Α. Ι. Φυτράκης, Βασ. Α. Δεγδάκης, Βλ. Ι. Φειδᾶς, Στυλ. Γ. Παπαδόπουλος, Ἐμμ. Ι. Κωνσταντινίδης, Ἡλ. Δ. Μουτσούλας, Μ. Α. Ὁρφαγός, Βασ. Ι. Γιαννόπουλος, Χαρ. Σωτηρόπουλος, πρωτοπρ. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, Δημ. Γόνης, Γεώργιος Ἀντουράκης, Γρ. Στάθης, Παντ. Πάσχος καὶ οἱ ὕφηγοι Χρ. Μακρῆς († 1912) καὶ Γ. Λαμπάκης († 1914).

στρον τοῦ μάλιστα ἤρχισε νὰ λάμπη ἀπὸ τῆς νεανικῆς τοῦ ἔτι ἡλικίας, ὅπερ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰκονομαχικῆς τῆς σύνοδος ἀνεθεμάτισεν αὐτόν¹. Τῇ προικίδι τῶν εὐσεβῶν γονέων τοῦ ἐξοπλισθεὶς καὶ προικισθεὶς μὲ εὐρεΐαν, βαθεΐαν καὶ πολύπλευρον μόρφωσιν, ἐγένετο πόλος ἑλξεως διὰ πάντας τοὺς διψῶντας σοφίαν καὶ γνῶσιν νέους λογίους τῆς ἐποχῆς του, μετὰ τῶν ὁποίων ἐμελέτα τὴν ἑλληνικὴν καὶ χριστιανικὴν γραμματεΐαν. Τὴν περὶ τοῦ Φωτίου ἀλήθειαν ταύτην δὲν ἐσιώπησεν οὐδὲ διεστρέβλωσεν ἀλλὰ τοῦναντίον εὐ-

1. «Ἀνεθεμάτισαν ἡμᾶς χρόνους μακροὺς πᾶσα σύνοδος ἀρετικῆ καὶ πᾶν εἰκονομάχων συνέδριον οὐκ ἡμᾶς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πατέρα καὶ θεῖον ἡμέτερον, ἀνδρᾶς ὁμολογητᾶς Χριστοῦ, καὶ ἀρχιερέων σεμνολόγημα...» (Φωτίου... Ἐπιστολαί, ἐκδ. Ι. Ν. Βαλέττα, ἐν Λονδίῳ 1864, Ἐπιστολὴ 164, σελ. 501. — Βλ. ἐπίσης Βασιλείου Γιοῦλτση, Θεολογία καὶ διαπροσωπικαὶ σχέσεις κατὰ τὸν Μέγαν Φώτιον, Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 16).

Τοῦ συστηματικοῦ κλάδου, καθηγητὰ ἐπῆρξαν: Μισαὴλ Ἀποστολίδης, ἀναδειχθεὶς μετὰ ταῦτα γενόμενος μητροπολίτης Πατρῶν καὶ Ἡλείας καὶ κατόπιν Ἀθηνῶν († 1862), ἀρχιμ. Δημ. Λιβερόπουλος († 1856), ἀρχιμ. Διονύσιος Κλεόπας († 1861), Ζήκος Ρώσης († 1933), Χρῆστος Ἀνδρουτσός († 1935), Κ. Δουβουνιώτης († 1943), Γρηγ. Παπαμιχαὴλ († 1956), Ν. Α. Νησιώτης († 1986), Ἰωάννης Ν. Καρμίρης, Ἀνδρέας Θεοδώρου, Ἀθ. Ι. Δεληκωστόπουλος, Μέγας Φαράντος, Κ. Παπαπέτρου, Ν. Ε. Μητσόπουλος, Κ. Σκουτέρης, Νικολίτσα Γεωργοπούλου - Νικολοκάκου - Λιαντίνη, ὕφηγος δὲ ὁ Σπ. Σούγκρας († 1906).

Τοῦ πρακτικοῦ κλάδου καθηγητὰ διωρίσθησαν οἱ ἀρχιμ. Νικηφόρος Καλογεράς γενόμενος κατόπιν ἐπίσκοπος Πατρῶν († 1896), Ἰγνατίος Μοσχάκης († 1903), Ἰωάννης Μεσολωρᾶς († 1942), Κων. Ράλλης († 1942) μετατεθεὶς κατόπιν εἰς τὴν Νομικὴν Σχολήν, Ἀμ. Ἀλιδίζατος († 1969), Παν. Ν. Τρεμπέλας († 1977), Δημ. Μωραΐτης († 1970), Εὐ-ἀγγελος Δ. Θεοδώρου, Κων. Δ. Μουρατίδης, Ἰω. Κορυαράκης, Ἡλ. Βουλγαράκης, Παν. Μπούμης, Ἀλέξ. Σταυρόπουλος, Παν. Χριστινάκης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς θρησκευτολογίας τέλος εἰργάσθησαν οἱ Ν. Λουδάρις († 1961), Λεωνίδας Φιλίπιδης († 1973), ὁ ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος καὶ ὁ Δημ. Α. Σταθόπουλος.

Τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ ἑκατὸν πενήτηντα ἔτη ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὑπῆρξεν ἕνας φάρος τῶν χριστιανικῶν γραμμῶν καὶ ἕνα ἐργαστήριον τῆς θεολογικῆς σκέψεως, ἐφοδιάζουσα τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως, μὲ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸ ἄλας τοῦ χριστιανικοῦ ἤθους.

Ι. Χ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, δρ. Θ.

θαρωῶς διεκήρυξε και αὐτὸς ὁ ἀδυσώπητος ἐχθρὸς τοῦ Νικητῆς ὁ Παφλαγῶν². Διὸ και ὁ ἰσχυρὸς ἀνὴρ τῶν ἀνακτόρων ἐπὶ αὐτοκρατορίας τοῦ ἀηλίκου Μιχαὴλ Γ' ἀδελφὸς τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας ὁ πολὺς Βάρδας προσεκάλεσε τὸν Φώτιον νὰ διδάξῃ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν σχολὴν τῆς Μαγναύρας. Παραθεωροῦντες ὅμως πάντα τὰ ὑψηλὰ ἀξιώματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεδείχθη ὁ Φώτιος, καθὼς και τὸ πλούσιον και ἐμβριθὲς εἰς σοφίαν και νόηματα συγγραφικόν του ἔργον, τοῦ χρόνου μὴ ἐπιτρέποντος νὰ ἀσχοληθῶμεν περὶ αὐτὰ, περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Πατριάρχου ἁγίου Φωτίου εἰς τὸ μέγα ζήτημα τῶν ἁγίων εἰκόνων, τὸ ὁποῖον διετάραξεν ἐπὶ ἕνα και πλέον αἰῶνα τὴν γαλήνην και ἡρεμίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Ζ' οἰκουμηνικὴν σύνοδον τοῦ 787, δοθέντος ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εορτάζομεν τὰ 1200 ἔτη ἀπὸ τῆς συγκλήσεως αὐτῆς.

Ὁ ἱερός Φώτιος εἶχε πᾶσαν γνῶσιν και πᾶσαν ἐπιστήμην, ὥστε νὰ λάβῃ ὀρθὴν θέσιν ἔναντι αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, καθότι τὰ νεανικά του ἔτη συνέπιπτον μετὰ τὴν δευτέραν φάσιν τῆς εἰκονομαχικῆς ἔριδος, ἡ ὁποία και κατέληγεν αἰσίως διὰ τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας (843) και τὴν νίκην τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶχε λοιπὸν ζῆσει ἐκ τοῦ σύνεγγυς πᾶσας τὰς ὀδυνηρὰς συνεπειὰς αὐτῆς τῆς ἔριδος, ἡ ὁποία ἐγίνετο ὀδυνηροτέρα, ἕνεκα τῶν ὑπερβάσεων τῆς κρατικῆς ἐξουσίας.

Ἡ ἀξία τοῦ ἁγίου Φωτίου ὡς πρὸς τὴν Ζ' οἰκουμηνικὴν σύνοδον εἶναι διττή: αὕτη ἔγκειται πρῶτον εἰς τὸ ὅτι, λαβὼν ὁ Φώτιος θέσιν ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων, προσεπάθησε νὰ διατρανώσῃ τὸ κῦρος τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου αὐτῆς διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ὑπὸ νέας συνόδου. «Εἶναι... γνωστὸν ὅτι ὡς κύριον λόγον τῆς συγκλήσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου τοῦ 861 εἶχε θέσει οὗτος τὴν καταπολέμησιν τῶν ὑπολειμμάτων τῆς εἰκονομαχίας»³. Ἡ μεγάλη ὁμοῦ προσφορά του ἐφάνη εἰς τὴν σύνοδον τοῦ 879, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίσθη ἡ σύνοδος τοῦ 787 ὡς Οἰκουμηνική⁴. Δεύτερον, ἡ ἀξία του φαίνεται καθαρῶς εἰς τὴν προσωπικὴν ἐρμηνησίαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τὴν προσκύνῃσιν τῶν εἰκόνων, ἡ ὁποία, ἐνῶ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Ζ' οἰκ. συνόδου, δὲν παύει ἐν τούτοις νὰ ἔχῃ πρωτοτυπίαν διὰ τῆς συμπληρώσεως ὠρισμένων στοιχείων.

2. «Ἦν (δὲ) οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγενῶν τε και ἀνωγῶν, ἀλλὰ και τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα και περιφανῶν σοφία τε κοσμικὴ και συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφόμενων εὐδοκίμωτατος πάντων ἐνομιζέτο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ και ποιήσεως, ρητορικῆς τε και φιλοσοφίας, και δὴ και ἱατρικῆς, και πάσης ὀλίγου δεῖν ἐπιστήμης τῶν θύραθεν. Τοιοῦτον ἑαυτῷ τὸ περιόν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φάναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεάν διενεγκεῖν, ἤδη δὲ και πρὸς τοὺς παλαιούς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. Πάντα γὰρ συνέτρεχεν αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν και εἶθλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα» (Νικήτα Παφλαγῶνος, Βίος Ἰγνατίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως PG 105, 504).

3. Β α σ ι λ ε ἰ ο υ Γ ι α ν ν ο π ο ὄ λ ο υ, Εἰκὼν κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον (Ἀνάπτυον ἐκ τῆς «Θεολογίας»), Ἀθήναι: 1980, σελ. 36.

4. Αὐτόθι.

Ἐπιτροχάδην ἐπιθυμοῦμεν νὰ ὑπομνήσωμεν σημεῖα τινά, τὰ ὁποῖα ἔθιξε και ἐν ταῦτῳ συνεπλήρωσεν.

α) Κατέστησε σαφὲς ὅτι αἱ ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς περὶ τῶν εἰδώλων δὲν ἔχουν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ὑπενθυμίζων ὅτι ὁ Θεὸς ἐνετείλατο τῷ Μωϋσεῖ «πρῶτον μὲν και αὐτὴν τὴν κιβωτὸν κατὰ τύπον και μίμημα ποιήσασθαι τῶν δειχθέντων αὐτῷ (= τῷ Μωϋσεῖ) ἐν τῷ ὄρει, ἔπειτα τὰς εἰκόνας και τὰ ὁμοιώματα τῶν Χερουβείμ διαγλύψαι τε και τορεῦσαι, και τοῖς παραπετάσμασι προσεξυφάναι τε και ραφιδεῦσαι, ροῖσων τε ὁμοιώματα τοῖς ἱεροῖς σκεῦεσιν ἐντυπῶσαι»⁵.

β) Ἐδωκεν ἀπάντησιν εἰς σοβαρὸν διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ζήτημα, σχέσιν ἔχον μετὰ τὴν παρατηρούμενην διαφορὰν τοῦ εἰκονιζομένου προσώπου ὄχι μόνον ἀπὸ εἰκόνος εἰς εἰκόνα ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ ἔθνος εἰς ἔθνος· ἔδωκε δηλ. ἀπάντησιν εἰς τὸ ποῖα εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀληθής, «ἢ παρὰ Ῥωμαίους ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ παρὰ Ἰνδοὶ γράφουσιν ἢ ἢ παρὰ Ἑλλήσιν ἢ ἢ παρὰ Αἰγυπτίους;»⁶, διὰ νὰ ἀπαντήσῃ μετὰ τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πνευματικὴν εὐρύτητα ὅτι τὸ γεγονός και μόνον ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ λαοὶ ἔκαμαν χρῆσιν εἰκόνων, δεικνύει τὸ ἀληθές, τὸ ὀρθὸν και καθολικὸν τῆς χρήσεως τῶν εἰκόνων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων⁷. Διὰ νὰ ἀνατρέψῃ δὲ πλήρως τὴν πολεμικὴν τὴν αὐτὴν, στρέφει τὰ ἰδιά των ὄπλα ἐναντίον τῶν ἀντιλήψεων των. Οὗτοι, ὡς γνωστὸν, ἐσέβοντο μόνον τὸν Σταυρὸν και τὸ Εὐαγγέλιον· διὸ και ἐρωτᾷ αὐτούς «Ποῖα θὰ ἤθελαν νὰ εἶπουν ὅτι εἶναι θεόπνευστα λόγια, τοῦ Εὐαγγελίου ἢ ποῖον ὀνομάζουσιν πραγματικὸν Εὐαγγέλιον; ἀφοῦ μεῖ ἄλλα σχήματα και τύπους γραμμῶν εἶναι γραμμένον τὸ Ῥωμαϊκόν, μεῖ ἄλλα τὸ (Εὐαγγέλιον) τῶν Ἰνδῶν, μεῖ ἄλλα τὸ ἑβραϊκὸν και μεῖ ἄλλα τὸ (Εὐαγγέλιον) τῶν Αἰθιοπῶν;», διὰ νὰ συνεχίσῃ τονίζων ἐπὶ πλέον τὴν σχηματικὴν διαφορὰν τῶν Εὐαγγελίων, ὅτι «και οὐ μόνον τύποις γραμμῶν και σχήμασιν ἀνομίως γράφονται, ἀλλὰ και ἀπηχῆσει και σημασίᾳ φωνῆς ἑτεροειδεῖ τε και ἄλλοτριωτάτῃ προσφέρονται»⁸. Διὰ πάντων τούτων ὁ ἱερός Πατριάρχης ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι «εἰς τὰς εἰκόνας, τὴν ἁγίαν Γραφὴν και τὸ σύμβολον τοῦ Σταυροῦ, περὶ τοῦ ὁποῖου ὡσαύτως ὁμιλεῖ, σημασίαν ἔχει τὸ περιεχόμενον, τὸ ἐσωτερικὸν και βαθύτερον αὐτῶν νόημα και ὄχι ἡ μορφή (και) ὁ ἐξωτερικὸς τύπος»⁹.

γ) Ὁ ἱερός Φώτιος θὰ λάβῃ θέσιν και ἐναντίον ἄλλης κακοβούλου γνώμης τῶν εἰκονομάχων· θὰ ἀνατρέψῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς εἰκονομαχικῆς συνόδου τῆς Ἱερείας (754), κατὰ τὰς ὁποίας αἱ εἰκόνες εἶναι ἀψυ-

5. Φ ω τ ἰ ο υ, Ἐπιστολὴ 70, σελ. 387.

6. Φ ω τ ἰ ο υ, Ἐπιστολὴ 43, σελ. 339.

7. Βλ. Β α σ ι λ ε ἰ ο υ Γ ι α ν ν ο π ο ὄ λ ο υ, Εἰκόνων..., σελ. 42.

8. Φ ω τ ἰ ο υ, Ἐπιστολὴ 43, σελ. 339.

9. Β α σ ι λ ε ἰ ο υ Γ ι α ν ν ο π ο ὄ λ ο υ, Εἰκόνων... σελ. 43.

10. J. D. Mansi, Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio, 13, 345 C.

χοι και ἀναυδοί¹⁰, ὕλη ἄδοξος και νεκρά¹¹ καθώς και «κακωνμία... κοινή και ἄτιμος, ὡς ἀπήρτισεν αὐτὴν ὁ ζωγράφος»¹². Ἀκολουθῶν λοιπὸν τὴν διδασκαλίαν τῆς Ζ' οἰκ. συνόδου και ἐν ταῦτῳ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ και Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, θὰ ἀπαντήσῃ ὅτι αἱ εἰκόνες δὲν εἶναι μόνον ὕλη¹³, δηλαδή μόνον ξύλον ἢ χρυσοῦς ἢ ἄργυρος· «οὐκέτι ξύλα...», λέγει ὁ Θεοφώτιος ἱεραρχης, «οὐ μὴν οὐδὲ χρώματα γυμνά τῆς εἰδοποιούσης και παροδρευούσης δυνάμεως τε και χάριτος οὐτ' ἂν ἐννοηθεῖται ποτέ, οὔτε παρονομασθήσεται· ἄγια δὲ μᾶλλον και τίμια και δεδοξασμένα και σεπτὰ»¹⁴. Δὲν εἶναι λοιπὸν μόνον ὕλη αἱ ἅγια εἰκόνες, ἀλλ' εἶναι μιμήματα θεῶν, φέροντα τὴν θεῖαν χάριν και «διαπορθμεύοντα» ταύτην εἰς τοὺς εὐλαβῶς και τιμητικῶς προσκυνούντας αὐτάς¹⁵.

Δὲν θὰ ἀρκέσῃ ὁ χρόνος, Μακαριώτατε, νὰ διέλθω ὅλα τὰ λεπτά και καιρία σημεία, τὰ ὁποῖα ὀρθοδόξως ἀντιμετώπισε και θεοπνευστως ἀνέπτυξε ὁ ἅγιος οὗτος πατήρ· διὸ και παραιτούμενος τούτου, ἐν συντομίᾳ λέγω:

Ὁ ἱερός Φώτιος ἀκαμάτως και ἀόκνως ὑπερήσπισε τὰς ἀποφάσεις τῆς Ζ' οἰκ. συνόδου· διετράνωσε και προσέθεσε τὸ κύρος τῆς προσωπικότητός του εἰς τὸν περιήρημον ὄρον αὐτῆς, ὅτι «Ἡ... τῆς εἰκόνας τιμῆ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει» και ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν»¹⁶.

Δι' ὧν γράφει ὁ ἱερός Πατήρ περὶ «τιμῆς και σεβασμιότητος» τῶν «εἰκονισμάτων»¹⁷, ὄχι μόνον ἐπισημαίνει τὸν ἀνωτέρω ὄρον τῆς συνόδου, ἀλλὰ προσθέτων ἐπὶ πλέον διευκρινίζει και Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν¹⁸ ὅτι δηλαδή ἢ πρὸς τὸ πρωτότυπον τιμῆ εἶναι

μὲν τιμῆ εἰς τὸ εἰκονιζόμενον πρόσωπον ἀλλὰ δι' αὐτοῦ ἢ τιμῆ μεταβαίνει εἰς τὸν Θεόν¹⁹, τὸ πρωτότυπον ὅλων τῶν ἁγίων, «κατ' εἰκόνα» τοῦ ὁποῖου ἐδημιουργήθημεν οἱ ἄνθρωποι. «Διὰ τῆς φαινομένης διαφόρου και μεριστοῦ αὐτῶν θεραπειᾶς και προσκυνήσεως ἱεροπρεπῶς τε και ἀδιαίρετως εἰς τὴν ἀμερίστον ἐκείνην ἐνοειδῆ τε και ἐνοποιὸν θεότητα ἀναγόμεθα»²⁰, λέγει ὁ Μέγας Φώτιος, διὰ νὰ συμπληρώσῃ ὅτι, προσκυνούντες τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ και τὸν τίμιον Σταυρόν, «οὐκ ἐν αὐτοῖς περιγράφομεν και περιορίζομεν τὴν τιμὴν και τὸ σέβας, ἀλλ' εἰς τὸν δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα πλουτῶ φιλανθρωπίας ἀφάτω, και τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐπονείδιστον θάνατον ἐκουσίως ὑπενεγκόντα, ταύτην ἀναφέρομεν και ἀνιερούμεν»²¹.

Ὁ ἱερός Φώτιος δὲν θὰ λησμονήσῃ νὰ θίξῃ και τὰς ἐνεργείας, τῶν ὁποίων ἀπολαύουν οἱ εὐλαβεῖς προσκυνηταί· ἢ ἐν εὐσεβείᾳ τιμῆ και προσκύνῃσι τῶν εἰκόνων ὑπ' αὐτῶν ἐφέλκει ἐπ' αὐτοὺς τὰς ἐνεργείας τῆς θεῖας χάριτος· μετέχοντες δὲ οἱ πιστοὶ εἰς αὐτάς γίνονται και οἱ ἴδιοι εἰκόνας τοῦ Θεοῦ²².

Τέλος, ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἠτιολογήθησαν οὐ μόνον αἱ ἅγια εἰκόνες, ἢ Ἁγία Γραφή και ὁ τίμιος Σταυρός, ἀλλὰ και αὐτὸς ὁ ἱερός ναὸς και αὐτὰ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, τὰ «πιστοῖς βρύνοντα ἰάσεις», τὰ ὁποῖα σεβόμεθα και μεγαλύνομεν και ἀνευφημοῦμεν²³. Πολλὰ λοιπὸν προσέφερον ὁ ἅγιος Φώτιος εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν λησμονεῖται και ἡ ἐπαναφορά εἰς αὐτὴν πολλῶν Παυλικιανῶν τῆς Βασιλευσύσης²⁴.

Τοιοῦτος λοιπὸν ὑπῆρξεν ὁ σήμερον ἐορταζόμενος ἅγιος Φώτιος, ὁ ὁποῖος ἀνεδείχθη εἰς πνευματικὸν και ἔθνικὸν ἡγέτην, προασπίσας τόσον τὰ ἐκκλησιαστικά και θεολογικά ὅσον και ἔθνικὰ θέματα και διαφυλάξας ἄτρωτον και ἀλώθητον τὴν πατερικὴν διδασκαλίαν μὲ κορυφαίαν ἐνεργείαν τὴν σύγκλησιν τῆς συνό-

11. Mansi, 13, 277 D.

12. Mansi, 13, 268 C και 269 CD.

13. Βλ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ 76, σελ. 400 - 402.

14. Φωτίου, Ἐν. ἀν. σελ. 402.

15. «Τῆς γὰρ ἄνωθεν ἐνεργείας, και οἷς ἀνατίθεται, ὧν τε τὴν κλήσιν και τὸ εἶδος φέρουσιν, ἐν μετουσίᾳ γενόμενα, και τὸν ἡμέτερον νοῦν πρὸς ἐκεῖνα διαδιβάλλοντα, διὰ πᾶσι μὲν ἐν τῷ τε ἡμῖν τὴν ἐκείθεν ἀγαθοειδῆ και θεῖαν εὐμένειαν, οὐκ ἐκ τῆς ὕλης ἂν εἰκότως κληθεῖν· οὐ μὴν οὐδ' ἀπὸ τίνος ἀπεμψαίνουσης ἄλλης και τοῖς ἀντικειμένους ἀρμοζούσης ἰδιότητος, ἀλλ' ὧν τε μετέσχε, και πρὸς ἃ παρῆται, οἷς τε ὁπηρετεῖται· και ἀφιέρωται, ἐκείθεν ἐδ' μάλα και λίαν ἐνδίκως και γινώσκεται τοῖς εὐσεβεῖσιν ὄντως, και ἀναμάσσεται» (Αὐτόθι). Ὁ θεὸς δὲ Διονύσιος γράφει: «Ἡμεῖς δὲ αἰσθηταῖς εἰκόσιν ἐπὶ τὰς θείας, ὡς δυνατὸν, ἀναγόμεθα θεωρίας» (Διονύσιου Ἀροπαγίτου, Περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, PG 3, 1, 373 B).

16. Mansi, 13, 377 E.

17. Βλέπε σχετικὴν διδασκαλίαν ἐν: Φωτίου, Ἐπιστολὴ 6, ιζ, σελ. 216 - 218.

18. Βλ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὀρθοδόξου Πίσταως (ἔκδ. Ν. Ματσούκα, Θεσσαλονίκη 1976), 4, 16 (89), σελ. 390 - 394: «Τί γὰρ διαφέρει σταυρός μὴ ἔχων τὸ τοῦ Κυρίου ἐκτύπωμα τοῦ ἔχοντος; Ἐξούτως και τῆς Θεομητορός· ἢ γὰρ εἰς αὐτὴν τιμῆ εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα ἀνάγεται... Ὡς γὰρ ἔφημεν, ἢ πρὸς τοὺς ἐγγνώμονας τῶν ὁμοδόλων τιμῆ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην ἐνοίας και ἢ τῆς εἰκόνας τιμῆ πρὸς τὸ πρωτότυπον διαβαίνει».

19. «Και δὴ και εἴ τι τοῦτοις κατὰ τὰς μυστικὰς και ἁγίας ἡμῶν τελετὰς ἐστὶ παραπλήσιον, διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐνεργουμένης δωρεᾶς τε και ἐνεργείας, τὸ ἀρχικόν τε και πρωτοῦργόν αἴτιον ἐπιγινώσκουμένον τε και δοξολογούμενον. Δι' ὅ και τῶν μακαρίων ἐκείνων και ἱερῶν ἀνδρῶν ἢ θεοφόρος και ἁγία πανήγυρις οὐ μόνον τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, καθ' ἅπερ ἔφημεν, ἀλλὰ γε δὴ και τῆς παναχράντου και ἀειπαρθένου Δεσποτῆς ἡμῶν Θεοτόκου, και πάντων τῶν Ἁγίων τὰς ἱερὰς εἰκόνας, κατ' ἀναλογίαν τῆς τῶν πρωτοτύπων ὑπεραχῆς και σεβασμιότητος, τιμᾶσθαι και προσκυνεῖσθαι κοινῶν θεοπισμάτων ὅροις ἐπεσφράγισέ τε και ἐπακύρωσεν. Καὶ γὰρ και δι' αὐτῶν εἰς ἐνοποιὸν τινα και συναγωγὸν ἀναγόμεθα θεωρίαν και τῆς πρὸς τὸ ἀκρότατον τῶν ὀρεκτῶν δι' αὐτῆς ἀξιούμεθα θείας και ὑπερφυοῦς συναφείας» (Φωτίου, Ἐπιστολὴ 6, ιη', σελ. 218 - 219. Βλ. Βασίλειου Γιβαννοπόυλου, Εἰκόνων..., σελ. 60).

20. Φωτίου, Ἐπιστολὴ 6, ιζ', σελ. 218.

21. Αὐτόθι.

22. «Και γὰρ και δι' αὐτῶν εἰς ἐνοποιὸν τινα και συναγωγὸν ἀναγόμεθα θεωρίαν, και τῆς πρὸς τὸ ἀκρότατον τῶν ὀρεκτῶν δι' αὐτῆς ἀξιούμεθα θείας και ὑπερφυοῦς συναφείας» (Φωτίου, Ἐπιστολὴ 6, ιη', σελ. 219. — Βλ. Βασίλειου Γιβαννοπόυλου, Εἰκόνων..., σελ. 61).

23. Βλ. Φωτίου, Ἐπιστολὴ 6, ιη', σελ. 218.

24. Βλ. λήμμα «Παυλικιανοί» ἐν Θ.Η.Ε., τόμ. 10, Ἀθῆναι 1966, στ. 168.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ*

ὡς ἀνακαινιστῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου

Ἄλλ' ἐνταῦθα νῦν γεννᾶται τὸ ἐξῆς ἐρώτημα. Ἐὰν δεχθῶμεν κατ' ἀρχὰς τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τῷ μοναχισμῷ, καθ' ἣν ὁ ἡγούμενος πολλάκις δὲν ἦτο περιβεβλημένος τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἦτο ἀπλοῦς μοναχός, πῶς ἐξετελεῖτο ἡ ἐξομολόγησις τῶν μοναχῶν, ἡ τόσον ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἠθικὴν ζωὴν τούτων, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ἀπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἔθεωρεῖτο τοῦτο ὡς ἀπαραίτητον καθῆκον τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μοναχῶν;

Ἄλλὰ μήπως ἡ συνήθεια ἢ μᾶλλον ἡ πράξις αὕτη ἐν τῷ μοναχισμῷ, τὸ νὰ εἶναι δηλ. ὁ ἡγούμενος ἀπλοῦς μοναχός, μήπως, λέγομεν, δὲν ἐπικρατοῦσε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στουδίτου; Διότι αὐτὸς ὁ Πλάτων, ὁ θεῖος τοῦ Θεοδώρου καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σακουδίωνος οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ χειροτονηθῆ πρεσβύτερος παραμείνας διάκονος καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν καὶ δεξάμενος τὴν ἡγουμένην κατόπιν πίεσεως ὑπὸ τῆς αυτοκρατορίας Εἰρήνης¹¹⁹, καὶ ὁμοίως ἐξετέλει τὸ ἡγουμενικὸν καθῆκον τῆς ἐξομολογήσεως τῶν μοναχῶν.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἀλλὰ καὶ ἡγουμένισσαι ἀκόμη ἐξομολόγουν τὰς μοναχὰς αὐτῶν, ἂν καὶ ἡ πράξις αὐτῶν αὕτη κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Συνόδων. Λύοντες τὴν ἀπορίαν ταύτην ὅσον δυνάμεθα λέγομεν τὰ ἐξῆς: Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἐξομολόγησις αὕτη τῶν μοναχῶν δὲν ἦτο μία ἀπλή καὶ ἐπιπολαία ὁμολογία τῶν σφαλμάτων καὶ ἀμαρτημάτων αὐτῶν, ἀλλὰ ἡ ὁμολογία αὕτη ἐνεῖχεν ἱερὸν χαρακτήρα, ἀπε-

τέλει δὴλον ὅτι μέρος τοῦ μυστηρίου τῆς ἱεραῆς ἐξομολογήσεως. Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν περιπτώσει ἐὰν μὲν ὁ ἡγούμενος συνέπιπτε νὰ εἶναι ἀπλοῦς μοναχός μετὰ τὴν τοιαύτην ἐξομολόγησιν ἐπέβαλλε τὴν δέουσαν τιμωρίαν εἰς τὸν ἐξομολογηθέντα χωρὶς νὰ ἀναγινώσκη τὴν συγχωρητικὴν εὐχὴν, ἥτις ἀποτελεῖ συμπλήρωσιν τοῦ μυστηρίου τῆς ἱεραῆς ἐξομολογήσεως, πρᾶγμα ὅπερ ἔκαμνεν ὁ ἡγούμενος, ὅστις εἶχε τὴν τῆς ἱερατείας χάριν¹²⁰.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως τοῦ Θεοδώρου καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡγούμενοι κατὰ γενικὸν κανόνα ἦσαν ἱερεῖς¹²¹, ἂν καὶ πάλιν παρατηροῦντο ἐξαιρέσεις εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο¹²².

Ὁ ἡγούμενος ἐπίσης ἔχει καθῆκον ἵνα ἀνελλιπῶς παρευρίσκειται εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας καὶ τὰς κοινὰς προσευχὰς, προσέχων ἵνα μηδὲν τι τῶν διαταγμένων αὐτῆς παραλειφθῆ. Συγχρόνως οὗτος ὀφείλει ἵνα παρακολουθῆ ἐπισταμένως τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν τῆς μονῆς ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ φροντίζη ὅπως «τὰ πάντα ἐν τῇ ἀδελφότητι κοινὰ εἶναι καὶ ἀμέριστα καὶ μηδὲν κατὰ μέρος τοῦ καθ' ἕκαστον εἰς ἐξουθέντην μέχρι καὶ ραφῆδος», οὐδεμίαν κάμων διάκρισιν μεταξὺ τούτων, ἀλλὰ «τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ νὰ εἶναι διαμεμερισμένα ἐν ἰσότητι ἀγάπης πᾶσι τοῖς πνευματικοῖς αὐτοῦ τέκνοις καὶ ἀδελφοῖς». Καὶ καθὼς ὁ κυβερνή-

120. Les moines de Con/ple..., σελ. 96.

121. Mansi VIII, 992, αὐτ. 1013, αὐτ. 909, αὐτ. 908, αὐτ. 987, 1011.

122. Ἀφ' ὅτου ἡ ἐκκλησία ἀπηγόρευσε τὸ ἀνίερν τοῦ ἡγουμένου καὶ εἰς τὸ Ἁγ. Ὅρος μέχρι σήμερον οἱ ἡγούμενοι τῶν κοινοβ. μοναστηρίων εἶναι ἱερεῖς, λαμβάνοντες μάλιστα καὶ τὸ ὀφίσιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἂν προηγουμένως δὲν ἔχωσιν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 171 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 τεύχους.

119. Migne «Ἐγκώμιον εἰς Πλάτωνα» σελ. 824.

δου τοῦ 879. Τὸ ἀνεκτίμητον τῆς ἀξίας του καὶ πρὸς τὸ κράτος καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀναγνωρίσας ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος Α' ὁ Μακεδών, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀνακαλέσῃ τοῦτον ἐκ τῆς ἐξορίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος τὸν εἶχεν ἀποστείλει, διὰ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὴν ρύθμισιν καὶ κατάρτισιν νόμων τῆς τε Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἶναι τὸ Σὺ ν τ α γ μ α καὶ ὁ Ν ο μ ο κ ἄ ν ω²⁵, ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰγνάτιος μὲν χαρὰν ὑπέδειξεν ὡς διάδοχόν του εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τὸν Φώτιον, ὁ ὁποῖος ἐλάμπρυνεν αὐτὸν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος μετὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον²⁶.

25. Βλ. Γ. Α. Ράλλη - Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν... κανόνων, Ἀθήνησι: 1852, τόμ. α', σελ. 1 κ.ε.

26. Βλ. Η. Α. Ζάνου, Φώτιος ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Ἄθεν, Σεπτοὶ ἱεράρχαι καὶ εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα, ἡ ὅλη πομπαντικὴ καὶ θεολογικὴ δραστηριότης τοῦ Μεγάλου Φωτίου, ἀποτελοῦσα φωτεινὸν παράδειγμα, καλεῖ καὶ ἡμᾶς ἅπαντας νὰ διακονήσωμεν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἀκαμάτου διαπομπάνσεως καὶ τῆς ἐπιμελοῦς καλλιέργειας τῶν θεολογικῶν γραμμάτων' νὰ διαφυλάξωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὴν Ὀρθοδοξίαν, ὥστε νὰ παραδώσωμεν αὐτὴν ἀμιγῆ καὶ ἀκμαίαν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.

ΧΑΡ. Γ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ, δ. Θ.

Ἐπ. Καθηγ. ἐν τῷ Παν)μίῳ Ἀθηνῶν

(= Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν 5ην Μαΐου τοῦ 1863 ἐν τῇ ἐκτάκτῳ Συνεδριάσει τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει «Ἑλληνικῶν Συλλόγων»), ἐν Κωνσταντινουπόλει: 1864, σελ. 53.

της τοῦ πλοίου ἐν πλῆ εὐρισκόμενος δὲν δύναται νὰ ἡρεμῇ καὶ νὰ μὴ πηδαλιουχῇ τὸ σκάφος κατὰ τὰς πνοὰς τῶν ἀνέμων, οὐδὲ ὁ καλὸς ποιμὴν, ὁσάκις αἰσθάνεται εἰσβολὴν θηρίων πρὸς ἀρπαγὴν τῶν προβάτων, καθεύδει, ἀλλ' ἀμφοτέροι νήφουσι τε καὶ φοντίζουσι, τρέχουσι τε καὶ διώκουσιν, ἀγρυπνοῦσι τε καὶ σκοποῦσι¹²³, περιθέουσιν ὧδε κακεῖσε, ἵνα καὶ τὸ πλοῖον διασώσῃ ἀπὸ τὴν τρικυμίαν καὶ τὸ ποίμνιον ἀπὸ τὴν διαρπαγὴν· τοιοιτοτρόπως καὶ ὁ ἐπιστάτης τῶν λογικῶν προβάτων καὶ ὁ προστάτης τῶν ψυχῶν, ὁ ἡγούμενος, ὀφείλει νὰ πράττῃ καὶ δὴ περισσότερον ἀπὸ τοὺς προμνημευθέντας, διότι ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ εἶναι δυσκολωτέρα καὶ μεγαλυτέρα καὶ ἐπομένως μείζονες οἱ κίνδυνοι.

Καὶ ὄντως ποσάκις δὲν συμβαίνει νὰ ἐγερθῇ κλύδων τις ἢ καταίγις, καθὼς ἐν θαλάσῃ, ἐν τῷ κοινοβίῳ ὅπταν τὰ τῆς πονηρίας πνεύματα εἰσπνέοντα διεγείρουν ἀταξίας ἐν μέσῳ τῆς ἀδελφότητος διὰ τῶν ἀφρονεστερῶν καὶ ῥαθυμοτέρων; ἢ πάλιν καθὼς εἰς ποίμνην εἰσέρχονται ἄγρια θηρία καὶ ἀρπάζουν πρόβατα ποσάκις δὲν εἰσέρχονται οἱ ψυχοφθόροι δαίμονες καὶ δὲν λαμβάνουσιν ἐκ μέσου τῆς ἀδελφότητος μοναχοὺς καὶ δὲν κατατρώγουσιν ἠθικῶς τοὺς ἐν τῇ πλάνῃ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν καὶ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῶν παθῶν αὐτῶν;

Διὰ τοῦτο ὁ Θεόδωρος ἰδιαιτέραν προσοχὴν δίδει εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁσάκις πρόκειται νὰ γράψῃ εἰς πρόσωπα κατέχοντα τὸ ἀξίωμα τοῦ ἡγουμένου. Οὕτως γράφω πρὸς τινὰ Γρηγόριον, τὸν ὅποιον διώρισεν εἰς τι μοναστήριον ἡγούμενον μεταξύ ἄλλων λέγει καὶ ταῦτα· «εἰ γὰρ ὁ τὰ ἄλογα πρόβατα ἐμπιστευθεὶς οὐ καθεύδει, ἀλλ' ἀγρυπνεῖ, οὐδὲ ἀμελεῖ, ἀλλὰ πυκτεύει νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, μήτε θηριά-λωτὸν τι ἐργάσασθαι· μήτε ἀλίπαντον, ἀλλὰ καὶ κλέπτως καὶ ληστὰς κατασκοπεῖ, καὶ θήρας ἀποσοβεῖ καὶ προσλαλεῖ τοῖς θρέμμασι... τί δεῖ καὶ πόσον, εἶναι τῶν ψυχῶν λαχόντα προστατεῖν· ὧν τὸ αἷμα κατὰ τι ἀμιγῆς γίνοιτο, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐκζητηθήσεται»¹²⁴.

Οὐ μόνον δὲ ὁ Θεόδωρος συνίστα ταῦτα τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἡγουμέναις, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁσάκις μοναχὸς τις ἔφρευεν ἀπὸ τὸ μοναστήριον καὶ μετέβαινεν εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔπαυεν ὡς καλὸς ποιμὴν εἴτε προφορικῶς, εἴτε γραπτῶς, ἵνα φροντίξῃ ὅπως ἐπιστρέψωσι πάλιν πρὸς αὐτόν, τὸν δύστηνόν των πατέρα καὶ πρὸς τὴν καλὴν των ἀδελφότητα. Αἱ δὲ ἐπιστολαὶ τοῦ Θεοδώρου αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξια, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς πατρικὸν καὶ στοργικὸν ὕφος καὶ τὰς πλήρεις γλυκύτητος, οἴκτου καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα μοναχὸν λέξεις καὶ φράσεις¹²⁵.

Ταῦτα εἶναι σχεδὸν τὰ σπουδαιότερα τῶν καθηκόντων τοῦ ἡγουμένου κατὰ τὸν ἰ. Θεόδωρον, τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον οὐσιωδῶς δὲν μετεβλήθησαν. Καὶ ἤδη ἄς ἀναφέρωμεν ὀλίγας λέξεις καὶ περὶ τῶν δικαιομάτων τοῦ ἡγουμένου.

4. Δικαιώματα ἡγουμένου. Γενικὸς κανὼν, φέρ' εἰπεῖν, εἶναι, ἵνα πρόσωπόν τι καὶ μάλιστα οὐχὶ κοινὸν καὶ τυχαῖον, ἀλλ' ἐπίσημον καὶ κατέχον ἀξίωμά τι, νὰ μὴ ἔχῃ μόνον καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ δικαιώματα, ἅτινα ὅτε μὲν εἶναι ἴσα πρὸς τὰ καθήκοντα ἐνὸς προσώπου, ὅτε δὲ ὀλιγώτερα. Τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος συμμετέχει καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἡγουμένου, ὅπερ δὲν ἔχει μόνον, ὅποια εἶδομεν καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ἀνάλογα δικαιώματα, καὶ ἄς ἴδωμεν ὅποια ἐν ὀλίγοις εἶναι ταῦτα.

Τὰ δικαιώματα ἐν πρώτοις τοῦ ἡγουμένου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δικαιώματα ἐσωτερικά, ἥτοι πνευματικῆς φύσεως δικαιώματα, καὶ εἰς δικαιώματα ἐξωτερικά, ἥτοι διοικητικῆς ἐν γένει φύσεως τοιαῦτα.

Καὶ εἰς μὲν τὰ δικαιώματα τῆς πνευματικῆς φύσεως ἀνάγονται τὰ ἐξῆς: Ὁ ἡγούμενος κέκτηται τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἵνα προσλαμβάνῃ δοκίμους ἐν τῇ μονῇ, καὶ ὅσους ἐκ τούτων κρίνει ἀξίους καὶ καταλλήλους διὰ τὴν μοναχικὴν ζωὴν κείρει μοναχοὺς, δίδων αὐτοῖς τὸ μοναχικὸν σχῆμα¹²⁶, γενόμενος οὕτω ἀνάδοχος αὐτοῖς¹²⁷.

Ἐπίσης δικαίωμα τοῦ ἡγουμένου εἶναι, ὅπως οὗτος εἰς τοὺς ὅπως δὴποτε ἀμαρτάνοντας ἢ σφάλ-

ρου, ὅστις ἀποχωρήσας τῆς μονῆς μετέβη εἰς τὰ ἐγκόσμια: «ὡς τέκνον μου, ἀββᾶ Γελάσιε, πῶς ποτὲ σε ἐξωστράκισεν ὁ ἀρχεκάκος Σατανᾶς ἐκ τοῦ κοινοβιακοῦ παραδείσου, ὡς ποτε τὸν Ἀδὰμ ἐκ τῆς Ἐδέμ... καὶ ἄρτι αὐλίξῃ ἐν τόποις οὓς οὐκ ἐπισκοπεῖ Κύριος, ἀκανθοφορῶν καὶ ἐργαζόμενος ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας. Τί γὰρ καλὸν ἐξεληλυθὼς ἢ εἰργάσω ἢ ἐργάζῃ;... Ἐξέλιπέ σου τὸ νοερόν φῶς τῆς ὁδηγίας· ἐσβέσθη ὁ σπινθὴρ τῆς πνευματικῆς φιλίας. Οἱ φίλοι σου καὶ οἱ πληστοὶ σου, οὐ μόνον λέγω τοὺς ποθεινοὺς σου ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοῦ Θεοῦ ἀγγέλους, ἐξ ἐναντίας σου ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἤγγισαν οἱ δαίμονες, ἐκζητοῦντες ἀπολέσει σου τοὺς προειργασμένους ἀσκητικὸς καμάτους. Ποῦ ποτὲ σου ἢ καθαρὰ προσευχῇ; ποῦ ποτὲ σου ἢ ἀκράδαντος ὁμολογία; ἢ φωτοποιὸς ἐξαχόρευσις; ἢ ἀγγελικὴ χοροστασία; ἢ θεομιμητος ὑπακοή; ἢ χριστοφόρος ταπεινοφροσύνη; ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνόκησις σου τῶν ἀδελφῶν; Τούτων πάντων ἐπειδὴ ἔρημος γέγονας, τέκνον μου, ἔχεις ἀντεισαχθέντα σοὶ τὰ ἐναντία, σκοτασμὸν νοδὸς πώρωσιν καρδιακῆν, ἀναληγσίαν ψυχῆς... Διὸ δὴ τέκνον μου, ἐπιγινούς τὸ ἀληθὲς διὰ τῆς ταπεινῆς μου ἐπιστολῆς.. ἀνάσφηλον, καὶ ἀναπήδησον, καὶ ἀνεγέρθητι καὶ ἀνανεώθητι, καὶ ἀναθερμάνθητι καὶ μὴ ὄραν, μὴ ἡμέραν, μὴ ἐβδομάδα· ἀλλὰ θάττον χείρειν πᾶσιν εἰπών, ἦκε ἐρωμένους καὶ ἀνευδοκίστους πρὸς με τὸν δύστηνόν σου Πατέρα, καὶ πρὸς τὴν καλὴν σου ἀδελφότητα καὶ πρὸς τὸν μέγα Πατέρα μου, καὶ Πατέρα σου».

126. Migne Ἐπ. Α'. 10 σελ. 941.

127. Ἐὰν συνέβαινεν ἵνα ἱεουργήσῃ ὁ ἡγούμενος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κορυφῆς τοῦ μοναχοῦ, ἀνέθετεν οὗτος τὸ δικαίωμα αὐτοῦ τοῦτο (δηλ. τοῦ ἀναδόχου) εἰς ἕτερον μοναχὸν ἐγνωσμένης ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας, πρᾶγμα ὅπερ καὶ σήμερον γίνεται εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀναθέτοντας τοῦ ἡγουμένου ἱεουργούντος τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναδόχου εἰς τινὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Γερωντίας.

123. Μεγ. Κατ. ΠΒ'. σελ. 572.

124. Μεγ. Κατ. ΠΒ'. σελ. 573.

125. Ἴνα λάβωμεν ἰδέαν τινὰ τῆς ἀξίας τῶν τοιοούτων ἐπιστολῶν τοῦ Θεοδώρου παραθέτομεν αὐτολεξεῖ ἀποσπάσματα ἐπιστολῆς σταλείσης πρὸς τινὰ Γελάσιον μαθητὴν τοῦ Θεοδώ-

λοντας μοναχούς ἐν ταῖς διαφόροις τούτων ὑπηρεσίαις ἐπιβάλλη ἀναλόγους ποινὰς καὶ τιμωρίας. Ἐὰν δὲ μοναχοὶ τινες ἐκ τούτων ἤθελον φανῆ ἀδιόρθωτοι καὶ ἀμεταμέλητοι ὅποτε ὑπῆρχε κίνδυνος μήπως διὰ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν ταύτης γίνωσι κακὸν παράδειγμα εἰς τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς, ὁ ἡγούμενος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀπομακρύνῃ ἐπὶ τι ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα ἐκ τῆς μονῆς ἢ καὶ νὰ ἐκδιώξῃ ἐντελῶς τούτους. Τὸ τοιοῦτον βεβαίως ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνον καὶ φρικτόν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια, ἣτις θὰ προήρχετο ἐκ τῆς πράξεως ταύτης θὰ ἦτο μεγαλύτερα ἐπετρέπετο. Διὸ καὶ ὁ Θεόδωρος γράφων πρὸς τινὰ ἡγούμενον σχετικῶς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου λέγει: «...τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἐπιμένοντας τῇ κακίᾳ καὶ μὴ ἰωμένους ἑαυτοὺς ἐν τοῖς ψυχικοῖς ἀρρωστήμασιν, ἐκκόπτεσθαι δεῖ τῆς ἀδελφότητος, καθ' ὁμοίωσιν τῶν σεσηπτότων μελῶν, ὡς ἂν μὴ τῇ συνεχείᾳ καὶ τὸ ὑγιὲς βλάπτειτο»¹²⁸.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ περὶ τῶν ἐσωτερικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἡγουμένου, ἃς ἴδωμεν δὲ καὶ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν τοιοῦτων.

Καὶ ἐν πρώτοις ὁ ἡγούμενος, ὡς ἀνώτατος ἄρχων ἐν τῷ μοναστηρίῳ, συνεκέντρωνεν ἐν ἑαυτῷ «πάντων τὴν ἐξουσίαν» καὶ εἶχε τὸ μοναδικὸν δικαίωμα ἵνα αὐτὸς ἀναθέτῃ τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς μοναχοὺς, ὀρίζων ταύτας ἀναλόγως τῆς ἀξίας καὶ εἰδικότητος ἐκάστου μοναχοῦ. Οὕτω δὲ ὅλαι αἱ ὑπηρεσίαι τῆς μονῆς ἐξερτῶντο ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, καὶ οὐδὲν εἰς τοὺς μοναχοὺς νὰ πράξωσιν τι ἄνευ τῆς γνώμης τούτου, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὠφείλον οὗτοι ἵνα δίδωσιν ἀκριβῆ ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων εἰς τὸν ἡγούμενον, δεχόμενοι μετὰ ταπεινώσεως τὸν ὑπὸ τούτου ἔπαινον, μετὰ ὑπομονῆς δὲ τὴν ἐπιτίμησιν καὶ τιμωρίαν¹²⁹.

Παρὰ τὴν μεγάλην ὅμως καὶ ἀπεριόριστον ταύτην ἐξουσίαν τοῦ ἡγουμένου ἐν τῇ μονῇ ἐν τούτοις ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ περιορισμοί. Οὕτω αὐτὸς ὁ Θεόδωρος γράφων πρὸς τὸν μαθητὴν του Νικόλαον, ὅστις ἦτο ἡγούμενος, συνιστᾷ αὐτῷ ἵνα ἀκολουθῇ τοὺς πατερικούς κανόνας χωρὶς νὰ πράτῃ τι ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας.

Ἐπίσης, λέγει, εἴτε ἐξάγει, εἴτε πωλεῖ, εἴτε ἀγοράζει, εἴτε δέχεται, ἢ ἐκδιώκει τοὺς ἀδελφούς, εἴτε ὀρίζει ὑπηρεσίας, εἴτε ἐπιβάλλει ποινὰς ὀφείλει νὰ ζητῇ τὴν συμβουλὴν ἐνός ἢ δύο ἢ καὶ περισσοτέρων, «κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν», μοναχῶν «προε-

χόντων ἐν γνώσει, ἐν εὐλαβείᾳ καὶ ἐν εὐθυκρίσιᾳ»¹³⁰. Ἐν γένει δὲ οἱ ἐξέχοντες κατὰ τὸ ἀξίωμα ἢ τὴν φρόνησιν, μετὰ τὸν ἡγούμενον, μοναχοί, ὀφείλουσι νὰ ἀσκόωσι ἐπὶ τῶν πράξεων τοῦ ἡγουμένου μίαν ἠθικὴν, τρόπον τινά, ἐπίβλεψιν.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ περιορισμοὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ἀπολύτως, ἀλλ' ἐν τισι σημείοις σχετικῶς, δεδομένου ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς ἐποχῆς τοῦ Θεοδώρου καὶ τῶν μετέπειτα χρόνων κερταται περισσότερο δικαιώματα ἢ ἕτερον πρόσωπον τοῦ μοναστηρίου.

Ταῦτα λοιπὸν ἐν ὀλίγοις εἶναι καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἡγουμένου. Πρὶν ὅμως καταλείσωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο δεόν νὰ σημειώσωμεν ὀλίγας λέξεις καὶ περὶ τοῦ ἀμεταθέτου τοῦ ἡγουμένου. Ὁ ἡμέτερος Θεόδωρος αὐστηρῶς ἀπαγορεύει τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ ἡγουμένου ἐκ τῆς ἰδίας μονῆς καὶ τὴν μετάβασιν τούτου εἰς ἄλλην, ἐγκαταλείπων οὕτω τὸ ποιμνίον του μεθ' οὗ συνεδέθη ἰσοβίως, καὶ θεωρεῖ τὴν τοιαύτην πράξιν ὡς παρανομίαν καὶ ὡς ὀλεθριωτάτην.

Ἐπικαλούμενος δὲ ἐν τινι αὐτοῦ ἐπιστολῇ τὸ γραφικὸν χωρίον «οὗς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω», λέγει καὶ ταῦτα: «εἰ γὰρ ἐκεῖ, καίτοι ἐπὶ σαρκικῇ ζεύξει, ἀπηγόρευται ὁ χωρισμὸς πόσῳ γε μᾶλλον ἐπὶ πνευματικῇ συναφείᾳ»¹³¹.

Ἄλλαχοῦ δὲ πάλιν νοθετῶν τὸν προορηθέντα μαθητὴν του Νικόλαον λέγει: «οὐ καταλείψεις τὸ ποιμνίον σου, καὶ εἰς ἕτερον μεταβῆσῃ ἢ πρὸς μείζονα ἀξίαν ἐπαναδράμοις»¹³². Ἡ τοιαύτη δὲ ἀπαγόρευσις καὶ σήμερον φυλάσσεται αὐστηρῶς.

Κεφάλαιον Γ'

Οἱ Μοναχοί

1. Πρόσληψις, δοκιμασία, κουρὰ καὶ ἡλικία τῶν μοναχῶν.

Ὁ μοναστικὸς βίος, ἰδίᾳ τοῦ Βυζαντίου, εἶχε περιέλθει, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Καὶ εἴπομεν ὅτι εἰς τοῦτο συνετέλεσε τὰ μέγιστα

130. Αὐτ. Ἐπ. Α', 10, σελ. 944. «οὐ ποιήσεις τι ἢ πράξεις κατ' οἰκίαν γνώμην ἐν παντὶ πράγματι, οὔτε ἐν προόδῳ, οὔτε ἐν πράσει καὶ ἀγορασίᾳ, οὔτε ἐνδοχῇ ἢ ἐν ἀποκρίσει ἀδελφοῦ, οὔτε ἐν ὑπαλλαγῇ διακονίας, οὔτε ἐν ἄλλῳ τινὶ τῶν σωματικῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τοῖς ψυχικοῖς σφάλμασιν, ἄνευ βουλῆς τῶν προεχόντων ἐν γνώσει καὶ εὐλαβείᾳ ἐνός ἢ δύο ἢ τριῶν ἢ καὶ πλειόνων, κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν» ὡσερ ἐντέταται πατερικῶς.

131. Τοιοῦτοι περιορισμοὶ καὶ σήμερον ὑπάρχουν εἰς τοὺς ἡγουμένους τοῦ ἁγ. Ὁρους, λαβόντες ἀρχὴν ἐπίσημον ἀφ' οὗτου ἐφηρμόσθησαν οἱ Γεν. Κανονισμοί, οἵτινες ἀντετάχθησαν ὅπως δῆποτε κατὰ τῆς παλαιᾶς ἀπολυταρχικῆς ἐξουσίας τοῦ ἡγουμένου (προκειμένου περὶ ἁγ. Ὁρους), περιορίσαντες ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων πᾶσαν τοῦ ἡγουμένου πρωτόβουλον ἐνέργειαν. «Πᾶσα ἀπόφασις, λέγει τὸ 100ον ἄρθρον τῶν Γ' Καν., ἀφορῶσα δικὴν γειτονικῶν ὀρίων, ... πρόσληψιν δοκίμων, κουρὰν μοναχῶν κ.λ.π. δεόν νὰ γίνηται τῇ ἐγκρίσει καὶ τῇ γνώμῃ καὶ παραδοχῇ τῆς Γεροντίας». Ὁ δὲ νέος Κατ. Χάρτης ἁγ. Ὁρους ἐν τῷ 121ῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἀναφέρει.

132. Migne ἐπιστ. Β', 196, σελ. 1596.

128. Ἐπιστ. Β', 164 σελ. 1521.

129. Migne «Vita» σελ. 136. Τὰ δικαιώματα ταῦτα, τῆς διττῆς φύσεως τοῦ ἡγουμένου, ἀσκοῦσι μέχρι σήμερον καὶ οἱ ἡγούμενοι ἐν ἁγ. Ὁρει: δηλ. δικαιούνται 1) νὰ προσδέχωνται καὶ χειροθετοῦν τοὺς δοκίμους, 2) νὰ διορίζουν τοποτηρητὴν κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν ἐκ τῆς μονῆς, 3) νὰ κανονίζωσι τὰς ἐργασίας καὶ ἀσχολίας ἐκάστου μοναχοῦ, 4) νὰ κάμνωσι προτάσεις χειροτονιῶν, 5) νὰ ἐξομολογῶσι τοὺς μοναχοὺς, ἢ ν' ἀναθέτωσι τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ἄλλους πνευματικὸς ἔξωθεν ἐρχομένους, 5) νὰ ἐπιβάλλωσι ποινὰς πειθαρχίας κ.λ.π.

ἡ προσέλευσις καὶ εἰσαγωγή ἐν τοῖς μοναχικοῖς κόλποις πολλῶν καὶ διαφόρων ἀνθρώπων, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν ἐζήτουν νὰ ἀναπαύσῃσιν τὴν ὑπὸ ἀμαρτημάτων τεταραχμμένην αὐτῶν συνείδησιν, ἄλλοι δὲ νὰ ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τῶν τοῦ κόσμου δυσχερειῶν καὶ ἄλλοι διὰ νὰ ἀποκτήσῃσιν δόξαν καὶ δύναμιν. Γενικῶς δὲ οἱ περισσότεροι τούτων ἀπὸ πᾶν ἄλλο ἐλατήριον ἐκινούντο ἢ ἀπὸ ἀγὰ χριστιανικὰ καὶ εὐσεβῆ ἐλατήρια καὶ ἀπὸ αἰσθήματα ὑψηλότερα καὶ ἰδανικώτερα.

Ὁ Θεόδωρος λοιπὸν, ὅστις ἀνέλαβε τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ τὴν ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν αὐτοῦ, ὡς σημεῖον κατάλληλον, ἐξ οὗ ἔδει ἵνα ἀρχίσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ἰδίαν ἀνακαινίσιν τοῦ βίου τούτου, ἐθεώρησε τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν πρόσληψιν καὶ δοκιμασίαν τῶν μοναχῶν.

Καὶ ὄντως τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον στάδιον τῆς μοναχικῆς ζωῆς ἐνὸς μοναχοῦ, δεδομένου ὅτι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς δοκιμασίας θὰ ἐφανερῶτο ὁποῖος ἦτο ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τοῦ προσελθόντος πρὸς μόνασιν καὶ τίνα ἐλατήρια καὶ αἰσθήματα ἐκίνησαν τοῦτον ἵνα ἀσπασθῇ τὸν τραχῆ καὶ δύσκολον τοῦτον βίον.

Καὶ ἂς ἴδωμεν ἤδη τίνας καὶ τίνι τρόπῳ ἐδέχετο ὁ Θεόδωρος εἰς τὸν μοναχικὸν βίον.

α) Π ρ ὀ σ λ η ψ ι ς. Ὁ Θεόδωρος προκειμένου ἵνα προσλάβῃ πρόσωπα ἐπιθυμοῦντα ἵνα μονάσῃσιν δὲν ἐζήτηζε ποσῶς τὴν θέσιν, ἣν εἶχον ταῦτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οὐδὲ τὴν ιδιότητα τούτων, ἀλλὰ τὴν διάθεσιν καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἧς ὠρμήθησαν ταῦτα εἰς τὸ μοναστήριον. Τοὺς οὕτω πῶς λοιπὸν προσερχομένους ὁ Θεόδωρος φιλοφρόνως ἐδεξιοῦτο (λόγοις τε τοῖς ἀπὸ τῶν θείων κατῆχει Γραφῶν καὶ παρεδίδου τὰ κρείττονα μὴδὲν ἄλλου ἢ ἀρετῆς μόνης πείθων ἐξέχεσθαι, κτήματος ἀθανάτου καὶ διαιμένουτος)¹³³. "Ἐλεγε δὲ εἰς τούτους ὅτι, τοὺς θέλοντας ἵνα ζήσῃσιν τὴν ἀληθῆ ζωὴν τοῦ μοναχοῦ (πᾶσιν ἀποτάξασθαι δεῖ, πάντων ἀπογυμνωθῆναι χρῆ, πάντων ἀπορραγῆναι δεόν καὶ σχέσεων καὶ οἰκείων, καὶ φίλων καὶ συγγενῶν καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου κατὰ διάθεσιν ξενωθῆναι)¹³⁴. Καὶ ἐν γένει, ἔλεγε, πρέπει νὰ εἶναι «ἀπέριττοι καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν εὐσταλεῖς· ἐν' ἐξῆ τούτοις καὶ ῥᾶον εὐθυπορεῖν πρὸς τὰ ἄνω καὶ πᾶν διαλύειν τὸ προσιστάμενον)¹³⁵.

Οἱ προσερχόμενοι δὲ πρὸς μόνασιν δὲν ἦσαν μόνον κοινοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ «ἄσοι βίου τοῦ ἀβροτέρου ἦσαν καὶ ἡδονικοῦ, καὶ οἷς οὐδεὶς που περὶ ἀρετῆς λόγος ἐμέλησεν)¹³⁶.

Ἐπίσης ὁ Θεόδωρος ἐδέχετο καὶ μονάζοντας, οἵτινες ἤθελον νὰ μείνωσιν πλησίον αὐτοῦ καὶ (χρηθῆσθαι αὐτῷ ὁδηγῷ καὶ καθηγεμόνι) δεχόμενος τού-

τους ὡς καὶ τοὺς πρώτους «σπλάγγνοις πατρικοῖς καὶ προνοίας ἡξίου τῆς πάσης, ἴσα τοῖς ἰδίοις τέκνοις καὶ περιέπαν καὶ στέργων· οὐ προτιμῶν τοὺς παρ' αὐτῷ τρίχας ἀποκειραμένους, ἐκείνους δὲ τοῖς δευτέροις ἐναριθμῶν», θεωρῶν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνηται διάκρισις τούτων, ἐφ' ὅσον περιβάλλονται τὸ αὐτὸ σχῆμα, πρᾶγμα ὅπερ συμβαίνει καὶ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἐχόντων τὸ αὐτὸ βάπτισμα.

β) Δ ο κ ι μ α σ ί α καὶ κ ο υ ρ ᾶ. Εὐθύς ὡς προσελάμβανεν ὁ Θεόδωρος τοὺς προσερχομένους αὐτῷ πρὸς μόνασιν ὠρίζεν ἵνα οὗτοι παραμείνωσιν εἰς τὴν ζενῶνα ἐπὶ 2 ἢ 3 ἐβδομάδας, ἕως ὅτου ἐννοήσῃσιν καλῶς εἰς τί συνίσταται ἡ ζωὴ τοῦ Στουδίου, καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος ἐλάμβανε καὶ παρέδιδε τούτους εἰς τὴν φροντίδα μοναχοῦ τινος ἐπέχοντος, οὕτως εἶπεῖν, θέσιν παιδαγωγῶν, ἵνα προσαρμοσθῇ ὁ χαρακτήρ αὐτῶν εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν¹³⁷. Τὸ τοιοῦτον δὲ ὁ Θεόδωρος ἐθεώρει ἀπαραίτητον, διότι εἶχε τὴν γνώμην ὅτι ἡ κατάταξις εἰς τὴν ἀδελφότητα δοκίμου τινὸς καὶ ἡ κοῦρά τούτου μὴ δοκιμασθέντος κατὰ τὸν τοιοῦτον τρόπον ἦτο ἐπικίνδυνος καὶ ὀλεθρία καὶ τῷ κειρομένῳ καὶ τῷ κείροντι. Διὸ γράφων πρὸς τινὰ ἡγούμενον συνιστᾷ αὐτῷ ἵνα ἀμυήτως καὶ ἀμαθῶς μηδένα κείρῃ μοναχόν¹³⁸.

Ὁ διδάσκαλος λοιπὸν οὗτος ἢ ὁ παιδαγωγὸς διὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ πείρας ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς ἀπείρου ἡπιότητος καὶ φρονήσεως ἀφ' ἑτέρου, πρὸς δὲ καὶ τῆς πατρικῆς ἐπαγρυπνήσεως ἀνελάμβανε ἵνα μορφώσῃ καὶ καταστήσῃ τοὺς δοκίμους τούτους ἱκανοὺς ἵνα ὑποφέρωσιν ὅλας τὰς τραχύτητας καὶ τοὺς κόπους προσέτι δὲ καὶ τὰς σκληροτέρας ἐργασίας τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἐφαρμόζων εἰς ἕκαστον ἐλάττωμα τούτων τὸ καταλληλότερον φάρμακον.

Γενικῶς δὲ προσεπάθει ὁ διδάσκαλος οὗτος ὅπως ἐμβάλλῃ εἰς τοὺς νέους τούτους τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν εὐσέβειαν, τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν τάσιν συνεστίασεως μετὰ τῶν ἄλλων μοναχῶν ἐν τῷ κοινοβίῳ καὶ τὴν γνώσιν τῶν μοναχικῶν νόμων καὶ κανόνων.

Ὁ χρόνος οὗτος τῆς δοκιμασίας ὠφειλεν ἵνα διαρκέσῃ 3 ὀλόκληρα ἔτη¹³⁹. Μετὰ ταῦτα ὁ δόκιμος, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ ἐσκέφθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπαδείχθη ὅτι δὲν μετενόησεν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ

137. Αὐτόθι.

138. "Ὅρα κδ". Ὑποτύπ. ἐν Migne 99, σελ. 1712.

139. Αὐτ. ἐπιστ. Β', 164, σελ. 1521. Πόσον δὲ θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἡθικὴν ἀνόρθωσιν τῶν μονῶν τοῦ ἀγ. Ὅρους ἐάν ἐφηρμόζετο ἐν αὐταῖς ἡ ἀρχὴ αὐτῆ τοῦ Θεοδώρου καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς κοινοβίους αὐτοῦ μονᾶς; Λέγω δὲ ἰδίᾳ εἰς τὰς κοινοβίους, καθ' ὅσον οἱ ἐν αὐταῖς δόκιμοι, ὡς μὴ ἔχοντες ὠρισμένον πρόσωπον, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπιστατῆ ἐπ' αὐτῶν, ἐκτός βεβαία τοῦ ἡγουμένου, τοῦ ὁποίου τὴν προσοχὴν ἔστιν ὅτε ὑποκλέπτουσι, γίνονται θύματα πολλάκις κακῆς συναναστροφῆς, ἐνῶ προκειμένου περὶ τῶν δοκίμων τῶν ἰδιορρυθμῶν μονῶν σπανιότερον συμβαίνει τοῦτο, καθ' ὅσον οὗτοι ἀφ' ἧς στιγμῆς εἰσέλθουν εἰς τὴν μονὴν μέχρι τῆς κοῦρας αὐτῶν καὶ ἐνίοτε, καὶ πέραν αὐτῆς διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν κηδεμονίαν καὶ ἄμεσον ἐπίβλεψιν τοῦ Γέροντος αὐτῶν.

133. Αὐτ. ἐπιστ. Α', 10, σελ. 941.

134. Migne «Vita», σελ. 145.

135. Αὐτ. Ἐπιστ. Β', 164 σελ. 1521.

136. Αὐτόθι.

ταύτην, ἔτι δὲ ἀπέδειξεν ἐμπράκτως, ὅτι εἰλικρινῶς ποθεῖ τὴν ἀσκήσιν, καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ἀδελφότητα τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἐνυπάρχουσιν ἐν αὐτῷ ὅλαι αἱ ἐγγυήσεις διὰ τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ἐπὶ παρουσίᾳ πάσης τῆς ἀδελφότητος¹⁴⁰ θὰ καρῆ μοναχός, ἀφοῦ καὶ πάλιν πρὸ τῆς κουρᾶς ἐπὶ τινὰς ἡμέρας περιορισθῆ ἵνα ἐρευνήσῃ ἐκ νέου τὰ βάρη τῆς καρδίας αὐτοῦ.

Ἐν ἐναντία δὲ περιπτώσει, καθ' ἣν οἱ δόκιμοι κατὰ τὸ διάστημα ἐκείνο τῆς δοκιμασίας δὲν προετίμων τὸν παρθενικὸν βίον ἢ προετίμων τοῦτον, ἀλλὰ δὲν ἤθελον ἵνα καταρτισθῶσι πρὸς τὴν μοναχικὴν ζωὴν ὁ Θεόδωρος μετὰ σχετικὴν ἐξέτασιν ἀπέπεμπε τοῦτους εἰς τὸν κοινωτικὸν βίον «ὡς μὴ ὀνειδῆ ἀνάπτεσθαι ταῖς ἀποτυχίαις τῷ ἱερῷ βίῳ»¹⁴¹.

Κατὰ τὴν κουράν, ἧς ἡ τυπικὴ διάταξις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν σημερινὴν καὶ ἡ ὅποια εὑρεθῆται ἐν τοῖς εὐχολογίοις τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐδίδετο τὸ μικρὸν ἢ μέγα ἀγγελικὸν σχῆμα εἰς τὸν κειρόμενον. Προκειμένου περὶ τῆς διακρίσεως ταύτης τοῦ μοναχικοῦ σχήματος εἰς μέγα καὶ μικρὸν βλέπομεν ὅτι αὐτὴ ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Θεοδώρου, ὅστις μάλιστα, θεωρῶν σφαλερὰν καὶ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν λογικὴν τὴν τοιαύτην διάκρισιν, καταπολεμεῖ αὐτὴν μετὰ διάφορα ἐπιχειρήματα. Οὕτω γράφων πρὸς τὸν μαθητὴν του Νικόλαον, ἡγουμένον, λέγει: «τέκνον πνευματικὸν Νικόλαε, ἐπειδὴ εὐδοκίᾳ Θεοῦ προσβιβάσθης εἰς τὸ τῆς ἡγουμενίας ἀξίωμα δέον παραφυλάξαι σε πάντα τὰ ἐντεταλμένα ἐν τῷ παρόντι γραμματίῳ... οὐ δόσεις ὅπερ λέγουσι μικρὸν σχῆμα ἔπειτα μετὰ χρόνους ἕτερον ὡς μέγα. Ἐν γὰρ τὸ σχῆμα, ὅσπερ καὶ τὸ βάπτισμα...»¹⁴².

Ἀλλὰ παρὰ τὰς συμβουλὰς ταύτας τοῦ Θεοδώρου ἐξηκολούθει καὶ πάλιν, ζῶντος ἔτι τούτου, ἢ διάκρισις αὐτὴ μετὰ τῶν δύο σχημάτων καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον¹⁴³. Τὰ δὲ εὐχολόγια τῆς Ἐκκλησίας περιέχουν οὐ μόνον τὰς εὐχὰς καὶ τὴν ὅλην τυπικὴν διάταξιν τοῦ μικροῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου.

Τὸ μέγα τοῦτο σχῆμα συνήθως, ἐφ' ὅσον ἐπεκράτησεν ἢ διάκρισις αὐτὴ, εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσιν οἱ μοναχοὶ ἐκεῖνοι, ὅστινες ἐφάνησαν πιστοὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῆς ὁμολογίας αὐτῶν καὶ προάδευσαν εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν διαφόρων ἀρετῶν ὡς λ.χ. εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ὑπακοήν, τὰς προσευχὰς κ.λ.π.¹⁴⁴.

140. Δυστυχῶς καὶ ἡ διάταξις αὐτὴ δὲν ἰσχύει σήμερον ἐν Ἀγ. Ὄρει, ἀλλὰ πολλάκις κείρονται μοναχοὶ καὶ μετὰ ἐξάμηνον δοκιμασίαν, ὅπερ πολλάκις γίνεται ἀφορμὴ νὰ μεταβάλῃ ὁ μοναχὸς οὗτος γνώμην.

141. Ἐπιστ. Β', σελ. 1333 «ποῦ ἢ ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς ἀδελφότητος μαρτυρεῖται».

142. Ἐπιστ. Β', 164, σελ. 1525.

143. Ἐπιστ. Α', 10, σελ. 941.

144. Εἰς τὰς ἰδιορρυθμους μονὰς τοῦ Ἀγ. Ὄρους δίδεται τὸ μικρὸν σχῆμα, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ μέγα, καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τῶν μοναχῶν, τῶν ἐχόντων τὸ μικρὸν σχῆμα (σταυροφόρων) καὶ πολλάκις κατὰ τὰ τέλη τοῦ βίου δίδεται τὸ μέγα σχῆμα. Ἡ πράξις αὐτὴ βεβαίως ἥμισυ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ τὸ ἐνομιον τῆς πράξεως, καθ' ὅτι ὁ οὕτω πῶς κειρόμενος μοναχὸς εἰς μεγαλόσχημον δυσκό-

Πάντως ἡ διαφορὰ ἦτις ὑφίστατο καὶ ὑφίσταται μεταξύ τῶν μεγαλοσχημῶν καὶ μικροσχημῶν μοναχῶν εἶναι κυρίως οὐχὶ νομικὴ, ἀλλ' ἐκκλησιαστικὴ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ περὶ τῆς προσλήψεως, δοκιμασίας καὶ κουρᾶς τῶν μοναχῶν. Ἦδη ἄς ἴδωμεν καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται νὰ γίνηται ἡ κουρὰ τῶν μοναχῶν κατὰ τὸν Θεόδωρον.

γ) Ἡλικία κουρᾶς τῶν μοναχῶν.
Ὁ Μέγας Βασίλειος κάμνον λόγον περὶ τῆς καταλλήλου πρὸς κουράν τοῦ μοναχοῦ, λέγει, ὅτι ὁ δόκιμος δὲν εἶναι ὀρθὸν ἵνα κείρηται μοναχὸς πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἔχει συναίσθησιν καὶ ἐλευθερίαν βουλήσεως, καὶ ὡς τοιαύτην ὀρίζει τὴν τῶν 16 ἐτῶν. Ἐπίσης καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ μέλλων ἵνα καρῆ μοναχὸς πρέπει νὰ ἔχη συμπληρώσῃ τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, κατακρίνων τὴν «νηπιθῆν» καὶ «οὐ νομίμως» γενομένην τοιαύτην κουράν, θεωρεῖ αἰτίαν παραβάσεως τῶν κεκανονισμένων καὶ πολλῶν ἄλλων καταχρήσεων ἐν τῷ μοναχισμῷ ὁ Θεόδωρος τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, ὡς φαίνεται, πράξιν καθ' ἣν ἐκείροντο μοναχοὶ καὶ κάτω τῶν 16 ἐτῶν. Οὐχ ἦττον ὁμοῦ παρὰ τὴν ρητὴν ταύτην ἀπαγόρευσιν τοῦ Θεοδώρου ἢ πράξις αὕτη συνεχίζεται καὶ μάλιστα κατόπιν ἐπισημῶν πράξεως τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω ἢ ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος ἀποφαίνεται ὅτι ἡ νόμιμος κουρὰ ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 10ου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ¹⁴⁵ ἢ δὲ Ἐκκλησία ἠκολούθησε τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Ἐπίσης ὁ Λέων ὁ Σοφὸς ἀπεφάνθη ὅτι δύναται τις νὰ καρῆ μοναχὸς εἰς ἡλικίαν 10 ἐτῶν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πρὶν φθάσῃ τὴν ἡλικίαν τῶν 15 ἐτῶν.

Πάντως μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν σὺν τῷ χρόνῳ ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τοῦ Θεοδώρου¹⁴⁶.

Μετὰ τὴν νεομισμένην λοιπὸν δοκιμασίαν, καὶ τὴν κουράν ὁ νεοφώτιστος μοναχὸς συγκαταλέγεται μετὰξὺ τῆς ἀδελφότητος καὶ εἶναι πλέον γνήσιον τῆς μονῆς τέκνον, δικαιοῦται δὲ νὰ ἀναλαμβάνῃ καὶ διάφορα καθήκοντα ἐν αὐτῇ.

2. Εἰδικὰ καθήκοντα τῶν μοναχῶν.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀνεπτυξάμεν τὸ περὶ προσλήψεως, δοκιμασίας καὶ κουρᾶς τῶν μοναχῶν ζήτημα κατὰ τὸν ἱ. Θεόδωρον καὶ εἶδομεν ὁποῖους ἐθεώρει οὗτος καταλλήλους πρὸς μόνασιν καὶ τίνι τρόπῳ προσελάμβανε καὶ ἐδοκίμαζε τούτους, ἐνταῦθα θὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῶν εἰδικῶν καθηκόντων καὶ μοναχῶν σύμφωνα πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Θεοδώρου.

Ὁ Θεόδωρος δὲν ἦτο δυνατὸν, ἐφ' ὅσον ἐμελέ-

λων δύναται λόγῳ τοῦ γήρατος νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τοῦ μεγαλόσχημου, πολὺ δὲ περισσότερο προκειμένου περὶ τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὰς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς του. Περὶ τῶν κοινοβ. μονῶν οὐδὲν λέγομεν, καθ' ὅσον δίδεται ἀρχῆθεν τὸ μέγα σχῆμα.

145. Les Moines de Con/ple. ..., σελ. 116 καὶ ἑ.

146. Ὁ Ἱγνάτιος Πατριάρχης Κων/πόλεως ἐκάθη μοναχὸς εἰς ἡλικίαν 14 ἐτῶν.

τησε τὸν Μέγαν Βασιλείον καὶ ἠσπάσθη ἐν πολλοῖς τὰς ἀπόψεις αὐτοῦ εἰς τὸ περὶ μοναχισμοῦ ζήτημα, νὰ μὴ ἀσπασθῆ καὶ τὴν γνώμην τοῦ μεγάλου τούτου ἀνακαινιστοῦ τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, τῆς σωματικῆς ἀσχολίας τῶν μοναχῶν ἐν ταῖς διαφόροις ἐσωτερικοῖς ἰδίως τῆς μονῆς ὑπηρεσίαις, ὡς καὶ τῆς πνευματικῆς ἐπιδόσεως τούτων διὰ τῆς μελέτης τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων.

Καὶ ἐν πρώτοις ἄς ἴδωμεν εἰς ποίας ὑπηρεσίας ἡσχολοῦντο οἱ μοναχοὶ τοῦ Στουδίου καὶ τίνι τρόπῳ ἐξετέλουσαν ταύτας.

Ὁ Ἡγούμενος, κατὰ τὸν Θεόδωρον, ἐπλήρου τὴν ὑψηλότεραν τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς μονῆς, ἡ τελευταία ἦτο καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ μαγείρου¹⁴⁷. Μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων τῆς μοναστηριακῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἱεραρχίας ὑπῆρχον θέσεις δι' ἀξιώματα τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἐποίκιλεν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναχῶν.

1. Ὁ Δευτερεύων. Πρῶτος μετὰ τὸν Ἡγούμενον ἤρχετο ὁ Δευτερεύων. Οὗτος ἀνελάμβανε τὴν φροντίδα τῆς ἀδελφότητος, ὡσάντις ὁ Ἡγούμενος ἠμποδίζετο νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, εἴτε ἐνεκεν ἐπιείγοντος ταξιδίου, εἴτε ἐνεκεν ἀσθενείας ἢ ἄλλης τινὸς χρείας¹⁴⁸. Ἐνίοτε ὁ Δευτερεύων ἀνεπλήρου τὸν Ἡγούμενον καὶ εἰς τὰς συνόδους καὶ ὑπέγραφε ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ. Οὗτος ἴσως νὰ ἐξωμολόγει καὶ τοὺς μοναχοὺς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Ἡγούμενος δὲν ἦτο ἱερεὺς. Ἐπίσης ὁ Δευτερεύων προήδρευεν, ἐκυβέρνηεν καὶ ἐδίκαζε κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἡγουμένου καὶ ἦτο ὁ ὀδηγὸς τοῦ ποιμνίου, ὁ φύλαξ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, δίδων καὶ εἰς τοὺς τελευταίους προσέτι μοναχοὺς τὸ παράδειγμα τῆς ἀρετῆς. Γενικῶς δὲ διὰ τοὺς μοναχοὺς ὁ Ἡγούμενος καὶ ὁ Δευτερεύων ἦσαν ὅ,τι ἦσαν διὰ τοὺς Ἑβραίους ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ¹⁴⁹.

2. Ὁ Οἰκονόμος. Μετὰ τὸν Δευτερεύοντα ἤρχετο ὁ Οἰκονόμος. Οὗτος ἦτο ἐπιφορτισμένος ἵνα

147. Σήμερον ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτεία αὐστηρῶς ἀπαγορεύουν τὴν μοναχικὴν κουράν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας συμπληρωμένον τοῦλάχιστον τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος αὐστηρῶς τηρεῖται μέχρι σήμερον εἰς τὰς κοινοβίους ἰδίᾳ μονὰς ἡ διάταξις αὕτη. Ἀλλὰ καὶ ἀνεύχθη ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ἡ αὐστηρὰ τήρησις τοῦ ὅριου τῆς ἡλικίας πρὸς κουράν ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ τυπικοῦ τοῦ μ. Ἀθανασίου Λαυρεάτου, καὶ ἐκ τῆς πρόξεως αὐτοῦ, καθ' ἣν τοὺς μικρᾶ τῆ ἡλικία πρὸς μόνασιν προσερχομένους ἐστελλεν εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ ἁγ. Εὐστρατίου κτήμα τῆς μονῆς, ἕως ὅτου συμπληρώσουν τὸ κατάλληλον ὄριον τῆς ἡλικίας αὐτῶν πρὸς κουράν. Τὴν ἀπαγορευτικὴν ταύτην διάταξιν τοῦ Ἀθανασίου ἐπανελάβον τὰ ἐπακολουθήσαντα τυπικὰ τοῦ Τσιμισκῆ, τοῦ Κων/τίου τοῦ Μονομάχου, τὸ Χρυσόβουλλον Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἄ. Ὁ δὲ Κωνσταντίνος Χάρτης τοῦ Ἁγίου Ὅρους, ὁ ἐγκριθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ 1924, καὶ ὅστις ἀπορρέει ἐκ τῶν ἀνωτέρω πηγῶν, ὡς ἐξῆς ἀποφαινεταί περὶ τοῦ ἐν λόγω ζητήματος ἐν τῷ 93ῳ αὐτοῦ ἄρθρῳ. «Ἴνα καρῆ τις μοναχὸς δεῖν νὰ ὑποστῇ ἐνὸς μέχρι τριῶν ἐτῶν δοκιμασίαν καὶ νὰ ἔχη συμπληρωμένον τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ».

148. Migne «Vita», σελ. 261.

149. Mansi VIII, 907 καὶ 909.

ἀσχολῆται μὲ τὴν μερικὴν διοίκησιν τοῦ μοναστηρίου. Αἱ σύνοδοι ἀσχοληθεῖσαι μὲ ζητήματα διάφορα τῶν μοναστηρίων ἡσχολήθησαν καὶ μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο τοῦ Οἰκονόμου καὶ διέταξαν ἵνα ὑπάρχῃ εἰς δι' ἕκαστον μοναστήριον.

Ὡς Οἰκονόμος ἐξελέγετο ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος, ὅστις εἶχε βίον ἀνεπλήρητον, ἱκανότητα πρὸς ἐπιτελεσίαν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ καὶ δεξιότητα εἰς τὰ μαθηματικά¹⁵⁰. Οὐδεὶς κανὼν ὑπάρχει, οὐδὲ ὁ Θεόδωρος ἀναφέρει ὅπως ὁ Οἰκονόμος εἶναι ἱερεὺς, καὶ ἂν κατὰ τύχην συνέβαινε τὸ τοιοῦτον θὰ ἔδιδεν ἐπὶ πλεόν τὴν ἐπιβεβαίωσιν δι' ἡμετέραν εὐσυνειδησίαν ὁ τοιοῦτος θὰ ἐξεπλήρου τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ὁ Οἰκονόμος ἦτο ὑποχρεωμένος ἵνα προμηθεύσῃ εἰς τὴν ἀδελφότητα τὰ τρόφιμα, τὰ ἐνδύματα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο ἀπαραίτητον διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς. Ὡς ἐκ τούτου μεταξὺ ὄλων τῶν μοναχῶν εἰς μόνον τὸν Οἰκονόμον ἐπετρέπετο ἡ παράβασις τῆς θεμελιώδους μοναχικῆς ἀρετῆς, τῆς ἀκτῆμοσύνης, καθ' ὅτι ὅ,τι οὗτος κέκτηται δὲν εἶναι δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν μονὴν καὶ εἶναι ἀμόνον διανομεὺς τῶν ἀγαθῶν τοῦ Χριστοῦ¹⁵¹.

Πλὴν ὅμως δὲν ἐπετρέπετο ἵνα προβαίῃ οὗτος εἰς οὐδεμίαν ἀγοράν καὶ πρᾶξιν ἄνευ τῆς γνώμης καὶ συγκαταθέσεως τοῦ ἡγουμένου. Εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ἐνέργειαν ὀφείλει οὗτος ν' ἀκολουθῇ τὰς ὁδηγίας καὶ ἐκτελῇ τὰς διαταγὰς τοῦ ἡγουμένου.

Ἰδίᾳ ὅμως δεῖν οὗτος νὰ εἶναι ἐντελῶς σύμφωνος μὲ τὸν ὑποικονόμον, τὸν ἀποθηκάριον, τὸν ταμίαν καὶ γενικῶς μὲ ὄλους τοὺς ὑφισταμένους αὐτῷ¹⁵². Ἐπίσης ὁ Οἰκονόμος ὀφείλεν ἵνα περιποιῆται ἕκαστον τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς ὅπως θὰ περιποιηθεῖτο ἑαυτὸν¹⁵³, οὐδεμίαν κάμνων διάκρισιν καὶ προσωποληψίαν με-

150. Migne Ἰαμβοὶ στ'. 1781 «Μωσῆς μὲν ἄρχων, Ναυῆδης δὲ συνθέων, εὐθύς μετ' αὐτόν, ὡς παραστάτης ξένος. Καὶ σὺ πρόσωπον δεύτερον στάσει πέλων, Πῶς τὴν ἀδελφότητα συγκαταθεῖς σκόπει. Ἡγοῦ, καθηγῶ καὶ συνασιζῶ τόνον, εἰρηκτικῶς τε συμπαθῶς καὶ πράεως, Νόμους φυλάττων ἐκ Θεοῦ τοὺς κειμένους, κρίσεις δικαίας ἐκφέρων ἀπροσκόπως. Νῦν μὲν συναλιγῶν τοῖς κάμνουσιν ἐκ πάθους, Νῦν δὲ προθυμῶν τοὺς τρέχοντας ἐκ πάθου. Ἴν' ἀξιώθῃς ἐννόμου δημοκρατίας, ὡς αὐτὸς ἄξων τὸν λέων τοῦ Κυρίου».

151. Ἡ καθιέρωσις τοῦ νεοεκλεγέντος Οἰκονόμου ἐγένετο ὡς ἐξῆς: Μετὰ τὸν ὄρθρον καὶ τὴν συνήθη προσευχὴν τοῦ ἱερέως, οἱ μοναχοὶ ἔλεγον τὸ «Τρισάγιον» εἶτα ὁ νεοεκλεγείς προσήρχετο πρὸ τοῦ ἱεροῦ Βήματος καὶ ἐποίει 3 μετανοίας. Κατόπιν ἀφοῦ προσκύνει τὰς ἱερὰς εἰκόνας προσήρχετο ἀσιεπῆς καὶ μὲ κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ ἔκαμνε μίαν μετάνοιαν. Τότε ὁ ἡγούμενος κάμνων τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τούτου ἔλεγεν «ἀδελφέ μου ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ πρεσβειῶν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ τῶν προσευχῶν τῶν ἁγίων καὶ σεβαστῶν πατέρων σὰς ἐξέλεξεν οἰκονόμον τῆς σεπτῆς μας μονῆς». Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς εὐχῆς ταύτης ὁ ἡγούμενος ἐμπροσθεν τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἔδιδε τὸ φίλημα τῆς εἰρήνης εἰς τὸν νέον οἰκονόμον, πρᾶγμα ὅπερ ἔκαμνε ὄλη ἡ ἀδελφότης. Εἶτα ἀνεγνώσαντο διάφοροι εὐχαὶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ οὕτω ἐλάμβανε πέρας ἡ τελετὴ αὕτη.

152. Migne Ἐπιστ. Β', σελ. 1559.

153. Migne «Vita» σελ. 262.

ταξὺ τῶν μοναχῶν, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ δικαιοσύνης, προθυμίας καὶ ἰλαρότητος νὰ ἐκτελῇ τὸ καθήκον αὐτοῦ.

Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἤθελε συμβῆ ἡ προσωποληπτῆ ἢ εἶναι φίλερις ἢ νωθρὸς ἐπιφυλάσσονται αὐτῷ αἱ αὐστηρότεροι τιμωρίαι¹⁵⁴. Ὡσαύτως οὗτος ὤφειλεν, ἐὰν ἡ μονὴ εἶχε κτήματα, νὰ ἐπισκέπτηται καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὰς ἐργασίας. Κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ καὶ τοῦ τρυγητοῦ ἔστελλε μοναχοὺς ὅχι μόνον ἵνα δίδωσι τὸ παράδειγμα τῆς φιλεργίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιβλέπωσι τὰς ἐσοδείας¹⁵⁵.

3. Ὁ Ἐπιστημονάρχης. Ἐν τῶν πρώτων ἀξιοματῶν μετὰ τὸν Ἡγούμενον ἦτο τὸ ποῦ Ἐπιστημονάρχου¹⁵⁶. Οὗτος ὤφειλεν ἵνα ἐγείρεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ πρῶτον μὲν τὸν ἡγούμενον, εἶτα δὲ τοὺς λοιποὺς μοναχοὺς διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου¹⁵⁷. Ἐπίσης ὤφειλεν οὗτος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὄρθρου ἵνα μεταβαίνειν ἀπαξ ἢ δις εἰς τὰς θέσεις τῶν μοναχῶν καὶ ἐξυπνᾷ τοὺς τυχὸν κοιμωμένους¹⁵⁸, μετὰ δὲ τὸν ἐξάψαλμον καὶ τὴν Ἡ' ὄρθην ἐξήρχετο οὗτος τοῦ ναοῦ καὶ ἐπεσκέπτετο ὅλα τὰ κελλῖα τῶν μοναχῶν διὰ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν ὄρθρον τοὺς μοναχοὺς ἐκείνους, αἵτινες ἀκόμη ἐκοιμῶντο ἐνεκεν ὀκνηρίας ἢ κοπώσεως. Τὸ αὐτὸ ἔπραττε καὶ κατὰ τοὺς ἐσπερινούς καὶ τὰ ἀπόδειπνα. Εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τοὺς οὕτω καθυστεροῦντας τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων μοναχοὺς τὴν τιμωρίαν νὰ εἴπωσιν ὀλόκληρον τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Πρὸς τούτους ὁ Ἐπιστημονάρχης εἶχε καθήκον καὶ δικαίωμα ἵνα διορθῶν τὰ ἀναφερόμενα εἰς αὐτὸν σφάλματα τῶν μικροτέρων ἀδελφῶν¹⁵⁹.

Ἐκτὸς τούτων ὁ Ἐπιστημονάρχης ὤφειλεν ἵνα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἀπαξ ἢ δις ἢ καὶ

154. Αὐτ. «Ἰαμβουί» Ζ'. σελ. 1781 «Τηρῶν ἕκαστον ὡς μέλος σὸν ἐμπόνως».

155. Ὁ Μέγας Βασίλειος λέγει ὅτι εἰς ἕνα τοιοῦτον οἰκονόμον ἀναμφιβόλως ἀπευθύνονται αἱ λέξεις τοῦ Σωτήρος «Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· ἐπέινασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατάτέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με...». (Μέγας Βασίλειος 1181, συντ. κανόν. 149, 150).

156. Τοῦτο καὶ σήμερον γίνεται εἰς τὰς μονὰς τοῦ ἁγ. Ὁρους, ἐν οἷς οἱ μοναχοὶ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἐσοδείας τῶν προϊόντων τῆς μονῆς ἐξέρχονται ἅπαντες ὁμοῦ καὶ ἐργάζονται. Αἱ τοιαῦτα δὲ τῶν μοναχῶν ὁμαδικαὶ ἐργασίαι λέγονται «παγγενιαῖα».

157. Migne σελ. 147, 261.

158. Κατὰ τὴν ὀρισμένην ὥραν ἤρχετο οὗτος εἰς τὸ κελλίον ἐκάστου μοναχοῦ καὶ κρούων τὴν θύραν ἔλεγεν «Ἐυλόγησον Πάτερ» καὶ ὁ μοναχὸς ἀπήντα «Ὁ Κύριος». Καὶ σήμερον τὸ τοιοῦτον γίνεται εἰς τὰς κοιν. μονὰς τοῦ ἁγ. Ὁρους ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ (κωδωνοκροῦστου), ὅστις πρὸ ἡμισελας ὥρας ἀπὸ τῆς ἐνάρεως τοῦ ὄρθρου κρούει τὰς θύρας, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, τῶν μοναχῶν, ἵνα οὗτοι ἐγερθῶσι καὶ κάμωσι τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν προσευχὴν (κανόνα).

159. Migne σελ. 1709. «Ἰστέον ὅτι καὶ ἐπιστημονάρχαι εἰσὶν, εἰς οὓς τὰ σφάλματα τῶν μικροτέρων ἀδελφῶν ἀναφερόμενα τὴν διόρθωσιν δέχεται».

πλέον, περιφέρεται εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ μοναστηρίου καὶ παρατηρῇ μήπως ὑπῆρχον μοναχοὶ συνηγμένοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ μὴ ἐργαζόμενοι, τούτους θὰ ἐπέπληττε μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν.

Ὡς βλέπομεν λοιπὸν ὁ Ἐπιστημονάρχης ἐν τῇ μονῇ τοῦ Στουδίτου ἦτο ὁ γενικός, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιθεωρητῆς τῶν μοναχῶν, καὶ ὁ ἐπιτηρητῆς τῆς παιθαρχίας καὶ τῆς τάξεως¹⁶⁰.

4. Ὁ Ἀποθηκάριος. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν ὑπηρεσιῶν αἵτινες ἐξαρτῶνται ἀμεσώτερον ἀπὸ τὸν Οἰκονόμον εἶναι ἡ τοῦ Ἀποθηκαρίου ἢ κελλαρίου¹⁶¹.

Οὗτος, «τῶν τῆς ἀδελφότητος ἄρχων βρωμάτων»¹⁶², ὤφειλεν ἵνα φυλάσῃ καλῶς τὰ διάφορα τρόφιμα τῆς μονῆς, διανέμῃ δὲ τὸν ἄρτον, τὸν οἶνον, τὸ ἔλαιον, τὸ ὄζος, τὰ λαχανικὰ κατὰ τὴν ὀρισμένην ποσότητα εἰς ἕκαστον μοναχόν¹⁶³.

Δὲν ἐπετρέπετο δὲ νὰ δώσῃ περισσότερον τοῦ δέοντος καὶ θὰ φροντίζῃ ἵνα μὴ θραύσῃ τίποτε καὶ οὐδὲ νὰ ἀχρηστεύηται τι ἐκ τῶν τροφίμων. Ἐπίσης ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς εἰς τοῦτον νὰ ἀποστέλλῃ τι εἰς τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, ὕπερ ἀνήκει εἰς τὴν μονήν.

Μία ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Ἀποθηκαρίου ἦτο ἐπίσης νὰ ἐτοιμάζῃ εἰς τὸν ναὸν πέντε ἄρτους, τοὺς ὁποίους θὰ ἔτρωγον εἰς τὴν τράπεζαν οἱ μοναχοί¹⁶⁴, δύο δοχεῖα πλήρη ἐκλεκτοῦ οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ σῖτον, τὰ ὅποια καθ' ἑκάστην ἐσπέραν μετὰ τὸν ἐσπερινὸν ἠυλόγει ὁ ἱερεὺς.

Εἰς τὰς μονὰς ἔνθα ἡ ἀδελφότης ἦτο πολυάριθμος καὶ συνεπῶς ἡ ἐργασία τοῦ Ἀποθηκαρίου ἦτο πλέον κοπιώδης, ἐβοήθει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην καὶ ὁ Ταμίας ἢ ὁ Τραπεζάρης, ὅστις ἐπεμελεῖτο τῆς τραπεζῆς. Ὁ Ἀποθηκάριος ἦτο ἰσόβιος καὶ εἰς τὰς ὀλιγαριθμοὺς μονὰς ἐμύει ὀλίγον κατ' ὀλίγον μοναχὸν τινὰ ἱκανὸν διὰ νὰ διαδεχθῇ τοῦτον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀπουσίαζεν ἢ παρητεῖτο οἰκειοθελῶς.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΚΤΕΝΑΣ

160. Αὐτ. σελ. 1710 καὶ «Ἰαμβουί» η', σελ. 1781.

161. Migne σελ. 1738, 1784.

162. Αὐτόθι.

163. «ἰδιούδης ἐκάστῳ τὸ προσῆκον ἐν κρίσει (Θ. Στουδ.).»

164. Εἰς τοὺς ἄρτους τούτους οἱ μοναχοὶ εἶχον μεγάλην εὐλάβειαν ὡς ὑπεθυμίζοντας τὰς ἀρχαίας ἀγάπας. Ἐθεώρουν δὲ τούτους ὡς ἀντιδοτὸν εἰς διάφορα κακὰ καὶ ἐπίστευον ὅτι διὰ τούτων ἐλάμβανον δύναμιν εἰς τὰς νηστείας αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ὁ ἑορτασμός τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁ ἑορτασμός τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας τόσον ἐν Ἀθήναις ὅσον καὶ εἰς τὰς Ἐπαρχίας προσέλαβε καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος τὸν ἀρμόζοντα εἰς αὐτὴν παραδεδομένον πανηγυρικὸν χαρακτήρα. Ἐν τῷ Ἱ. Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐτελέσθη πανηγυρικὴ Συναδικὴ Θεία Λειτουργία ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη καὶ ἐκπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως, τῆς Βουλῆς, τῶν Κομμάτων, τῶν Θεολογικῶν μας Σχολῶν καὶ τῆς παντοειδοῦς Ἡγεσίας.

Ὅττω διὰ μίαν ἀκόμη φοράν οἱ Ὁρθόδοξοι Ἑλληνες ἀνεξωπύρησαν εἰς τὴν μνήμην των ἀφ' ἑνὸς τὸ τί ὀφείλουσιν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰς ἐναντι αὐτῆς ὑποχρεώσεις των. Μάλιστα ὁ διὰ τοῦ ραδιοφώνου μεταδοθεὶς σχετικὸς πανηγυρικὸς λόγος, ὅστις ἀποφάσει τῆς Ἱ. Συνόδου ἐξεφωνήθη κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν Συναδικὴν Θ. Λειτουργίαν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Περιστερίου κ. Χρυσοστόμου, ὑπέμνησε τὴν δεοντολογίαν τῆς ἀνακαινιστικῆς πορείας τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς διασκελισμὸν τοῦ ἔτους 2000. Αὕτη, ὡς ἐτονίσθη ἐναργῶς, γλαφυρῶς καὶ πειστικῶς ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου Ἱεράρχου τούτου, δέον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τρίτην χιλιετίαν αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς διατηροῦσα τὸ αἰώνιον καὶ ἀναλλοίωτον οὐσιώδες περιεχόμενον αὐτῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀνανεοῦσα καὶ συγχρονίζουσα τὰς μορφὰς τῆς δραστηριότητός της, ἐπιτελοῦσα τὴν καθ' ὅλον οἰκουμενικὴν ἀποστολήν της καὶ ἐξασφαλίζουσα μόνη αὐτὴ τὰς προϋποθέσεις πρὸς πραγμάτωσιν τῆς ἰδέας τῆς Ἡνωμένης Εὐρώπης καὶ ἀναγεννώσα τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος διὰ τῆς ἐν παντὶ ἀρμονικῆς συνεργασίας καὶ συμπλεύσεως Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ὁ νέος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Μετὰ ζωηρῶν ἐλπίδων καὶ μεγάλων προσδοκιῶν τὸ Χριστεπώννυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπληροφόρηθη τὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Προκαθημένου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Αἱ ἐλπίδες καὶ προσδοκίαι αὐτὰ στηρίζονται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Παρθένιος ὁ Γ' εἶναι γνωστός ἐν τῇ καθ' ὅλην Ὁρθοδοξίαν καὶ ἐν τῇ Χριστιανικῇ Οἰκουμένῃ ἀφ' ἑνὸς διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν θεολογικὴν του παιδείαν, ἀφ' ἑτέρου διὰ τὴν δράσιν αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Καρθαγένης καὶ διακεκριμένου στελέχους τοῦ Πατριαρχείου

Ἀλεξανδρείας, τρίτον διὰ τὴν μετὰ σεμνότητος καὶ συνέσεως εἰρηνοποιὸν καὶ διαλλακτικὴν συμμετοχὴν του εἰς τὰς Πανορθόδοξους Διασκέψεις καὶ τέτατον διὰ τὴν πεφωτισμένην ἐκπροσώπησιν τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τοὺς παντὸς εἶδους οἰκουμενικοὺς διαλόγους καὶ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν Ἑλλάδι ὁ νέος Πατριάρχης εἶναι ἐπίσης γνωστός διὰ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ εἰς τὸν ἑλληνικὸν Τύπον, τὰ ὅποια πάντοτε διεκρίνοντο διὰ τὸν ρεαλιστικὸν ἑναρμονισμὸν τῆς Ὁρθόδοξου παραδόσεως μετὰ τῆς ἐκάστοτε ἐπιαιρέτητος.

Ἡ («Ἐκκλησία»), ἥτις εἰς προσεχῆς τεῦχος αὐτῆς θὰ δημοσιεύσῃ Χρονικὸν τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως αὐτοῦ, μετὰ τοῦ Χριστεπώννυμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐχεται εἰς τὴν Α.Θ. Μακαριότητα τὸν νέον Πατριάρχην κ. Παρθένιον ἔτη πολλὰ καὶ πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογίαν καὶ δύναμιν, διὰ νὰ δυννηθῇ οὗτος νὰ προωθήσῃ τὴν λύσιν τῶν μεγάλων προβλημάτων τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ συντελέσῃ εἰς τὴν προβολὴν οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἐὐαγγελιστοῦ Μάρκου καὶ τῶν μεγάλων ἁγίων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, ἀλλὰ καὶ τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίας.

«Ἡ σῴτειρα κιβωτὸς τοῦ Γένους».

Ἐν τῷ προσφάτῳ βαρυσημάντῳ μηνύματι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τονίζεται ὅτι, ἐνώπιον τῆς «συνεχῶς ἐντεινομένης θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς διαβρώσεως, ἣ ὅποια διευκολύνει ἰδιαίτερα τοὺς φυλετικούς ἐχθροὺς μας, ἐπιβάλλεται ὅπως «πρὸς τοὺς πολιτικούς Ἡγέτας καὶ τὰ πολιτικὰ Κόμματα ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν παρατάξεων καὶ ἀποχωρήσεων» ὑπομνησθῇ ὅτι «ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀπὸ παρερμηνεύμενο δῆθεν προοδευτικὸν ποικιλοτρόπως ἐπιτίθενται καὶ προσπαθοῦν νὰ μειώσουν καὶ περιθωριοποιήσουν τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία, ροκανίζον τὰ θεμέλια τῆς ὑποστάσεώς τους ὡς μελῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ ἀνεξαρτήτου Ἑλλάδος». Οὗτοι παραθεωροῦν τὴν «ἀνόθευτη Ἱστορία», ἣ ὅποια μαρτυρεῖ, ὅτι, «ὅταν στὸν αἵματοβαμμένο αὐτὸ τόπο δὲν ὑπῆρχε τίποτα καὶ ἡ δουλεία τῶν ἐχθρῶν κατοχῶν κατεδυνάστευε τὸ Ἔθνος καὶ ἐπέδιωκε τὴν ἐξαφάνισιν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ὑπῆρχε ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία περὶ τὴν ὅποια συνεκεντρώθησαν οἱ καταδυναστευόμενοι καὶ ἀπὸ τὴν ὅποια ἐπαινον παρηγοριὰ καὶ δύναμις ἀγωνιστικῆς ἀντιστάσεως».

Ὅθεν, ἐφ' ὅσον («ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ σῴτειρα κιβωτὸς τοῦ Γένους, δὲν εἶναι συμφέρον νὰ ὑπονομεύε-

ται καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ νὰ ἀποδυναμώνεται ἢ ἀποστολή της».

Ἐκκλησία καὶ Θεάτρον.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐπισημανθῇ, ὅτι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῷ αὐτῷ μηνύματι του, ἀναφερόμενος εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, τονίζει, ὅτι «θέματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴν ζωὴ καὶ στὴν ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας, δὲν συμφέρει κανένα νὰ ἀντιμετωπίζονται μὲ «μονομερεῖς» πρωτοβουλίες. Ὁ ἀκολουθητέος «μονόδρομος» εἶναι μόνον οἱ θετικὲς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Πολιτεία καὶ αὐτὸ ἐξασφαλίζεται μόνον, ἐφ' ὅσον ὅλα τὰ θέματα θὰ ρυθμίζονται μὲ συμφωνία Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας καὶ μὲ ἀμοιβαία κατανόηση. Ἀντίθετη τακτικὴ θὰ ὀδηγήσῃ εἰς διαταραχὴ τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Πολιτεία καὶ θὰ ἐπιτρέψῃ στοὺς ποικιλοτρόπους ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας, — οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ καλυφθοῦν ὑπὸ τὸ περικάλυμμα τῶν συνταγματικῶν διατάξεων, τίς ὁποῖες ἐρμηνεύουν ὅπως τοὺς συμφέρει —, νὰ πραγματοποιήσουν τὸ καταλυτικὸ ἔργο τους, νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἀνθελληνικὸ σκοπὸ τους».

Αἱ συναγωγικαὶ διαδικασίαι εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας θὰ ὠφελήσουν καὶ τὰ λοιπὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, διότι δὲν θὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν νὰ χρησιμοποιήσουν τυχόν ὡς ἄλλοθι τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὴν λάβωσιν μέτρων, τὰ ὁποῖα θὰ συντελέσουν στὴν περαιτέρω συρρίκνωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Ἐκκλησία καὶ Θεάτρον.

Πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ὅπως ἰδιαίτερος ἢ πρωτοβουλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλιníkων πρὸς ἴδρυσιν ἐν Πειραιεῖ Θεατρικῆς Σκηπῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως του μετὰ πλήρων ἐγκαταστάσεων, προκειμένον νὰ φιλοξενῶνται θεατρικαὶ παραστάσεις ἀνωτέρου πνευματικοῦ ἐπιπέδου, συντελοῦσαι εἰς τὴν προσφορὰν εἰς μικροὺς καὶ μεγάλους ψυχαγωγίαις ἐκλεκτῆς ποιότητος.

Ἡ λίαν ἐπιτυχὴς ἔναρξις λειτουργίας τοῦ νέου αὐτοῦ Πειραικοῦ Θεάτρου, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπευθύνονται θεομαὶ εὐχαί μας, εἶναι ἐλπιδοφόρος ἐκκίνησις πρὸς πραγμάτωσιν παλαιοῦ πόθου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἄς ἐπιτραπῇ νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι τὸ 1960, ὅταν συνεκροτήθη ἐν Γαλλίᾳ τὸ «Δεύτερον διεθνὲς συνέδριον τοῦ συγχρόνου χριστιανικοῦ δράματος», ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Θεόκλητος ἀπέστειλεν εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συνεδρίου χαιρетиственный μήνυμα, ἀναγνωσθὲν εἰς ἐπίσημον συνεδρίαν. Ἐν τῷ μηνύματι τούτῳ ἐλέγοντο μετὰξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Οἱ σημερινοὶ καιροὶ ἀποτελοῦν καμπὴν κρίσιμον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ εὐθύνη ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν κορυφῶται, δεδομένον ὅτι ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα τὸ φῶς ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἡ δρόσος ἐν τῷ αὐ-

χμῷ. Καὶ τὸ θερησκευτικὸν δράμα, ὑπὸ τῆς πίστεως θερμαινόμενον καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθοδηγούμενον, προώριστα νὰ ἀποτελέσῃ μέσον διὰ τὴν μετάδοσιν τοῦ φωτὸς καὶ διὰ τὴν ἐγκαρδίωσιν τῶν ἀνησυχῶν καὶ πεφορτισμένων τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρεται διὰ τὸ θερησκευτικὸν δράμα» καὶ διὰ «τὴν δημιουργίαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Χριστιανικοῦ Θεάτρου διὰ τὴν ἱεραποστολήν καὶ ψυχαγωγίαν τῶν τέκνων αὐτῆς».

Ἐπὶ πλέον εἶναι γνωστὴ ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἀξίεπαινος δραστηριότης τῆς («Ἐταιρείας Χριστιανικοῦ Θεάτρου»).

Ἀπαράδεκτοι ἐκτροχιασμοί.

Ὁρθῶς ὁ Τύπος κατήγγειλε τὰς ἀπαράδεκτους ἀθλιότητας ἀνεξελέγκτου («πολιτιστικῆς») ἐκδηλώσεως τοῦ Ὑπουργείου Νέας Γενιάς, ἢ ὁποῖα ἐγένετο προσφάτως εἰς τὴν Ἄρταν ἐν τῷ προγράμματι τῆς λεγομένης («Ἀνοιχτῆς Γραμμῆς»). Ἐξεστομίσθησαν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα χυδαιολογία, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαναληφθοῦν εἰς τὴν παρούσαν στήλην. Ὡς ἐργάφῃ ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ δημοσιογράφου κ. Σπ. Ἀλεξίου, «πρόκειται γιὰ τὰ ἔργα καὶ ἡμέρες περιφερομένων ομάδων ἀληθείας, ποὺ ἔχουν ταχθεῖ νὰ ἐκπολιτίσουν τὸν ἐλληνικὸ λαὸ καὶ ποὺ, μάλιστα, πληρῶνεται ὄχι εὐκαταφρόνητα ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του... Σεξέλισε ἓνας βόθρος, ποὺ ἔκλεινε μέσα του τὰ πιὸ σιχαμερὰ λύματα» καὶ ἦτο ἐκδήλωσις «μεγέθους ξεδιαντροπίας καὶ αἰσχυρῶν».

Ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδοκιμασία τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν δὲν αἰρεῖ τὸ ὄλισθημα τῶν «ἀναμορφωτῶν τῶν ἐλληνικῶν ἠθῶν». Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ γίνῃ ἀντιληπτόν, ὅτι, ὡς ἐτονίσθη ἐν κριτῷ ἄρθρῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», «στὴ νεολαία πρέπει νὰ παρέχονται γνήσια πνευματικὴ τροφή καὶ τέχνη καὶ ὄχι τὰ ὑποπροϊόντα της μὲ τίς ἀναπόφευκτες αὐτῆς συνέπειες... Ἄς τὸ προσέξει καλὰ τὸ θέμα τὸ Ὑφυπουργεῖο τοῦ τόσο νευραλγικοῦ τομέα τῆς Νέας Γενιάς».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὴ εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἶδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθήναι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ανέρρωσε πλήρως από την επέμβαση καταρράκτη, στην οποία υποβλήθηκε, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ. Η επέμβαση έγινε στο Ιατρικό Κέντρο Αθηνών από τον Οφθαλμίατρο Δρα Στέφανο Οικονόμου, ο οποίος εφαρμόζει τη μέθοδο ενθέσεως φακών του Καθηγητή Μπλούμενταλ. Ήδη ο σεπτός Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ελλάδος ανέλαβε πλήρως τα καθήκοντά του.

(Από το Γραφείο Τύπου της Ι. Συνόδου, 3.3.87)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ 13ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1987

Συνήλθε σήμερα σε έκτακτη Συνεδρία ή Διαρκής Ίερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος με τη συμμετοχή και άλλων παρεπιδημούντων Ίεραρχών και άφου μελέτησε το κατατεθέν νομοσχέδιο περί της εκκλησιαστικής περιουσίας άπεφάσισε όμόφωνα τα ακόλουθα:

α) Νά έπιστραφεί το νομοσχέδιο στο Ύπουργείο Παιδείας με την υπόδειξη νά επέλθουν ουσιώδεις τροποποιήσεις, έπειδή πολλές επίμαχες διατάξεις του νομοσχεδίου αντίκεινται στο Ισχύον Σύνταγμα και καταλύουν κατάφωρα το αυτόδιοίκητο της Εκκλησίας της Ελλάδος. Αυτό το αυτόδιοίκητο, το σύμφωνο με την όρθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση και κατοχυρωμένο από το Σύνταγμα, υποστήριξε κατ' επανάληψη ο κ. Πρωθυπουργός και καθορίσθηκε με άπόφαση του Ύπουργικού Συμβουλίου, ως άμετάθετη πολιτική της Κυβερνήσεως.

β) Νά διακηρύξει και πάλι ότι ή Εκκλησία παραχωρεί την άγροτική και τη δασολειβαδική μοναστηριακή της περιουσία, κατά το μέγιστο μέρος, την όποία έχει και τη δυνατότητα νά διαθέσει άπ' ευθείας στους άγρότες, τους άκτήμονες, τους άπόρους και τους πολυτέκνους.

γ) Νά δηλώσει δημόσια ότι το Ύπουργείο Παιδείας άκολούθησε τη μονομερή νομοθετική ρύθμιση, χωρίς νά λάβει ύπ' όψη του σπουδαιότατα σημεία της άποφάσεως, της Ίερας Συνόδου της Ίεραρχίας και του συναφούς γραπτού κειμένου της Ήπιτροπής των Ίεραρχών.

δ) Νά γνωρίσει στον έλληνικό λαό ότι με νομοσχέδιο έπιχειρείται άπροκάλυπτη επέμβαση στα της διοικήσεως της Εκκλησίας, άφου οί Νομάρχες θά συγκροτούν τα Μητροπολιτικά και Εκκλησιαστικά Συμβούλια με κίνδυνο νά εισθάλει έτσι ο κομματισμός στην Εκκλησία.

ε) Νά επικαλεσθεί την προσωπική παρέμβαση του κ. Πρωθυπουργού για άποσθήση της κρίσεως προς μείζον συμφέρον του έλληνικού λαού, άφου ή σύγκρουση θά έχει όλεθριες συνέπειες στην έθνική του ένότητα.

Τέλος συγκαλείται από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ ή Ίερά Σύνοδος της Ίεραρχίας για την προσεχή Τετάρτη 18 Μαρτίου έ.ξ. προς άντιμετώπιση της καταστάσεως.

(Από το Γραφείο Τύπου της Ι. Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος).

Ο. Δ. Ε. Π.

Σχετικά με το δημοσίευμα «Στό σφυρί. Η Εκκλησία πουλάει Βουλιαγμένη - Καθούρι» που είδε το φώς στα «Νέα» της 25.2.1987, από τον Ο.Δ.Ε.Π. έγιναν γνωστά τα έξης:

1. Στερείται άληθείας ότι ο Ο.Δ.Ε.Π. προβαίνει σε «αίφνυδιαστική έκποίηση 30 οικοπέδων άξίας ενός περίπου δισεκατομμυρίου δραχμών».

2. Οί άστικές έκτάσεις, για τις όποιες γίνεται λόγος, ανήκουν στην Εκκλησία. Η κυριότητά τους έχει άναγνωρισθεί από την Πολιτεία και με δικαστικές άποφάσεις.

3. Όλες οί παιδικές χαρές, πλατείες, κέντρα άθλοπαιδιών, έκπολιτιστικά και ό,τι ανήκει σήμερα στο Δήμο Βουλιαγμένης έχουν παραχωρηθεί δ ω ρ ε ά ν στην Τοπική Αυτόδιοίκηση από την Εκκλησία. Το ίδιο κι οί χώροι των Σχολείων.

4. Κάθε χρόνο ο Ο.Δ.Ε.Π. π λ η ρ ώ ν ε ι σύμφωνα με τον Νόμο στον Δήμο Βουλιαγμένης ποσό 16.000.000 δρχ. για τους άκάλυπτους χώρους που έχει στην περιοχή του.

5. Άπό τα παραπάνω γίνεται άντιληπτό ότι ο θόρυθος δέν δικαιολογείται.

Ή συμμετοχή της Εκκλησίας της Ελλάδος είς το Forum διά την ειρήνη

Συνήλθε στη Μόσχα από 14 - 16 Φεβρουαρίου το Διεθνές FORUM για την ειρήνη, με τη συμμετοχή 900 περίπου προσωπικοτήτων από όλο τον κόσμο. Άνάμεσα σ' αυτές αντιπρόσωποι συγγραφέων, καλλιτεχνών, δημοσιογράφων, στρατιωτικών, έπιστημόνων, καθώς και έκπρόσωποι θρησκειών, που έσκυψαν με ένδιαφέρον πάνω στο πρόβλημα της άποφυγής των πυρηνικών όπλων για την επίβιωση της ανθρωπότητας. Το FORUM λειτούργησε κατά τμήματα. Το τμήμα των έκπροσώπων των 6 μεγάλων θρησκειών, συνολικά 125 ανθρώπων, ώργάνωσε άριστα το Πατριαρχείο Μόσχας. Την Εκκλησία της Ελλάδος έξεπροσώπησε ο Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος. Μετέσχεν επίσης και ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, προσκληθείς ιδιωτικά. Όλες σχεδόν οί Όρθόδοξες Εκκλησίες έκπροσωπήθησαν στο Συνέδριο αυτό, οί έργασίες του όποιου διεξήχθησαν με βαθεία επίγνωση του φοβερού κινδύνου που διατρέχει ο κόσμος από την έξεφρενη έξέλιξη των πυρηνικών όπλων.

Την Δευτέρα 16 Φεβρουαρίου όλοι οί σύνεδροι έγιναν επίσημα δεκτοί στη μεγάλη αίθουσα των συνεδρίων του Κρεμλίνου, από τον σοβιετικό ήγέτη Μιχ. Γκορμπατσώφ, που, άφου ήκουσε από του θήματος τα πορίσματα κάθε τμήματος του FORUM, συμπεριλαμβανομένου και εκείνου των θρησκειών, έκφώνησε θαυμάσιο πολιτικό λόγο, που διακρινόταν για την έπιβεβαίωση της προσήλωσης της χώρας του στην άνάγκη του άφοπλισμού. Έντύπωση προκάλεσε ή ιδιαίτερη μνεία των θρησκειών και των Εκκλησιών, ως παραγόντων για την παγίωση της ειρήνης, καθώς και ή άναφορά του σοβιετικού ήγέτη, σε μιά στροφή του λόγου του, στην Κιβωτό του Νώε, που, όπως είπε χαρακτηριστικά, δέν πρόκειται να ύπάρξει έκ νέου για νά σώσει για άλλη μιά φορά τον κόσμο από τον πυρηνικό όλεθρο. Ήταν όπωσδήποτε πρωτότυπο και πρωτοφανές το νά θλέπει κανείς τον έκπρόσωπο του σοβιετικού κράτους νά διακηρύσσει τόσο επίσημα και

πανηγυρικά τις παραπάνω θέσεις και να αναγνωρίζεται εμπρακτα στην θρησκεία και στην Ἐκκλησία το σημαντικό ρόλο που μπορούν να παίξουν στο τεράστιο πρόβλημα της ειρήνης. Ἡ να ἀκοῦει την ίδια ὥρα τὸν βρεταννὸ διάσημο συγγραφέα SIR GRAHAM GREEN να διακηρύσσει ἀπὸ τοῦ ἰδίου θήματος, ὅτι τὸ μαρξιστικὸ δόγμα «ἡ θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιο τοῦ λαοῦ» εἶναι σήμερα ξεπερασμένη.

Ἔτσι δειχνουν ὅτι μιὰ σημαντικὴ ἀλλαγὴ συντελεῖται σήμερα στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση, πού συμπεριλαμβάνει ἀσφαλῶς και τὴ στάση τοῦ κράτους ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία. Τὰ σημάδια εἶναι πολλὰ και εὐγλωττα. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι εἶναι ἀκόμη ἔνωρις γιὰ τὴ συναγωγὴ ὀριστικῶν συμπερασμάτων, ἡ ἐλπίδα γι' αὐτὴ τὴν ἀλλαγὴ εἶναι ζωηρὴ και στοὺς ἐκκλησιαστικούς κύκλους τῆς Μόσχας, ἀλλὰ και σὲ ὄλους τοὺς ὀρθόδοξους, πού βλέπουν νὰ ἀνατέλει μιὰ νέα περίοδος χαλάρωσης ἢ και πλήρους ἄρσης τῶν περιοριστικῶν μέτρων πού ἰσχύουν σὲ θάρος τῆς Ἐκκλησίας.

† Ὁ Δ. Χ.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σ ε ρ α φ ε ἰ μ, κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριο:

Χ ο ρ ο σ τ ἄ τ η σ ε στὴ Δοξολογία πού τελέσθηκε στὸν Μητροπολιτικὸ Ἱερό Ναὸ γιὰ τὸ Νέο Ἔτος, παρουσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τῶν πολιτικῶν και στρατιωτικῶν Ἀρχῶν και ἄλλων προσωπικῶν. Ἀκολούθως, δέχθηκε στὸ Μέγαρο τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς τις εὐχές τῶν διαφόρων Ἀρχῶν και ἄλλων ἰδιωτῶν. Στις 12 μ. συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς ὀμόρους Σεβ. Μητροπολίτας ἐπισκέφθηκε και συνεχάρη τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας γιὰ τὸ Νέο Ἔτος.

Τ ἔ λ ε σ ε τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀγιασμοῦ τῶν ὁδῶν στὸ Μητροπολιτικὸ Ἱερό Ναὸ, μετὰ τὸ τέλος τῆς θ. Λειτουργίας τὴν ὁποία και προΐστατο (6/1).

Δ ἔ χ θ η κ ε Σεβ. Μητροπολίτες, τὸ νεοεκλεγέν Δ. Συμβούλιο τοῦ ΙΣΚΕ πρὸς τὸ ὁποῖο και ἀπήθυσεν Πατρικὲς εὐχές και εὐλογίες (23/1), τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἀλγερίας, τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως και τοῦ Βελγίου με τοὺς ὁποίους συζήτησε θέματα θρησκευτικῆς και κοινωνικῆς φύσεως, τὸν βουλευτὴ κ. Κεφαλογιάννη και τὸν Ἐφέτη κ. Ἀναγνωστόπουλο (27/1) και τὸν Γ. Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Παπαδόπουλο (28/1).

Π ρ ο ἡ ὀ ρ ε υ σ ε στὶς Συνεδριάσεις τῆς Δ. Ι. Συνόδου γιὰ θέματα τρεχούσης φύσεως (20 - 22/1), τοῦ Κ. Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (21/1) και τοῦ Δ. Σ. τοῦ Κασματείου Κληροδοτήματος (23 και 28/1).

Π α ρ α θ ρ ἔ θ η κ ε στὴ δεξίωση πού ἔδωσε ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἰδρύματος Αἰγαίου κ. Μ. Κυριακοῦ με τὴν εὐκαιρία τῆς ἐνάρξεως τῶν δραστηριοτήτων τοῦ Ἰδρύματος, τιμητικὸ Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ὁποίου εἶναι και ὁ ἴδιος ὁ Μακαριώτατος (29/1).

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σ ε ρ α φ ε ἰ μ, τὸ μῆνα Φεβρουάριο:

Π ρ ο ἡ ὀ ρ ε υ σ ε στὶς συνεδριάσεις τῆς Δ. Ι. Συνόδου, πού ἀσχολήθηκε με θέματα τρεχούσης ἐκκλησιαστικῆς φύσεως (3 ἕως 5/2), τοῦ Κ. Δ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (4/2), καθώς και στὴ συνεδρίαση τοῦ Δ. Σ. τοῦ ΤΑΚΕ στὸ Μέγαρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς (16/2).

Σ υ μ μ ε τ ε ἰ χ ε, μαζί με τὰ Μέλη τῆς Δ. Ι. Σ. και τοὺς παρεπιδημοῦντες Σεβ. Ἀρχιερεῖς, στὶς ἑόρτιες

ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴν τοῦ Μ. Φωτίου στὴν Ἱ. Μ. Πεντέλης και συγκεκριμένα, στὴ θ. Λειτουργία, πού τέλεσε ὁ Σεβ. Συνοδικὸς Μητροπολίτης Κεφαλληνίας κ. Σπυρίδων, στὴν συνδιάσκεψη τῆς Ἱ. Συνόδου και Ἱεραρχῶν με τοὺς φορεῖς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ἐπ. Καθ. κ. Β. Γιαννόπουλος παρουσίασε ἐμπεριστατωμένη εἰσήγηση και ἐπακολούθησε συζήτηση, και, τέλος, ἑόρτιο γεῦμα (6/2).

Δ ἔ χ θ η κ ε σὲ συνεργασία τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Κυθήρων κ. Ἰάκωβο και Θήρας κ. Παντελεήμονα (16/2).

Τ ἔ λ ε σ ε τὴν ὀρκωμοσία τῶν μελῶν τῆς ἀνασηματισθείσης Κυβερνήσεως, παρουσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας (5/2).

Π α ρ α θ ρ ἔ θ η κ ε στὴ δεξίωση πού ἔδωσε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας πρὸς τιμὴν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων (6/2).

● Τὴν Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου διαβάσθηκε σὲ ὄλους τοὺς Ναοὺς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἐγκύκλιος τοῦ Μακαριωτάτου γιὰ τὰ Ναρκωτικά. Τὸ κείμενο τῆς Ἐγκυκλίου σὲ καλαίσθητο φυλλάδιο με τίτλο: «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος γιὰ τὰ Ναρκωτικά: μιὰ ἄλλη ἐμπειρία - ἀντίδοτο» διανεμήθηκε στὸ πλήρωμα τῆς Ἀθηναϊκῆς Ἐκκλησίας τὴν Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς. Ἐπίσης διανεμήθηκε και ἄλλο ἓνα ἔντυπο πού περιεῖχε τὸ θαρυσσημαντο Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου πρὸς τὸν Ἑλληνικὸ Λαό.

● Τὴν Τρίτη 17/2 οἱ Νεωκόρου τῶν Ναῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς παρακάθησαν σὲ γεῦμα πού παρέθεσε στὴν Ἱ. Μ. Πεντέλης ἡ Χριστιανικὴ Ἀλληλεγγύη, γιὰ τὴν συμβολὴ τους στὸν Ἐρανο τῆς Ἀγάπης και στὶς ἄλλες φιλανθρωπικὲς ἐκδηλώσεις. Προηγήθηκε δέηση στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος μίλησαν στὴν ἀρχὴ ὁ Διπλῆς τῆς Χρ. Ἀλληλεγγύης αἰδ. Πρωτοπρ. π. Κωνσταντῖνος Ἀνδρουλάκης, ὁ ὁποῖος και εὐχαρίστησε τοὺς παρακαθημένους γιὰ τὴν συμβολὴ τους στὸ ἔργο της, και στὴ συνέχεια ὁ παν. Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμ. π. Δημήτριος Μπεκιάρης, ὁ ὁποῖος μετέφερε τις εὐχές τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ και ἐπεσήμανε ὅτι οἱ Νεωκόροι δὲν συνιστοῦν ἀπλῶς ἓνα ὑπαλληλικὸ κλάδο, ἀλλὰ εἶναι ἐνεργὰ στελέχη τῆς Ἐνοριακῆς λατρευτικῆς ζωῆς.

● Τὴν Παρασκευὴ 20/2 ἐνόψει τοῦ Ψυχοσθαθάτου και τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς πραγματοποιήθηκε στὴν Πρωτοσύγκελλία εἰδικὴ σύσκεψη τῶν Ἐφημερίων πού ἐξυπηρετοῦν μόνιμα ἢ ἐκ περιτροπῆς τοὺς Κοιμητηριακοὺς Ναοὺς. Τονίσθηκε ὅτι τὸ Τρισάγιο δὲν εἶναι μόνον δέηση γιὰ τὸν κεκοιμημένο και παραμυθία γιὰ τοὺς οἰκείους, ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποτελεῖ ἐπιπλέον και ἓνα εὐγλωττο κήρυγμα - μαρτυρία πρὸς τοὺς οἰκείους γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ ἐλπίδα τοῦ πιστοῦ.

● Τὴν Κυριακὴ 22/2 ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου ὁ Πρωτοσύγκελλος θεμελίωσε τὸν Ὀρφανοτροφεῖο Ἱ. Ναὸ Ἁγίου Φανουρίου στὰ Νέα Λίδια.

● Τὴν Δευτέρα 23/2 μετὰ ἐπιτολὴ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου συγκεντρώθηκαν τὰ νεοεκλεγέντα Μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ὄλων σχεδὸν τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς στὸν Ἱ. Ν. Ἁγίας Εἰρήνης Αἰόλου. Μετὰ τὸν ἑόρτιο Ἐσπερινό, ὁ παν. Πρωτοσύγκελλος ἔκανε ἐμπεριστατωμένη εἰσήγηση ὑπογραμμίζοντας τὸν ρόλο τῶν Ἐπιτρόπων ὄχι μόνον ὡς διαχειριστῶν, ἀλλὰ πρωτίτως ὡς ζωντανῶν μελῶν τῆς Ἐνορίας, με προσωπικὴ πνευματικὴ ζωὴ, ἀξιόθη διακονία και προσεγμένη συμβολὴ στὴν ποιμαντικὴ ἐπαφὴ τοῦ Ναοῦ με τοὺς ἐνορίτες. Ἐπακολούθησε συζήτηση και ὀρίσθηκε —με ὁμόφωνο ἀποδο-

χή από μέρους όλων των παρισταμένων— έπιτροπή που θα εκπροσωπεί το Σώμα σε κάθε παρουσιαζόμενη περίπτωση. Παραβρέθηκε ο αδ)τος Γεν. Αρχιερατικός Έπίτροπος π. Κωνσταντίνος Άνδρουλάκης και οι (παν)τοι - αιδ)τοι Πρόεδροι των Έκκλησιαστικών Συμβουλίων.

● Τήν ίδια μέρα ή Ένορία του Ί. Ν. Αγίου Έλευθερίου Άρεως διοργάνωσε ειδική έορταστική έκδηλωση για τα 10χρονα της παιδικής Μαντολινάτας της Ένορίας. Τήν έκδηλωση, που παρακολούθησε πλήθος ένοριτών, τίμησε ως εκπρόσωπος του Μακ. Αρχιεπισκόπου ο παν. Πρωτοσύγκελλος και ο Σεβ. Μητροπολίτης Θήρας κ. Παντελεήμων.

● Τήν Τετάρτη 25/2 συγκεντρώθηκαν στον Ί. Ν. Αγίου Δημητρίου Άμπελοκήπων οι Έπευθύντοι της Έπιτροπής Ποιμαντικής Διακονίας (άντιαιρετικού) της Αρχιεπισκοπής. Μετά από σύντομη προσφώνηση του Πρωτοσυγγέλλου, ο αιδ)τος Πρωτοπρ. π. Άντώνιος Άλεθιζόπουλος, που έχει και την γενική ευθύνη της συγκεκριμένης διακονίας, έκανε σχετική εισήγηση, μετά από την όποια άκολούθησε συζήτηση με 3λεπτες όμιλίες των Έπευθύντων.

● Τήν ίδια μέρα στο Ήγουμενείο της Ί. Μ. Πετράκη πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Πρωτοσυγγέλλου με τους Κληρικούς - Συντονιστές για την Διακονία Διδασχής και Οικοδομής και την έπιτροπή των Έκκλησιαστικών Έπιτροπών για θέματα που άφορούν την ένεργό κοινωνική μαρτυρία των Ένοριών.

● Μετά από αυτή τη συνάντηση ο Πρωτοσύγκελλος ως μέλος της Δημαρχιακής Έπιτροπής Κοιμητηρίων συμμετείχε σε σύσκεψη στο Δημαρχείο, όπου μετά από όλιγόλεπτη εισήγηση έγινε άποδεκτη ή πρόταση για μετονομασία των Νεκροταφείων σε Κοιμητρία και για άνάληψη από μέρους του Δήμου της όλης ευθύνης για τόν ευπρεπισμό, τις άναγκαίες έπισκευές και τόν έξοπλισμό των Κοιμητηριακών Ναών με τα άπαραίτητα εύταρουσίαστα ιερά σκεύη.

● Με την ευκαιρία της μνήμης της άγίας Όσιομάρτυρος Φιλοθέης ή όμώνυμη Ένορία διοργάνωσε έξόρμηση έθελοντικής αίμοδοσίας για τα παιδιά που πάσχουν από μεσογειακή άναίμια, την Κυριακή 22/2. Τήν αίμοληψία πλαισίωσε έορταστική έκδηλωση με μικρή δεξίωση, προσφώνηση του Προϊσταμένου του Ί. Ναού π. Δημητρίου Τζέρπου, όμιλία του Καθηγητή της Θεολ. Σχολής κ. Ίω. Παναγόπουλου με θέμα «Ή Έκκλησία και ο σύγχρονος άνθρωπος» και έπίκαιρους ύμνους από τόν Παιδικό Βυζαντινό Χορό της Ί. Αρχιεπισκοπής με δ)ντή τόν κ. Λ. Άγγελόπουλο.

● Με την ευκαιρία της Μ. Τεσσαρακοστής ή Διεύθυνση Νεότητας της Ί. Αρχιεπισκοπής με άφίσεις και εύχρηστες προσκλήσεις καλεί τούς νέους της Άθήνας (μαθητές λυκείων, σπουδαστές και φοιτητές) να συμμετάσχουν, τó άπόγευμα των πέντε Κυριακών των Νηστειών, στον Ί. Ν. Αγ. Ειρήνης Αίόλου, σε ειδικό γι' αυτούς πρόγραμμα που περιλαμβάνει τόν Κατανυκτικό Έσπερινό και όμιλία - εισήγηση θέματος με συζήτηση.

Όμιλητές και Θέματα:

- 8/3, Α' Κυρ. Νηστειών, κ. Κ. Γρηγοριάδης «Τό νόημα της Όρθοδοξίας σήμερα για τούς νέους».
15/3, Β' Κυρ. Νηστειών, π. Γ. Μεταλληνός «Ή σημασία των άγιών Πατέρων στην Όρθοδοξία».
22/3, Γ' Κυρ. Νηστειών, κ. Ί. Παναγόπουλος «Ή Έκκλησία και ή προσωπική παιδεία».
29/3, Δ' Κυρ. Νηστειών, π. Φιλόθεος Φάρος «Έκκλησιαστική ζωή... όπισθοδρόμηση ή πρωτοπορεία;».
5/4, Ε' Κυρ. Νηστειών, π. Νικ. Ίωαννίδης «Ή μετάνοια ως προσωπική και καθολική άσκηση άναγεννήσεως».

● Κοντά στα ήδη έκδιδόμενα έντυπα διαφόρων Ένοριών τελευταία προστέθηκαν κι άλλες αξιόλογες έντυπες πρωτοβουλίες. Σημειώνουμε τó πρωτότυπο και έλκυστικό «Ένοριακό Γράμμα» του Ί. Ν. Αγ. Ίωάννου όδοϋ Βουλιαγμένης, τήν όμορφη περιοδική έκδοση της «Ένοριακής Έστίας Αγίας Φιλοθέης, τόν καλαίσθητο «Τίμιο Σταυρό Χολαργού - Παπάγου» της όμώνυμου Ένορίας, και τó πολυσέλιδο προσεγγέμενο περιοδικό «Ή Ένορία μας» της Ένορίας Αγ. Σοφίας Ταύρου.

● Στην τρίτη από τις προαναφερόμενες Ένορίες λειτουργεί «Σχολή Γονέων», σε συνεργασία με τήν «Πανελλήνια Ένωσι Ψυχικής Ύγιεινής» και τó Λαϊκό Πανεπιστήμιο της «Έταιρείας των Φίλων του Λαού». Άλλη μιá αξιόλογη πρωτοβουλία των Ένοριών μας.

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Με τή συμμετοχή ύπερ 1.000 στελεχών της τοπικής μας Έκκλησίας έγινε πρόσφατα στο Πνευματικό Κέντρο από τó Σεβ. Μητροπολίτη μας κ. Χριστόδουλο ο Άπολογισμός του Ίεραποστολικού, Κοινωνικού και Φιλανθρωπικού έργου που προσφέρθηκε στο λαό μας από τήν Ί. Μητρόπολη μέσα στο 1986. Παρόντες ιερείς, κατηχητές, έπιτροποι, μέλη Έπιτροπών, ψάλτες, κυρίες και δεσποινίδες. Έπίσης ο βουλευτής κ. Άργ. Φιλιππίδης, εκπρόσωπος του κ. Νομάρχη, ο δήμαρχος Βελεστίνου κ. Καζάς, δημοτικοί σύμβουλοι, εκπρόσωποι των στρατιωτικών και πολιτικών άρχών κ.λπ.

Στήν άρχή ο χορός των βοιωτών ιεροψαλτών συνόδευσε τήν ευλογία της πίττας και παρουσίασε στη συνέχεια όλιγόλεπτο πρόγραμμα βυζαντινών ύμνων. Άκολούθησε ο Άπολογισμός από τόν Σεβ., στον Ίεραποστολικό, Κοινωνικό και Φιλανθρωπικό τομέα, τά κυριότερα σημεία του όποιου είναι τά έξης:

Α'. Ίεραποστολικός τομέας: Δημιουργία στελεχών, μόρφωση και έπιμόρφωση των ιερέων με Σεμινάρια και Φροντιστήρια, Σχολή βυζαντινής μουσικής για έξασφάλιση ψαλτών, όμιλίες και διαλέξεις, ραδιοφωνικές έκπομπές, έξορμήσεις στην ύπαιθρο, γραπτό θείο κήρυγμα, Κύκλοι μελέτης Αγ. Γραφής με 2.383 μέλη, Χριστιανική Νεολαία με 5.746 παιδιά, Συνέδριο Νεολαίας, Κατασκηνώσεις, φοιτητικά σεμινάρια τόν Ίούλιο, σύναξη φοιτητών τόν Ίανουάριο κ.λπ.

Β'. Κοινωνικός Τομέας: Τό Κέντρο Συμπαραστάσεως Οικογενείας με τή Σχολή Γονέων, τά Μαθήματα πρός μελλονόμενους και τόν Συμβουλευτικό Σταθμό Προβλημάτων Έφηβείας, ή μέριμνα για Φυλακισμένους με προσφορά ειδών και χρημάτων ύψους 559.000 δρχ., ή μέριμνα για τούς άσθενείς, ή Έκθεση Ναρκωτικών, τά δύο διαφωτιστικά φυλλάδια ή έκκληση τράπεζα αίματος με 76 φιάλες, ύποτροφίες ύψους 362.000 δρχ., έπαφές με τó λαό στις κληρικολαϊκές συνελεύσεις, ειδική μηνιαία έφημερίδα, ή «Πληροφόρηση» με 15.000 φύλλα, ή Σχολή Κωφαλαλών με δαπάνη 1.794.469 δρχ. και ή Έκκλ. Δράση με δαπάνη 8.122.283 δρχ.

Γ'. Φιλανθρωπικός τομέας: Συντήρηση Κατασκηνώσεων 4.322.196, Βοηθήματα σε άπόρους από τήν Ί. Μητρόπολη 2.884.860, Βοηθήματα από τις ένορίες 2.264.844, Σπίτια Γαλήνης Χριστού 6.437.666, Έρανος Άγάπης 4.254.038 και Ταμείο Ίερατικής Άλληλεγγύης 117.529.

Γενικό Σύνολο Κοινωνικού - Φιλανθρωπικού τομέα: 31.159.485 δρχ.

Μετά τó πέρας του Άπολογισμού άνοιξε έπίκαιρη Έκθεση φωτογραφιών από τις δραστηριότητες της Ί. Μητροπόλεως και διανεμήθηκε ή πίττα.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Μητροπολίτου Έλβετίας Δαμασκηνού, Θεολογικοί Διάλογοι 1. Μία Όρθόδοξος προοπτική. Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 355.

Ό και έκ πολλών άλλων αξιολογώτατων συγγραφέων λίαν ευφύμως γνωστός θεολόγος - συγγραφέας Σεβ. Μητροπολίτης Έλβετίας Δαμασκηνός έδημοσίευσε κατ' αὐτάς νέον περισπούδαστον έργον περί τών Θεολογικών Διαλόγων, τών διεξαγομένων μεταξύ τών Όρθοδόξων άφ' ένός και άφ' έτέρου τών Άγγλικανών, τών Παλαιοκαθολικών, τών άρχαίων Άνατολικών, τών Ρωμαιοκαθολικών και τών Αουθηρανών, μετά τών πεπραγμένων και τών κοινών θεολογικών κειμένων αὐτών.

Και ήτο ό πάντων άρμοδιώτερος ό Σεβασμιώτατος όπως άσχολήθη περί τό λίαν επίκαιρον και σπουδαίον τούτο θέμα, διότι είτε μετέσχεν ό ίδιος προσωπικώς πολλών έκ τών διαλόγων τούτων ως ένεργόν μέλος, άντιπροσωπεύον την Έκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, είτε έπιλοξένησε πολλά συνέδρια αὐτών έν τῷ έν Σαμπεζύ Γενεύης Όρθοδόξῳ Κέντρῳ τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου, οὔτως έπαξίως προΐσταται, και έν τῷ όποιῳ έχει συγκεντρώσει τάς άποφάσεις και πάντα τά πρακτικά τών συνεδριάσεων τών οικείων Έπιτροπῶν τών Διαλόγων τούτων και διαφυλάσσει, έν τῇ έτέρῃ ιδιότητι αὐτοῦ ως προΐσταμένου τῆς Γραμματείας προπα-

σκοπος τῆς αὐτῆς μητροπόλεως. Ό προκάτοχός του μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κυρός Βαρλαάμ. είχε έκλεγῆ τό 1969' άργότερα, τό 1975, συνόδευε την Α. Μ. τόν Πατριάρχη Βουλγαρίας κ. Μάξιμον κατά την έπίσημον έπίσκεψίν του στην Έκκλησία τῆς Ελλάδος.

Ό νέος Μητροπολίτης έχει γεννηθῆ στην αὐτήν έπαρχία τό 1932. Σπούδασε στην Έρατική Σχολή και τῆ Θεολογική Σχολή Σόφιας. Κατά τῆ διάρκειά τών σπουδῶν του έκάρη μοναχός στην Έρά Μονή τοῦ άγίου Ιωάννου Ρίλας (1956). Άκολούθως μετεκπαιδεύθη στη Θεολογική Άκαδημία Μόσχας, καθώς και στο Πανεπιστήμιο Χούμπολτ τοῦ Βερολίνου και στο Ίνστιτούτο Χέρντερ τῆς Λειψίας. Έπιστρέψας στη Βουλγαρία άπρέτησε γιά όρισμένα χρόνια ως καθηγητής τῆς Έρατικής Σχολῆς Σόφιας. Μετά την είς έπίσκοπον χειροτονία του (1968) διετέλεσε βοηθός έπίσκοπος τών μητροπόλεων Βράτσης και Ρούσσε διαδοχικώς, ήγούμενος τῆς Έράς Μονῆς τοῦ Τροϊάν και άρχιγραμματεὺς τῆς Έράς Συνόδου. Βοηθός έπίσκοπος Φιλιππουπόλεως εξέλέγη τό 1981.

Ό Σεβασμιώτατος Άρσένιος τυγχάνει ένας καλῶς κατηρτισμένος θεολόγος παραδοσιακῶν άντιλήψεων. Έχει συγγράψει θιβλία και πλήθος άρθρα στον έκκλησιαστικό Τύπο τῆς Βουλγαρικῆς Έκκλησίας. Τά τελευταία χρόνια ήγείται τῆς άντιπροσωπείας τῆς Βουλγαρικῆς Έκκλησίας στο διμερῆ διάλογο με την Ένωσι τών ευαγγελικῶν έκκλησιῶν τῆς Άνατολικῆς Γερμανίας. Έχει έπισκεφθῆ γιά προσκνηματικούς λόγους ή με έκκλησιαστικές άποστολές τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, τό Άγιο Όρος, Άθήνα και Θεσσαλονίκη.

Η καλή έπιστημονική κατάρτισις και ή πλουσία έκκλησιαστική πείρα τοῦ νέου μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως κ. Άρσενίου είναι έγγύσις γιά μία καρποφόρον άρχιερατείαν, την όποίαν άναμένει άπό αὐτόν ό πιστός λαός.

Ό Σεβασμιώτατος Φιλιππουπόλεως ως νεώτερος μητροπολίτης είναι τελευταίος (δέκατος τέταρτος) στη σειρά τών έπαρχιούχων άρχιερέων τῆς Βουλγαρικῆς Έκκλησίας, ή όποία έχει ένδεκα μητροπόλεις στη χώρα και τρεις στο έξωτερικό. Υπάρχουν και ένδεκα τιτουλάριοι έπίσκοποι, οι όποιοι ύπηρετοῦν ως βοηθοί, ήγούμενοι τών σταυροπηγιακῶν μονῶν κ.ο.κ.

(Άναπόκρισις άπό την Σόφιαν)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ό Πάπας Ιωάννης Παῦλος Β' επί τῷ έπικειμένῳ έορτασμῷ τῆς Παγκοσμίου Ημέρας τῆς Νεολαίας κατά την Κυριακήν τών Βαΐων άπηύθυνε μήνυμα πρὸς

τούς νέους, έν τῷ όποιῳ, έκτός τών άλλων, τονίζει, ότι «έπιβάλλεται σήμερα περισσότερο παρά ποτέ νά κατεβῦνῶμεν την τεράστιαν πρόδοον τῆς έπιστήμης και τῆς Τεχνολογίας και διά τῆς Ηθικῆς νά την έντάξωμεν είς τό έργον τῆς ύπηρεσίας πρὸς τούς ανθρώπους. Τά έπείγοντα, σοβαρά και πολυπλοκα προβλήματα άπαιτοῦν έκ τών νέων γενεῶν νά ειδικευθοῦν είς τούς διαφορωτάτους τομείς τῆς άνθρωπίνης δραστηριότητος.

Ό Υπουργός Θρησκευμάτων τῆς Πολωνίας είς συνέντευξίν του πρὸς δημοσιογράφους έπεθεβαίωσεν, ότι ό Πάπας Ιωάννης Παῦλος Β' θά έπισκεφθῆ την Πολωνίαν τόν προσεχῆ Ιούνιον και θά μεταβῆ είς την βιομηχανικήν πόλιν Γκτάνσκ, όπου διεδραματίσθησαν αί έργατικά έξεγέρσεις κατά τό πρόσφατον παρελθόν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Είς τό έν Βιέννη οικουμενικόν κέντρον «PRO ORIENTE» ό —διαδεχθείς είς τό άρχιεπισκοπικόν αξίωμα τόν άποχωρήσαντα ένεκα όρίου ηλικίας διαπρεπή Καρδινάλιον Καίνιχ— νέος Άρχιεπίσκοπος τῆς Βιέννης Χέρμαν Γκρόερ ώργάνωσε δεξίωσιον, είς την όποίαν προσεκλήθησαν και συμμετέσχον οι έκπρόσωποι πασῶν τών θρησκευτικῶν κοινοτήτων τῆς αὐστριακῆς πρωτεύουσῆς.

Η Διεθνῆς Θεολογική Έπιτροπή Διαλόγου Ρωμαιοκαθολικῶν και Άγγλικανῶν συνέταξε θεολογικόν κείμενον υπό τόν τίτλον «Η Σωτηρία και ή Έκκλησία», όπερ έδημοσιεύθη έν Ρώμη και Λονδίῳ. Διά τοῦ κειμένου τούτου άπαμβλύνονται διαφωνία και άντιθέσεις τεσσάρων αίωνων, όφειλόμεναι είς γλωσσικὰς παρερμηνείας όρων τῆς Άγίας Γραφῆς, ως λ.χ. τών όρων «πίστις», «δικαίωσις». Έλπίζεται ότι τό κείμενον αὐτό άνοίγει τόν δρόμον πρὸς την έκκλησιαστικήν κοινωσίαν Ρωμαιοκαθολικῶν και Άγγλικανῶν. Άλλά διά την κοινωσίαν ταύτην άναφύονται νέαι δυσχέρειαί έξ άλλων ζητημάτων, ως λ.χ. έκ τοῦ ζητήματος τῆς Ιερωσύνης τών γυναικῶν, ήτις άποκλείεται υπό τών Ρωμαιοκαθολικῶν, ως και υπό τών Όρθοδόξων.

Έπί τῇ εὐκαιρία τοῦ έορτασμοῦ τῆς 1200ετηρίδος τῆς Ζ' Οικουμενικῆς Συνόδου τοῦ Π.Σ.Ε. έν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ έν BUSSEY Οικουμενικοῦ Κέντρου ώργάνωσεν Έκθεσιν Όρθοδόξων Εϊκόνων.

Η Κεντρική Έπιτροπή τοῦ Π.Σ.Ε. διώρισε παμφηφεί τόν Έλληνα Θεολόγον Γεώργιον Λαιμόπουλον είς τῆν όργανικήν θέσην τοῦ Γραμματέως Όρθοδόξων Μελετῶν και Σχέσεων τῆς Έπιτροπῆς «Παγκοσμίου Έραποστολῆς και Ευαγγελισμοῦ».

ρασκευής της αγίας και μεγάλης Συνόδου της 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας, της λειτουργούσης όμοιως εν τῷ 'Ορθόδοξῳ Κέντρῳ. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέτυχε νὰ καταστήσῃ τὸ 'Ορθόδοξον Κέντρον παγκοσμίως γνωστὸν καὶ ἀκτινοδόλον τόπον πολλῶν οἰκουμενιστικῶν δραστηριοτήτων καὶ θεολογικῶν καὶ διοικητικῶν - ἐκκλησιαστικῶν συναντήσεων καὶ διασκέσεων, ὡς καὶ τυπογραφικῶν ἐκδόσεων καὶ ὀρθοδόξων λατρευτικῶν συνάξεων.

Τὸ ὅλον ἔργον τοῦ διαίρει ὁ συγγραφεὺς εἰς δύο μέρη. Ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ, ἐπιγραφομένῳ «Θεολογικοὶ Διάλογοι - μία 'Ορθόδοξος προοπτική», ἀναλύει, ἐν ἐπτὰ παραγράφοις, τὰ ἐπόμενα εἰσαγωγικὰ εἰς τοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους πρόβλήματα. Καὶ πρῶτον παρέχει «ἰστορικὸν περιγραμμὰ» τῶν Διαλόγων ἀπὸ τῶν Πατριαρχικῶν ἐγκυκλίων τῶν ἐτῶν 1902, 1904 καὶ 1920 καὶ εἶτα τῶν ἀποφάσεων τῶν τεσσάρων Πανορθόδοξων Διασκέσεων (1961-1968) μέχρι τῶν δύο πρώτων Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέσεων (1976, 1982), ἐν συνεχείᾳ δὲ παρακολουθεῖ καὶ παρουσιάζει τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῶν διμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων τῶν 'Ορθόδοξων μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν, Παλααιοκαθολικῶν, Ἀντιχαλκηδονείων, Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Λουθηρανῶν (σ. 9-143).

Δεύτερον, ἐξηγεῖ τὴν διεξαγωγὴν τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς ἐπιβαλλομένην «ποικιλικὴν ἀναγκαίαν» αὐτῶν, πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐν ἐνότῃ τῶν νεωτέρων ἀθεϊστικῶν, ἰδεολογικῶν, φιλοσοφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν θεωριῶν περὶ θανάτου οὕθεν τοῦ Θεοῦ καὶ ὑποκαταστάσεως θεωριῶν ὑπὸ τοῦ συγχρόνου αὐτονόμου ἀνθρώπου. Εἰδικώτερον δὲ διὰ τὴν 'Ορθοδοξίαν, παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι «εἰς τὸν καθ' ὅλον ἱστορικὸν βίον της διαλέγεται μετὰ τῶν ἀλλοθρήσκων, τῶν αἰρετικῶν, τῶν σχισματικῶν, καὶ μετὰ πάντων τῶν ἀντιπροσώπων, προσέτι δὲ καὶ μετὰ τῶν πιστῶν αὐτῆς, προβάλλουσα τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ παράδοσιν ὡς τὴν μόνην βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ ὁδὸν διὰ τὴν αὐθεντικὴν καὶ λυτρωτικὴν δίδωσιν τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου δέχεται τὴν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν Διαλόγων ἐφαρμογὴν τῆς ὀρθοδόξου ἀρχῆς τῆς «οἰκονομίας» ἔναντι τῆς κανονικῆς «ἀκριθείας», πρὸς διάσωσιν ἢ ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότῃ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἐθεσμοθετήθη κανονικῶς κυρίως ὑπὸ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου (419), συμφώνως πρὸς τὰ προηγούμενα παραδείγματα τοῦ Ἀαρῶν, τοῦ Μ. Ἀθανασίου, τοῦ Μ. Βασιλείου κ.ἄ. Καὶ καταλήγει εἰς τὴν διαπίστωσιν, ὅτι «ἡ διὰ Θεολογικῶν Διαλόγων ἐκκλησιαστικὴ 'πρόνοια' διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότῃ τῶν σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὑπεράτη ποιμαντικὴ καὶ σωτηριολογικὴ ἀναγκαιότης, διὸ καὶ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἐπιβάλλεται ἡ ὑπέρβασις τῆς κανονικῆς ἀκριθείας καὶ ἡ ἀναζήτησις παντὸς προσφόρου μέτρου διὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ διευκλύνσιν τῆς πορείας πρὸς τὴν ἐνότητα» (σ. 43-77).

Τρίτον, ὑποστηρίζει ὁ συγγραφεὺς τὸν «ἐκκλησιολογικὸν χαρακτῆρα» τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι οἰονδήποτε

περὶ τὴν βεβαιότητα τῆς σωτηρίας πρόβλημα κρίνεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, πρὸς διαφυλάξιν τῆς ἐνότῃ τῆς ἐαυτῆς ἐν τῇ ὀρθῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ, διεξήγε Θεολογικοὺς Διαλόγους μετὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν διὰ τῶν Πατέρων καὶ τῶν Συνόδων αὐτῆς, τῷ παραδείγματι δὲ αὐτῆς ἐπομένη καὶ ἡ σύγχρονος 'Ορθόδοξος Ἐκκλησία, διεξάγει Θεολογικοὺς Διαλόγους μετὰ τῶν ἑτεροδόξων διὰ ἐξουσιοδοτημένων πρὸς τοῦτο Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς διασταλευθείσης ἐνότῃ ἢ πρόληψιν αὐτῆς, διὰ συμφωνίας μετὰ τῶν 'Ορθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων. Πρὸς τοῦτο ἐπικαλεῖται τὸ παράδειγμα τῶν ἐπισκόπων Πολυκάρπου Σμύρνης καὶ Ἀνικλήτου Ρώμης κατὰ τὸν δ' αἰῶνα, ἐξ ἀφορμῆς τῆς διαφωνίας περὶ τὸν χρόνον τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, θραδύτερον δὲ καὶ τῶν θεολογικῶν συζητήσεων ἐν Β. Ἀφρικῇ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ σχίσματος τῶν Δουνατιστῶν καὶ τῆς θεσμοθεσίας ὑπὸ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου (419), ὡς καὶ τῶν κανονικῶν διατάξεων καὶ διδασκαλιῶν τοῦ Μ. Ἀθανασίου καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου, διδασκάντων καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς οἰκονομίας δι' ὑπερβάσεως τῆς κανονικῆς ἀκριθείας, ἔνεκα τῆς ἀνάγκης ἀποκαταστάσεως τῆς ἐνότῃ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διασφαλίσεως τῆς σωτηρίας τῶν λαῶν. Οὕτω καταλήγει ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐν τῇ προσπάθειᾳ τῆς διαφυλάξεως ἢ ἀποκαταστάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότῃ ἢ 'Ορθόδοξος Ἐκκλησία δύναται, ὡς ἐλέχθη, νὰ ἐφαρμόξῃ τὴν φιλόπρωτον ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν, ἀντὶ τῆς αὐστηρᾶς κανονικῆς ἀκριθείας, συμφώνως ἄλλως τε καὶ πρὸς τὸν 66 κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι «ἴσως... ἡμῶν ἐν ἡμερότητι συναγόντων τοὺς τὰ διάφορα φρονούντας, δώσει αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν πρὸς τὸ ἐπιγῶναι τὴν ἀλήθειαν» (σ. 57-77).

Τέταρτον, ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται περὶ τὸ «θεματολόγιον» τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, ὑποστηρίζων ὀρθῶς ὅτι θὰ ἦτο ὀπωσδήποτε προτιμότερα ἢ ἔναρξιν τῶν διμερῶν διαλόγων ἐκ τῶν χωρίζοντων καὶ διαφερόμενων μέρη σημείων, διότι ἐπ' αὐτῶν ἔχουσι διαμορφωθῆ κατὰ τὸ ἱστορικὸν παρελθὸν τὰ πλαίσια τῆς «κατ' ἀκριθείαν αὐστηρότητος καὶ τῆς κατ' ἐπιείκειαν οἰκονομίας». Τὰ παραδεδομένα ταῦτα πλαίσια, μὴ δυνάμενα νὰ ἀγνοηθῶσι κατὰ τοὺς διμερεῖς διαλόγους, θὰ προσέφερον ὄχι μόνον κριτήρια τῶν θεολογικῶν συζητήσεων, ἀλλὰ καὶ μετριοπαθῆ ἐκ τοῦ παρελθόντος πρότυπα πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς πορείας πρὸς τὴν ἐνότητα. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο εἰς τὸν διμερῆ λ.χ. θεολογικὸν διάλογον 'Ορθοδοξίας καὶ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ προταχθῶσιν αἱ θεολογικαὶ συζητήσεις ἐπὶ τῶν χωρίζουσῶν σοβαρωτέρων διαφορῶν, ἡτοι τοῦ FILIOQUE καὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου, διότι δι' αὐτῶν ἀφ' ἐνός μὲν ἐπηρεάζεται ἡ θεολογικὴ προσέγγισις καὶ ἀνάπτυξις ὅλων τῶν ἐπιλεγέντων εἰς τὸν σύγχρονον διάλογον θεμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἦτο δυνατός ὁ εὐχερέστερος καθορισμὸς τῶν κριτηρίων διεξαγωγῆς τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου ἐπὶ τῇ δάσει τῶν μετριοπαθῶν προτύπων τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος (σ. 81). Τὸ γεγονός ὅτι ἡ πρὸς τὴν

ἐνόητα πορεία είναι ὁπωσδήποτε ἀνγκαίον νὰ διέλθῃ ἐκ τῶν χωριζουσῶν τὰς δύο Ἐκκλησίας σοβαρῶν διαφορῶν καθιστᾶ σαφές, ὅτι ἡ πρὸς τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἐνόητος συντομωτέρα ὁδὸς σηματοδοτεῖται σαφέστερον διὰ τῶν διαφορῶν τούτων καὶ ὄχι διὰ τῆς γενικῆς ὀριοθετήσεως τῶν παισίων τῆς ἐφ' ὅλων τῶν θεμάτων κοινῆς διδασκαλίας τῶν δύο Ἐκκλησιῶν (σ. 83). Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα, ὅτι παρομοίαν εἰσήγησιν ἐποιήσατο καὶ ὁ ὑπογράφων ἐν τινι προκαταρκτικῇ συσκέφει τῶν μελῶν τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐπισήμου Ὁρθόδοξο-ρωμαιοκαθολικοῦ διαλόγου, ἀλλ' αὕτη τελικῶς παρεμερίσθη ἄνωθεν, ἀντικαταστάθεισος τῆς προταθείσης ὅπως προηγήθη Ἐκκλησιολογίας ὑπὸ τῆς εὐκόλου Μυστηριολογίας τῶν «εὐνοήτων σημείων», δι' ὃν λόγον καὶ παρητήθη ὁ ὑπογράφων ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐπιτροπῆς τοῦ διαλόγου, προϊδὼν τὴν ἀσύμφορον διὰ τὴν ὀρθόδοξον πλευρὰν καὶ τὸν γενικώτερον γνήσιον οἰκουμενιστικὸν σκοπὸν ἐξέλξειν τοῦ διαλόγου τούτου.

Πέμπτον, ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει τὴν «π ρ ο θ λ η μ α τ ι κ ῆ ν» τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, ἐπισημαίνων καὶ ἀναλύων τὰ προβλήματα τὰ ἀναφερόμενα ἐκ τῆς προηγηθείσης διεξαγωγῆς τῶν Διαλόγων καὶ τῆς παρακολουθήσεως αὐτῶν ἐκ τοῦ σύγγεγυς ὑπ' αὐτοῦ. Ὡς τοιαῦτα προβλήματα θεωρεῖ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἐπίσημον ἢ ἀνεπίσημον χαρακτήρα τῶν Διαλόγων, τὴν ἰσοτιμίαν ἢ μὴ τὴν ἀντιπροσωπειῶν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἢ σηματοδότησιν τῶν κοινῶν κειμένων καὶ ἐν τέλει τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἱστορικοκανονικῶν καὶ διοικητικῶν προβλημάτων κ.λπ. Ἐκ τῆς ἀνακρίσεως τούτων καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι «σήμερον εἶναι ἀναγκαία ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἀναθεώρησις τῆς μέχρι τοῦδε πορείας ἐκάστου τῶν διμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, ἢ ἀξιολογήσις ἐκ νέου τῶν ὑφισταμένων ἢ προδιαγραφόμενων δυσχερειῶν αὐτοῦ καὶ ἢ διόρθωσις τῶν θετικῶν πλαισίων ἀναλόγων πρὸς τὴν διαπιστωθεῖσαν γενικώτεραν προβληματικὴν ὄχι μόνον εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἔργου τῶν Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν εἰσέτι τὴν ἀσάφειαν τοῦ σκοποῦ ἐκάστου διμεροῦς Διαλόγου» (σ. 97-109).

Ἐκτον, ἀναλύει ὁ συγγραφεὺς τὰ «ἐ κ κ λ η σ ι σ λ ο γ ι κ ᾶ π λ α ί σ ι α» τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, πραγματευόμενος τὰς ἐκκλησιολογικὰς προϋποθέσεις περὶ τὰ κανονικὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὴν σημασίαν τῶν διαφορῶν ἐκκλησιολογικῶν προϋποθέσεων διὰ τοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους. Ἰδιαιτέρως δὲ ἐπιμένει εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ διατάγματος «DE OECUMENISMO» τῆς Β' Βατικανεῖου Συνόδου, ἐφ' οὗ ἐδράζεται ὁ ρωμαιοκεντρικὸς οἰκουμενισμὸς, ἀσυμβίβαστος θεβαίως πρὸς τὸν ὀρθόδοξον παραδοσιακὸν οἰκουμενισμὸν (σ. 111-130).

Ἐβδομον, ἐκτίθενται αἱ «π ρ ο ο π τ ι κ α ι» τῆς διὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου ἐπανενώσεως τῆς διηρημένης Χριστιανοσύνης διὰ τε τοῦ ὀριζοντίου οἰκουμενισμοῦ ἐν χώρῳ, ὡς καὶ διὰ τοῦ κατακορύφου οἰκουμενισμοῦ ἐν χρόνῳ, δηλαδὴ τῆς κοινῆς

ἐπιστροφῆς πασῶν τῶν διαλεγόμενων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν εἰς τὴν πίστιν καὶ τάξιν καὶ παράδοσιν ἐν γένει τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης καὶ ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας, τῆς κοινῆς ταύτης ρίζης καὶ πηγῆς καὶ ἱστορίας πάντων τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Καὶ ἀκριβῶς τὸν οἰκουμενισμὸν τούτον ἐν χρόνῳ, υιοθετοῦσα μειζόνως ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς ἴδιον, εἰσηγγεῖται τὴν διεξαγωγὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας πρὸ τοῦ σχίσματος, ἐφ' οὗ θεωρεῖ δυνατὴν τὴν συνάντησιν καὶ συνδιαλλαγήν καὶ ἐπανένωσιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου (σ. 131-141).

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω πρῶτον εἰσαγωγικὸν μέρος τῆς ἀγὰ χεῖρας ἐκδόσεως δημοσιεύεται ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει αὐτῆς «σ υ λ λ ο γ ῆ κ ε ι μ ῆ ν ω ν δ ι μ ε ρ ῶ ν Θ ε ο λ ο γ ι κ ῶ ν Δ ι α λ ὄ γ ω ν» μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου α) τῶν Ἀγγλικανῶν, β) τῶν Παλαιοκαθολικῶν, γ) τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν, δ) τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ ε) τῶν Λουθηρανῶν (σ. 143-355). Καὶ πρῶτον, ἐκ τοῦ Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ο - ἀ γ γ λ ι κ α ν ι κ ο ὕ Δ ι α λ ὄ γ ο υ δημοσιεύονται τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) Τὸ ἀνακοινωθὲν τῆς συναντήσεως τῶν ὑποεπιτροπῶν τοῦ Διαλόγου ἐν Σαμπεζῦ κατὰ Σεπτέμβριον 1972. β) Τὸ ἀνακοινωθὲν τῆς κοινῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν, τῆς συνελθούσης ἐν Ὁξφόρδῃ κατ' Ἰούλιον 1973. γ) Ἡ ἐκθεσις τῆς εἰδικῆς συνελεύσεως τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν, τῆς συνεδριασάσης ἐν Πεντέλῃ Ἀθηνῶν κατ' Ἰούλιον 1978. δ) Τὰ κείμενα τῶν ὑποεπιτροπῶν τοῦ Διαλόγου, συνεδριασασῶν ἐν LFAHDAFF κατ' Ἰούλιον 1980. ε) Αἱ ἐκθέσεις τῶν ὑποεπιτροπῶν τοῦ Διαλόγου, συνεδριασασῶν ἐν Σαμπεζῦ κατ' Ἰούλιον 1981. στ) Τὰ κείμενα τῶν ὑποεπιτροπῶν τοῦ Διαλόγου, συνεδριασασῶν ἐν CANTERBURY κατ' Ἰούλιον 1982. ζ) Τὰ κείμενα τῶν ὑποεπιτροπῶν καὶ τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου, τῆς συνελθούσης ἐν Ὁδηρσφ κατὰ Σεπτέμβριον 1983. η) «Τὸ συμφωνηθὲν κείμενον ἐν Δουβλίῳ, 1984» (σ. 187-223). Ἐπεται δύο παραρτήματα, ἐξ ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ δημοσιεύεται «τὸ συμφωνηθὲν κείμενον τῆς Μόσχας, 1976», ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ δημοσιεύεται «ἡ δήλωσις τῶν Ἀθηνῶν τοῦ 1978 περὶ τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν» (σ. 45-240).

Δεύτερον, ἐκ τοῦ Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ο - π α λ α ι ο κ α θ ο λ ι κ ο ὕ Δ ι α λ ὄ γ ο υ δημοσιεύονται τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) «Τὰ κοινὰ κείμενα ἐκ τῆς συναντήσεως τῆς μεικτῆς Ὁρθόδοξο-παλαιοκαθολικῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς», τῆς συνελθούσης ἐν Σαμπεζῦ κατ' Αὐγουστον 1975. β) «Τὰ περὶ Ἐκκλησίας καὶ Θεοτόκου εἰσηγητικὰ κείμενα τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδόξων - Παλαιοκαθολικῶν», τῆς συνελθούσης ἐν Σαμπεζῦ κατ' Αὐγουστον 1977. γ) «Τὰ περὶ ἐνόητος καὶ ὀρίων τῆς Ἐκκλησίας εἰσηγητικὰ κείμενα τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδόξων - Παλαιοκαθολικῶν», τῆς συνεδριασάσης ἐν Βόννη κατ' Αὐγουστον 1979. δ) «Τὰ ἐγκριθέντα ὑπὸ τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς διαλόγου Ὁρθοδόξων - Παλαιοκαθολικῶν κείμενα», τῆς συνελθούσης ἐν Ζαγκόρσκ -

Μόσχα κατά Σεπτέμβριο 1981. ε) «Τὰ τρία ὑπὸ τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς διαλόγου Ὁρθοδόξων - Παλαιοκαθολικῶν ἐγκριθέντα κείμενα» ἐν Σαμπεζῦ κατ' Ὀκτώβριο 1983. στ) «Τὰ ἐγκριθέντα κατὰ τὴν στ' γενικὴν συνδιάσκεψιν τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων - Παλαιοκαθολικῶν κείμενα συμφωνίας» ἐν AMERSFOORT Ὀλλανδίας κατὰ Σεπτέμβριο 1985 (σ. 240-285).

Τρίτον, ἐκ τοῦ Διαλόγου μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ ἀρχαίων Ἀνατολικῶν δημοσιεύονται τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) «Ἐκθεσις Α' ἀνεπισήμου διασκέψεως μεταξὺ θεολόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν», ἐν AARHUS Δανίας 1964. β) «Ἐκθεσις Β' ἀνεπισήμου διασκέψεως μεταξὺ θεολόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν», ἐν BRISTOL 1967. γ) «Ἐκθεσις Γ' ἀνεπισήμου διασκέψεως μεταξὺ θεολόγων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν», ἐν Γενεύῃ 1970. δ) «Ἀπόφασις τῆς Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν διάλογον μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν», ἐν ADDIS Ἀμπέμπα κατ' Αὐγουστον 1971. ε) Ἀνακοινωθὲν Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν διάλογον μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, συνελθούσης ἐν Σαμπεζῦ κατὰ Φεβρουάριον 1979. στ) Ἀνακοινωθὲν τῆς μεικτῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, συνελθούσης ἐν Σαμπεζῦ κατὰ Δεκέμβριον 1985 (σ. 287-309).

Τέταρτον, ἐκ τοῦ Ὁρθοδόξου - ρωμαϊκοῦ καὶ ἀνατολικοῦ διαλόγου δημοσιεύονται τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) «Ἀνακοινωθὲν τῆς μεικτῆς Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς», συνεδριάσεως ἐν Πάτμῳ καὶ Ρόδῳ κατὰ Μάιον 1980. β) «Τὸ ἐγκριθὲν ἐν Μονάχῳ κείμενον: τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς εὐχαριστίας ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος, Ἰούλιος 1982». γ) «Ἀνακοινωθὲν τῆς ὁλομελείας τῆς μεικτῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν», συνελθούσης ἐν Κρήτῃ κατὰ Μάιον 1984 (σ. 311-328).

Πέμπτον, ἐκ τοῦ Ὁρθοδόξου - λουθηρανικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ διαλόγου δημοσιεύονται τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) «Τελικὴ ἔκθεσις τῆς πρώτης Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν διάλογον μετὰ τῶν Λουθηρανῶν», ἐν SIGTUNA Σουηδίας κατὰ Νοέμβριον 1978. β) «Ἐκθεσις τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν Θεολογικὸν διάλογον μετὰ τῶν Λουθηρανῶν», συνελθούσης ἐν AMELUNGSBORN Γερμανίας κατὰ Σεπτέμβριον 1979. γ) Κείμενον τῆς «Συνλεύσεως τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν διάλογον μετὰ τῶν Λουθηρανῶν», ἐν Ἰσλανδία κατὰ Σεπτέμβριον 1980. δ) Κείμενον τῆς «Α' συνεδρίας τῆς μεικτῆς Ἐπιτροπῆς Διαλόγου Ὁρθοδόξων καὶ Λουθηρανῶν», ἐν ESPOO - Φινλανδίας κατ' Αὐγουστον 1981. ε) Κείμενον «Β' συναντήσεως τῆς μεικτῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν διάλογον Ὁρθοδόξων - Λουθηρανῶν», ἐν Κύπρῳ κατὰ Μάιον 1983. στ) «Ἀνακοινωθὲν καὶ κείμενον τῆς

Γ' συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου Ὁρθοδόξων - Λουθηρανῶν» ἐν ALLENTOWN τῆς Πενσυλβανίας, Η.Π.Α., κατὰ Μάιον 1985 (σ. 329-355).

Τοιοῦτον τὸ περιεχόμενον τῆς παρουσίας ἐκδόσεως τῶν «Θεολογικῶν Διαλόγων» ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑλβετίας Δαμασκηνοῦ. Ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ μεγάλης συμβολῆς εἰς τὰς καταβαλλομένας προσπάθειας πρὸς προσέγγισιν καὶ συνεννόησιν καὶ πρωθυμιῶν τῆς δυνατῆς ἐνότητος τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν. Ἰδίως πρόκειται περὶ πολυτίμου προσφορᾶς εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν, ἣτις πολλὰ ἔχει γὰ ὠφελήθη ἐξ αὐτῆς, καὶ πρὸ πάντων οἱ μετέχοντες τῶν Ὁρθοδόξων Ἐπιτροπῶν τῶν διαφόρων Διαλόγων ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Καθ' ὅσον ὁ συγγραφεὺς, θαυρῶν γνώστης τοῦ θέματος, ἔχει διατυπώσει ἐν τῇ πρώτῃ μέρει ἀξιοπροσέκτους ἐπ' αὐτοῦ ἀπόψεις, αἵτινες δέον γὰ μελετηθῶσιν εἰς βάθος ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων ἀντιπροσώπων, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν τυχόν διαφωνούντων πρὸς τινὰς προσωπικὰς θέσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει οὗτος εἶναι ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων καὶ εὐχαριστιῶν διὰ τὴν δημιουργικὴν συμμετοχὴν του εἰς τοὺς Θεολογικοὺς Διαλόγους τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ τῆς ἑτεροδοξίας, τὴν ὁποίαν συμμετοχὴν εὐελπιστοῦμεν ὅτι θὰ συνεχίσῃ, προσβάλλον καὶ ἐφαρμοζὼν τὸν ἐπὶ τῆς ἀκαινοτομίας Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰῶνων ἐρειδόμενον Ὁρθόδοξον Οἰκουμενισμὸν ἡμῶν.

Καθηγητῆς ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Μωυσέως Μοναχοῦ, «Ἡ κοινωνία τῆς ἐρήμου καὶ ἡ ἐρημία τῶν πόλεων» Ἐκδόσεις «Τήνος» Ἀθήνα 1987.

Ὁ ὀσιολογιώτατος Μοναχὸς π. Μωυσῆς στὸ νέο βιβλίον του μᾶς παρουσιάζει ἐπτὰ ἐπεξεργασμένα κείμενα ὁμιλιῶν του, ποὺ δόθηκαν σὲ διάφορες πόλεις στὴ διάρκεια τῶν ἐτῶν 1984-86. Ὅπως σημειώνει στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου του «καμπτόμενος στὴν παρότρυνση πολλῶν —δίχως ἀκόμη γὰ γνωρίζω ἂν τοῦτο εἶναι καὶ τόσο καλὸ— προβαίνω στὴ δημοσίευσή τῶν ὁμιλιῶν ποὺ ἀκολουθοῦν μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς καὶ ἔχουν γὰ ποῦν στὸ σύγχρονο ἄνθρωπο...» (σελ. 7).

Ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου «ἡ κοινωνία τῆς ἐρήμου καὶ ἡ ἐρημία τῶν πόλεων» εἶναι παρμένος ἀπὸ τὸ θέμα τῆς πρώτης ὁμιλίας, ἀλλὰ ὁποσδήποτε εἶναι ἐκφραστικὸς καὶ συμπυκνώνεται μέσα σ' αὐτὸν ἡ γενικώτερη κατευθυντήρια γραμμὴ ὅλων τῶν ὁμιλιῶν πὼς οἱ σύγχρονες μεγαλουπόλεις μας ζοῦν τὴ μοναξιά, τὴν ἀπομόνωση καὶ τὴν ἀλλοτρίωση, ἐνῶ στὴ «σιωπηλή, προσευχομένη, γαληνιώσα, μακαρία» (σελ. 27) ἐρημοπραγματῶνται ἡ πὸ γνήσια «κοινωνία».

Ὅλες οἱ ὁμιλίες εἶναι τεκμηριωμένες μὲ τὸν Πατερικὸν λόγον καὶ τὴν πολλὴ ἀναφορὰ στὴ βιοτὴ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Μὲ πολλὴ μετριοφροσύνη

σημειώνει σέ μιὰ ὁμιλία του, ἀλλὰ καὶ στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου πὼς ἡ προσφορά τῶν λόγων πού ἀκολουθοῦν «δὲν εἶναι τῆς περιουσίας τοῦ πένητος ὁμιλοῦντος, εἶναι κλοπὴ ἢ δάνειο, ἂν θέλετε, ἀπὸ τὴν ἀκένωτη πηγὴ τῶν θησαυρῶν τῶν ἁγίων Πατέρων, πού ἄφησαν κληρονομιά σ' ἐμᾶς τοὺς ἀχάριστους, καὶ ψίχουλα ἀπὸ τὴν πνευματικὴ τράπεζα συγχρόνων Ἀγιορειτῶν Γερόντων, πού τὰ συνάξαμε σὰν τὸ πεινασμένο σκυλί» (σελ. 49 καὶ 7).

Οἱ θέσεις καὶ ἀπόψεις πάνω στὰ θέματα πού διαπραγματεύεται εἶναι διατυπωμένες μὲ πολλὴ σύνεση, διάκριση, χωρὶς «υπερβολές» καὶ «ἐλλείψεις» καὶ ιδιαίτερα χωρὶς νὰ υπερβαίνουν τὰ ὅρια καὶ τὰ πλαίσια τῆς ὀρθόδοξης θεωρήσεως τῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα ἐκείνων πού ἐφάπτονται προβλημάτων τῆς συγχρόνου ζωῆς. Μὲ τὸ χάρισμα καὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφίδος πού εἶναι προικισμένος ὁ συγγραφέας κατορθώνει ἀνετα νὰ πείσει, νὰ συγκινήσει καὶ κυρίως νὰ «οἰκοδομήσει» καὶ τοὺς ἀκροατές του, ἀλλὰ τώρα καὶ τοὺς ἀναγνώστες του.

Ἐνδεικτικὰ καὶ ἀποσπασματικὰ ἀναφέρουμε ἀπὸ τὴν πρώτη ὁμιλία του γιὰ τὴν «κοινωνία τῆς ἐρήμου». «Μοναχοὶ χαρισματοῦχοι καὶ οὐρανότρωτοι, χριστοφόροι καὶ θεοφιλεῖς, λάτρεις τῆς ἡσυχίας, τῆς μονώσεως, ἐργάτες θροντοροῦ τῆς σιωπῆς, μόνοι μὲ δίχως μοναξιά, πού στὴ μοναξιά τους θυμοῦνται τίς μοναξίες ὄλου τοῦ κόσμου καὶ τίς ὥρες πού ἀκούσιν ἄλλοι πάσχουν ἀπὸ ἀϋπνίες κι ἄλλοι ξαγρυποῦν ἀνούσια, ἀνέστιοι καὶ ἀνέραστοι, σὲ τόπους ξένους, αὐτοὶ ἐκούσιν ἀγρυπνοῦν προσευχόμενοι ὑπὲρ υἱείας, σπητρίας, ἐλέους καὶ θείας βοηθείας σύμπαντος τοῦ κόσμου» (σελ. 26). Γιὰ τὴν «ἐρημία τῶν πόλεων» ἀναφέρει πὼς «ἡ πιὸ σκληρὴ μοναξιά εἶναι νὰ εἶσαι πλάι στὴ σύζυγό σου καὶ νὰ μὴ μπορεῖς νὰ τῆς μεταδώσεις τὰ αἰσθηματά σου, τὴν ἴδια στιγμὴ πού ἕνα μήνυμα μεταδίδεται ἀπὸ τὴ μιὰ ἡπειρο στὴν ἄλλη, νὰ ὑπάρχουν μυστικὰ μεταξὺ τῶν συζύγων, νὰ εἶναι ἀγνωστος κι ἀνύπαρκτος ὁ διάλογος τῶν παιδιῶν μὲ τοὺς γονεῖς, τοὺς δασκάλους, τοὺς κληρικούς. Δὲν ὑπάρχει πιὸ ἄγρια μοναξιά ἀπὸ μιὰ οἰκογένεια νὰ κάθεται ὥρες ἀμίλητη μπροστὰ στὴν τηλεόραση» (σελ. 18).

Στὴ δεύτερη ὁμιλία του «ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς» καὶ στὴν τρίτη «ἡ ζωὴ τῆς προσευχῆς» καταθέτει τίς μαρτυρίες, γιὰ τὸ γνωστὸ καὶ τόσο μεγάλο θέμα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, ἀπὸ τίς ἐμπειρίες τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας. Σημειώνεται σ' ἕνα σημεῖο: «Σημασία δὲν ἔχει τόσο ἡ στάση τοῦ σώματος μὰ τῆς ψυχῆς. Σημασία δὲν ἔχει τόσο ἡ τεχνικὴ ὅσο ἡ τέχνη. Σημασία δὲν ἔχει τόσο ἡ ὥρα μὰ ἡ θέρημη. Σημασία δὲν ἔχουν κάποτε καὶ αὐτὰ τοῦτα τὰ λόγια τῆς προσευχῆς. Γιατὶ ἀκόμη καὶ λαθεμένα ὅταν λέγονται ἀπὸ μιὰ καθαρὴ, ἀπλή καὶ ἁγία ψυχὴ, θαυματουργοῦσαν» (σελ. 43).

Ἡ τετάρτη ὁμιλία ἔχει ὡς θέμα τὸν «Ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ» ὡς τὸν «ἄριστο τῶν πιστῶν ὁδηγόν», τοῦ ὁποῦ «ἡ διδασκαλία εἶναι ἕνα προσωπικὸ ὄρωρο βοηθείας στὴν κάθε ἀγωνιζόμενη ψυχὴ πού ποθεῖ τὰ οὐράνια» (σελ. 78). Ἡ πέμπτη «γάμος καὶ μοναχισμός» εἶναι πολὺ ἐπίκαιρος, μάλιστα στίς μέρες μας, πού γίνονται κάποιες υπερβολές, ὅταν στὴν προσπάθειά μας

νὰ υπερτιμήσουμε, πολὺ ὀρθά, τὴν παρθενία, ἀθελά μας φθάσουμε νὰ υποτιμήσουμε τὸν ἕγγαμο «κατὰ Χριστὸν» βίον. Γράφει σχετικὰ ὁ ὁσιολογιώτατος: «Μέσα στὴν ποικιλία τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, στὸ νέφος τῶν ἁγίων, δὲν ὑπάρχει χῶρος γιὰ διαφορὲς κι ἐκτιμήσεις καὶ μάλιστα γιὰ ἀντεγκλήσεις. Ὁ καθεὶς ὅπου τάχθηκε καλεῖται ν' ἀγωνισθεῖ στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων του ἀξιοποιώντας τὰ ὁσθέντα του τάλαντα. Δὲν ὑπάρχει ἀποτυχέστερος μοναχὸς ἀπὸ αὐτὸν πού ἀλλοιωθεῖ στὸν κόσμον μακαρίζοντας τοὺς κοσμικοὺς καὶ πιὸ δυστυχῆς ἕγγαμος ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου μὲ τὸν πρῶτο πειρασμὸ τῆς οἰκογένειας τὸν ὀνειρεύεται τὴ μακαρία ζωὴ τῶν μοναχῶν. Καὶ οἱ δύο φεῦδονται κοροϊδεύοντας, ταλαιπωροῦνται καὶ ταλαιπωροῦν, προσπαθώντας νὰ διαφύγουν, ἀφήνοντας τὸ πρόβλημά τους ἄλυτο στὸ χῶρο πού τάχθηκαν νὰ ὑπηρετήσουν. Ἄς σημειωθεῖ ἀκόμη πὼς ἡ Ἐκκλησία καταδίκασε τοὺς αἰρετικούς Ἐγκρατεῖς, Πρισκιλιανούς, Μανιχαίους, Δουαδιστές, Μονταῖστες κ.λπ. οἱ ὁποῖοι ὑποτιμοῦσαν τὸν γάμο καὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ ἀρκετοὶ μοναχοί» (σελ. 90).

Στὴν ἕκτη ὁμιλία «ἡ ζωὴ ἐνὸς Ἀγιορείτου μοναχοῦ» προσπαθεῖ καὶ μᾶς δίδει τὰ πιὸ χαρακτηριστικὰ στάδια τῆς μοναχικῆς πολιτείας τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ἀκόμη τὴ «ζωὴ ἐνὸς Ἀγιορείτου μοναχοῦ μέσα στὸ μοναστήρι του καὶ μάλιστα σ' ἕνα κοινόβιο, πού θεωρεῖται ὁ ἰδανικότερος τρόπος μοναχικῆς ζωῆς, μὴ ἀναφέροντας τὴ ζωὴ σ' ἕνα ἰδιόρρυθμο ἢ μιὰ σκῆπη, πού εἶναι διαφορετικὴ, καὶ πὼς κυλᾶ ἡ μέρα του» (σελ. 106). Γιὰ νὰ δώσει τὴν «κοινωνία τῆς ἐρήμου» μεταξὺ ἄλλων σημειώνει: «Ὁ μοναχὸς δὲν εἶναι ὁ ἀπομονωμένος ἄνθρωπος. Μάλιστα παρατηρεῖται ἕνας μοναχός, πού ἔχει δεκαετίες νὰ θγεῖ στὸν κόσμον, νὰ ἔχει μεγαλύτερη κοινωνικότητα ἀπὸ τὸν πιὸ κοινωνικὸ ἄνθρωπο τῆς πόλεως. Νὰ εἶναι μόνος καὶ νὰ μὴ αἰσθάνεται μόνος. Ὁ ἄνθρωπος τῆς μεγαλουπόλεως νὰ συνωθεῖται καθημερινῶς ἀπὸ τὴν πολυκοσμία καὶ νὰ πάσχει ἀπὸ τὴν μοναξιά σὰν νὰ εἶναι μόνος στὸν πλανήτη... ὁ μοναχὸς μπορεῖ νὰ εἶναι μόνος ἄφοβα, γιατί ἔμαθε νὰ τὰ πηγαίνει καλὰ μὲ τὸν ἑαυτὸ του, τοὺς ἄλλους καὶ τὸ Θεό. Τὰ πάει καλὰ μὲ τοὺς ἄλλους κι ἂς εἶναι μόνος, ζεῖ ὡς νὰ εἶναι μὲ τοὺς ἄλλους παρόντες» (σελ. 106).

Μὲ τὴν ἑβδόμη καὶ τελευταία του ὁμιλία: «διέξοδοι στὴ μοναξιά τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου», ἀφοῦ κάμνει κάποιες ἀξιοπρόσεκτες ἀναφορὲς στὴν «ἐρημία τῶν πόλεων», στὴ συνέχεια δίδει καὶ τὴν «διέξοδο». Χαρακτηριστικὰ μεταξὺ ἄλλων γράφει: «Φτιάξτε μὲ τὸν Θεό. Φτιάξτε μὲ τὸν ἑαυτὸ σου. Φτιάξτε μὲ τοὺς ἄλλους καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ σοῦ κλέψει τὴν εἰρήνη ἀπὸ τὴν καρδιά σου. Βρὲς τὴν εἰρήνη στὴν καρδιά σου καὶ χιλιάδες κόσμος θὰ σωθεῖ, λέει ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ» (σελ. 125).

Στὸ τέλος τοῦ προλόγου τοῦ βιβλίου του μὲ πολλὴ ἱκανοποίηση διαβάσαμε πὼς «μὲ τὴν ἐκδοσὴ αὐτὴ ἐγκαινιάζεται μιὰ σειρά ἐκδόσεων μὲ ἀγιορειτικὰ θέματα μὲ τὸν γενικὸ τίτλο: "Ἀθωνικὰ ἄνθη"». Ἀφοῦ εὐχαριστήσουμε καὶ συγχαροῦμε τὸν π. Μωϋσῆ, πού ἀπὸ τὴν «ἐρημία» τῆς καλύθης του καὶ μὲ τίς ὁμιλίες του καὶ τὰ γραπτὰ κείμενά του προσπαθεῖ νὰ «κοινωνήσει»

μέ τους έν Χριστῷ ἀδελφούς του πού ἀγωνίζονται «έν τῷ κόσμῳ», εὐχόμεθα ὁ Κύριος νά τόν ἀξιώσει στό μέλλον νά πραγματώσει τήν ὑπόσχεσή του τήν ἐκδοτική «πρός καταρτισμόν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομήν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. δ' 13), ἡ ὁποία, προσφορά, προσιωρίζεται λαμπρά, δοθείσης καί τῆς, παρά τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του, διακρινούσης αὐτὸν σοφίας έν Χριστῷ, συνδεδυασμένης μέ τήν μοναχικήν καί ὑποποιὸν ταπεινώσειν.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ὁ Jacques Touraille μεταφράζει Πατέρες τῆς ἐρήμου.

Η ΚΑΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΧΩΡΗΤΩΝ

Ὅλες οἱ μαρτυρίες γιά τήν ζωή τῶν πρώτων μοναχῶν θρίσκονται σέ μιὰ ἀνθολογία πού ὀνομάζεται Φιλοκαλία. Αὐτὸς εἶναι ὁ χώρος, στήν μετάφραση τοῦ ὁποίου ἔχει δοθεῖ ὁ J. TOURAILLE.

Πρόκειται γιά κείμενα μεταξύ τοῦ 4ου καί 14ου αἰῶνος, τὰ ὁποία ἐξεδόθησαν τὸν 18ο αἰῶνα σέ μορφὴ ἀνθολογίας ἀπὸ ἕναν Ἁγιορείτη μοναχό. Ὁ J. TOURAILLE ἐξηγεῖ ὅτι «Φιλοκαλία» στὰ ἑλληνικά σημαίνει «ἀγάπη τῆς ὁμορφιάς». Ὁ κόσμος κρύβει μιὰ «ἀρχέγονη ὁμορφιά» (ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες), τήν πρώτη ὁμορφιά πού εἶχε ὅταν πλάστηκε ἀπ' τὸν Θεό. Οἱ ἀναχωρητὲς μοναχοὶ προσπαθοῦν, ἀκριβῶς ν' ἀναζητήσουν τήν πρώτη αὐτὴ ὁμορφιά τοῦ κόσμου (καί νά πλησιάσουν ἔτσι τὸν Θεό) μέσα ἀπὸ τήν ἄσκηση καί τήν προσευχή.

Ὅλα ξεκινοῦν μέ τὸν Μ. Ἀντώνιο: Ἀποτραδηγμένος στήν ἐρημο, ἀνάμεσα στὰ ἄγρια ζῶα, ζώντας μέ τίς πλέον σκληρὲς συνθήκες ζωῆς, ὁ Μ. Ἀντώνιος ἔγινε μιὰ σαρκωμένη ἀπόδειξη τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ.

Πολλοὶ ἀκολούθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ Μ. Ἀντωνίου: τοὺς ὀνομάζουμε ὅλους «Πατέρες τῆς ἐρήμου». Τὰ κείμενα πού ἀφοροῦν τήν ζωή τους εἶναι πολὺ δύσκολα γιά τήν σύγχρονη λογική μας. Τὸ μυστήριο τῆς ζωῆς τῶν ἀναχωρητῶν ἐρχεται σέ ἀντίθεση μέ τήν δική μας πραγματικότητα ζωῆς. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ αἰσθάνθηκαν περισσότερο τήν γοητεία μᾶς τέτοιας ζωῆς παρά τήν γοητεία τῶν λόγων.

Ἡ ὁδὸς αὐτῆ τῆς «Φιλοκαλίας» ἔχει τεράστια σημασία γιά τήν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πρῶτον διότι ἀποτελεῖ τὸ ξεκίνημα τῆς μοναστικῆς ζωῆς γιά τήν Ἀνατολή καί τήν Δύση. Οἱ ἀναχωρητὲς αὐτοὶ ἱδρυσαν τίς πρώτες μοναστικὲς κοινότητες (μὴ λησμονοῦμε τὸ πόσο βαθεῖα ἦταν ἐπηρεασμένος ὁ Ἅγιος Βενέδικτος ἀπ' τήν ζωή τῶν ἀναχωρητῶν αὐτῶν, ὅταν ὀργάνωσε τὸν Δυτικὸ μοναχισμό).

Οἱ ἀναχωρητὲς ἐμφανίζουν μέ τήν ζωή τους τὸ μυστήριο τῆς Σαρκώσεως: έν ὅσῳ οἱ ἴδιοι φέρνουν τὸν Θεὸ νά κατοικήσει στήν σάρκα τους, μποροῦμε νά ἀντιληφθοῦμε καί νά ἀποδεχθοῦμε ὅλοι μας τὴ μεγάλη ἀλήθεια, ὅτι δηλαδή ὁ Θεὸς κατοίκησε (μέ τήν σάρκωση τοῦ Χριστοῦ) μέσα στό ἀνθρώπινο σῶμα. Γι' αὐ-

τὸ, ἀκριβῶς, πάνω στό παράδειγμα τῆς ζωῆς τῶν ἀναχωρητῶν, ἡ Ἐκκλησία ἐθεμελίωσε ὅλη τήν ἀμυνά της ἐναντίον τοῦ Ἀρειανισμοῦ πού ἤρνεϊτο τήν Σάρκωση τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν πρέπει νά λησμονῆσει ποτὲ ὅτι στήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο, ὁ τότε νεαρὸς διάκονος καί μετέπειτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μ. Ἀθανάσιος κατετρόπωσε τὸν Ἀρειο ἔχοντας σάν βάση τὸ παράδειγμα τοῦ Μ. Ἀντωνίου.

Πρωτοπρ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Χ. ΣΙΜΙΓΙΑΤΟΣ

Π. Β. Πάσχοϋ, Ἡ δρόσος τοῦ Πνεύματος. Πρόσωπα καί κείμενα ὀρθοδόξου πνευματικότητος, Ἀθήναι 1986, ἔκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σσ. 288.

Τὰ τελευταῖα χρόνια, μέ τὴ δοθήθεια τοῦ Θεοῦ, δλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας πολλὲς συλλογὲς μέ κηρύγματα. Μιὰ τέτοια συλλογὴ εἶναι καί τὸ παρουσιαζόμενο διβλίο τοῦ Π. Β. Πάσχοϋ. Εἶναι ἐπιλογή ἀπὸ ραδιοφωνικά κείμενα τῆς ἐκπομπῆς «Πρόσωπα καί Κείμενα τῆς Ὀρθοδοξίας», πού μεταδίδονται κάθε Κυριακὴ ἀπὸ τὸ Α' Πρόγραμμα τῆς ΕΡΤ. Συλλογὲς τέτοιων κειμένων ὁ Π. Β. Πάσχος μᾶς ἔδωσε καί κατὰ τὸ παρελθόν¹. Ἡ συλλογὴ αὐτὴ, πού ἐκδίδεται γιά δευτέρα φορά², ἀποτελεῖται ἀπὸ 29 ὀμιλίες καί διαιρεῖται σέ τέσσερες ἐνότητες:

Ἡ πρώτη ἐνότητα, πού φέρει τὸν τίτλο «Ἡ δρόσος τοῦ Πνεύματος», περιέχει 6 ὀμιλίες ἀναφερόμενες σέ δεσποτικὲς καί θεομητορικὲς ἐορτὲς (Μεγάλη Ἐβδομάδα, Πεντηκοστή, Μεταμόρφωση, Ὑψωση τοῦ Σταυροῦ, Κοίμηση τῆς Θεοτόκου καί Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου) (σσ. 17 - 72). Οἱ ὀμιλίες αὐτὲς συνδέονται κυρίως μέ τήν ἐορτὴ αὐτὴ καθ' αὐτὴ καί ὄχι τόσο μέ τήν ἀναγινωσκόμενη εὐαγγελικὴ περικοπή.

Ἡ δευτέρα ἐνότητα ἐπιγράφεται «Ἡ γαίσιωτηρίοϋ» (σσ. 73 - 143) καί περιέχει ἐννέα ὀμιλίες, πού συνδέονται μέ εὐαγγελικὲς περικοπὲς. Πιὸ συγκεκριμένα οἱ ὀμιλίες του ἀναφέρονται στίς περικοπὲς:

α) ΕὐΚυριακῆς Ματθαίου (Ματθ. 8, 28 - 9, 1). Μὲ ἀφορμὴ τῆ στάση τῶν Γεργεσηνῶν ἐναντι τοῦ Ἰησοῦ ἀπαντᾷ στό ἐρώτημα πῶς θά ὑποδέχονταν σήμερα οἱ ἄνθρωποι τὸ Χριστὸ (σσ. 75 - 83).

β) Ἀγίου Παντων (Ματθ. 5, 14-19). Μὲ ἀφετηρία τὸ χωρίο «Ἑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου» ὀμιλεῖ γιά τὸ φῶς (σσ. 84-92).

γ) Ἡ' Κυριακῆς Ματθαίου (Ματθ. 14, 14-22). Ἀναλύει τὴ διπλὴ μέριμνα τοῦ Χριστοῦ

1. Βλ. Π. Β. Πάσχοϋ, Ἐρως Ὀρθοδοξίας, ἔκδ. Α', «Ἀστὴρ», Ἀθήναι 1964, ἔκδ. Β', Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1973, ἔκδ. Γ', Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήναι 1979. Π. Β. Πάσχοϋ, Ὁ γλυκαμὸς τῶν ἀγγέλων. Λογοτεχνικά καί κατασκευαστικά κείμενα εἰσαγωγῆς εἰς τὴν ὀρθόδοξον λειτουργικὴν πνευματικότητα, ἔκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήναι 1975.

2. Π. Β. Πάσχοϋ, Ἡ δρόσος τοῦ Πνεύματος. Πρόσωπα καί Κείμενα ὀρθοδόξου πνευματικότητος, ἔκδ. «Ἀστὴρ», Ἀθήναι 1972.

για τὸν ἄνθρωπο καὶ τὶς ἀντιθέσεις τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δὲν κατόρθωσε νὰ λύσει τὸ πρόβλημα τῶν ἀναγκῶν (σσ. 93-101).

δ) Π' Κυριακῆς Ματθαίου (Ματθ. 21, 33-42). Σχολιάζει τὸ νόημα τῆς παραβολῆς τοῦ ἀμπελώνα (σσ. 102-110).

ε) Κυριακῆς μετὰ τὴν Ὑψωση (Μάρκ. 8, 34 - 9, 1). Ἀντικείμενο τῆς ὁμιλίας εἶναι ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ ψυχὴ (σσ. 111-119).

στ) Β' Κυριακῆς Λουκᾶ (Λουκ. 6, 31-36). Τὸν ὁμιλητὴ ἀπασχολεῖ ὁ ἀληθινὸς ἀνθρωπισμὸς, δηλαδὴ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς (σσ. 120-126).

ζ) Ε' Κυριακῆς Λουκᾶ (Λουκ. 16, 19-31). Παρουσιάζει τὴν παραβολὴ τοῦ πλουτοῦ καὶ τοῦ Λαζάρου καὶ κάμνει μικρὸ σχολιασμὸ τοῦ περιεχομένου τῆς (σσ. 127-135).

η) Π' Κυριακῆς Λουκᾶ (Λουκ. 18, 18-27). Ἀναλύει τὴν περικοπή γιὰ τὸν πλούσιο νεανία καὶ ὁμιλεῖ γιὰ τοὺς πλουσίους καὶ τὸν πλοῦτο (σσ. 136-143).

Σημειωτέον ὅτι στὴν ἐνότητα αὐτὴ ὁ ὁμιλητὴς σὲ κάθε ὁμιλία κατ' ἀρχὰς παρουσιάζει ἢ περιληπτικῶς ἢ ἐκτενῶς, καὶ μάλιστα σὲ ὠραία νεοελληνικὴ μετάφραση, τὶς σχετικὲς περικοπὲς καὶ ἐν συνεχείᾳ προχωρεῖ στὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων.

Ἡ τρίτη ἐνότητα, ὑπὸ τὸν τίτλο «Τρὺ γὼν ἡ φιλέρημο» (σσ. 145-229) περιλαμβάνει ἀγιολογικὰ κηρύγματα. Σ' αὐτὰ παρουσιάζονται οἱ βίαι (μαρτύριο, θαύματα) τῶν ἐξῆς ἀγίων:

α) Πέτρο τοῦ Ἀθωνίτου (σσ. 147-156),

β) Προφήτου Ἐλισσαίου (βίος καὶ θαύματα) (σσ. 157-165),

γ) Διονυσίου κτίτορος τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου στὸν Ἀθῶνα (σσ. 166-174),

δ) Σεργίου καὶ Βάκχου (σσ. 175-183),

ε) Γερασίμου τοῦ Νέου ἐν Κεφαλληνίᾳ (σσ. 184-192),

στ) Νεκταρίου Αἰγίνης (θαύματα) (σσ. 193-201),

ζ) Ἰωάννου Χρυσόστομου (βίος καὶ ἔργο) (σσ. 202-211),

η) Σάββα τοῦ ἡγιασμένου (σσ. 212-220) καὶ

θ) Σπυρίδωνος Τριμουθοῦντος (βίος καὶ θαύματα) (σσ. 221-229).

Τέλος ἡ τετάρτη ἐνότητα ὑπὸ τὸν τίτλο «Κλίμα ἐξ τῶν Ἀναβαθμῶν» (σσ. 231-284) μᾶς δὴγηεῖ σ' ἕναν ἄλλο κόσμον, στὸν κόσμον τῶν Ἀναβαθμῶν, εἰδους ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ φάλλονται στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου. Ὁ ὁμιλητὴς λαμ-

βάνει ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ κείμενα αὐτὰ καὶ ἀναπτύσσει διάφορα θέματα (συνολικῶς 6) :

α) Βάση τοῦ α' κηρύγματος εἶναι τὸ γ' ἀντίφωνο τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ γ' ἤχου «Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον μακάριοι· τρίβους βαδιοῦνται τῶν ἐντολῶν· φάγονται ζωηρὰν παγκαρπίαν». Ὁ ὁμιλητὴς ἀναπτύσσει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ (σσ. 233-241).

β) Τὸ α' ἀντίφωνο τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ πλαγίου δ' «Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, ἐχθροῖς φοβεροὶ καὶ πᾶσι θαυμαστικοί· ἄνω γὰρ ὄρωσιν» παρέχει τὴν δυνατότητα στὸν ὁμιλητὴ νὰ μᾶς παρουσιάσει τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸ Θεὸ (σσ. 242-250).

γ) Στηριζόμενος στὸ α' ἀντίφωνο τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ δ' ἤχου «Ἐν τῷ οὐρανῷ τὰ ἔμματα ἐκπέμπω μου τῆς καρδίας, πρὸς σέ Σωτήρ· σῶσόν με σὴ ἐπιλάβει» ὁ ὁμιλητὴς κάμνει λόγο γιὰ τὴν στροφή τῶν ὁμιλιῶν τῆς καρδίας πρὸς τὸ Θεὸ (σσ. 251-258).

δ) Κεντρικὸς πυρήνας τῆς ὁμιλίας αὐτῆς εἶναι οἱ ἐκούσιες θλίψεις (πνευματικὴ σπορά). Τὴν ἀφορμὴ γιὰ τὸ κήρυγμα αὐτὸ δίνει ὁ ἀναβαθμὸς τοῦ θαρέος ἤχου «Ἐν τῷ νότῳ ὁ σπείρων θλίψεις, νηστείας μετὰ δακρύων, οὗτος χαρᾶς δρέφεται δράγματα ἀειζωοτροφίας» (σσ. 259-267).

ε) Ὁ δ' ἀναβαθμὸς τοῦ γ' ἤχου «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον τῶν ἀρετῶν, μάτην κοπιῶμεν, τὴν δὲ ψυχὴν σκέποντος, οὐδεὶς ἡμῶν πορθεῖται τὴν πόλιν» ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιο τῆς ὁμιλίας αὐτῆς, στὴν ὁποία γίνεταί λόγος γιὰ τὸ κτίσιμο τοῦ οἴκου τῆς ψυχῆς, τοῦ οἴκου τῶν ἀρετῶν (σσ. 268-276).

στ) Ἡ ἐνότητα αὐτὴ κλείνει μὲ ἕνα κήρυγμα γιὰ τὴν ἀληθινὴ νηστεία, τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν σωματικὴ (σσ. 277-284).

Ἀκολουθοῦν τὰ Περιεχόμενα (σσ. 285-286) καὶ διβλιογραφικὴ ἐνθύμηση, ὅπως σὲ παλαιότερα χειρόγραφα (287). Τὶς σελίδες τοῦ διβλίου καταστολιζοῦν θαυμάσιες ἀγιογραφίαι καὶ καλλιτεχνικὰ σχέδια, ποὺ ἐξεπόνησε ὁ π. Χριστόδουλος Φεργαδιώτης.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσει κανεὶς ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολο σύντομα κείμενα, προορισμένα γιὰ τοὺς ἀκροατὲς τοῦ ραδιοφώνου, νὰ μεταφερθοῦν αὐτούσια στὸ γραπτὸ λόγο καὶ νὰ ἐκδοθοῦν ὡς βιβλίον. Στὰ σύντομα αὐτὰ κείμενα ὁ ὁμιλητὴς δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαγλήσει τὸ θέμα του. Μόνο κάποιες νύξεις μπορεῖ νὰ κάνει. Θέλει μᾶλλον νὰ προβληματίσει τὸν ἀκροατὴ. Νὰ τοῦ δώσει ἀφορμὴ γιὰ σκέψεις. Νὰ τὸν οἰκοδομήσει καὶ νὰ τὸν ἐνισχύσει στὴν πορεία του γιὰ τὴν θέωση.

Σ' αὐτὴν τὴν δυσκολία πρέπει νὰ προσθέσουμε καὶ μὴν ἄλλη. Τὴν ποικιλία τῶν ἀκροατῶν καὶ τὶς προτιμήσεις τους. Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ ἱκανοποιήσει μὲ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ κήρυγμα τοὺς ἐνσυνείδητους πιστοὺς, τοὺς χλιαροὺς, τοὺς ἀδιάφορους καὶ τοὺς πιασμένους τῆς ἀνθρώπινης σοφίας; Ὁ κ. Πάσχας δὲν ὑπέκυψε στὸν πειρασμὸ καὶ στὴν παγίδα, ἐξ αἰτίας τῶν ἀκροατῶν του, νὰ ἐγκαταλείψει τὸ κήρυγμα τοῦ Σταυροῦ, διότι

ἔμεις οἱ χριστιανοὶ ὀφείλομε νὰ «κηρύσσωμεν Χριστὸν ἑσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσιν δὲ μωρία» (Α΄ Κορ. 1,23). Νὰ δώσει ἔγτονες κοινωνιολογικὲς διαστάσεις στὸ κήρυγμά του καὶ νὰ χρησιμοποιεῖται «γλώσσα» οἰκεία στὴν πλειονότητα τῶν ἀκροατῶν του. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κήρυγμά του παραμένει ἐκκλησιολογικὸ καὶ χριστολογικὸ. Τὸ κήρυγμά του συνδέεται μὲ τὸ «γέροντα», τὸν πνευματικὸ, καὶ τὴν ἐνσυνείδητη συμμετοχὴ στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ κ. Πάσχος, ἂν καὶ ὑπηρετεῖ τὴν ἱερὰ ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας, προσπαθεῖ νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν θεολογία τοῦ σπουδαστηρίου καὶ νὰ ὀμιλήσῃ τὴ θεολογία τῆς διώσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Μπορεῖ νὰ εἰπεῖ κανεὶς ὅτι αὐτὸ δὲν τὸ κατορθώνει πάντοτε. Μερικὲς φορές στὴν προσπάθειά του νὰ μὴσῃ τὸν ἀκροατὴ του σὲ ὄρισμένες πτυχὲς τῆς Ὁρθοδοξίας δίνει καὶ πολλὰς θεολογικὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις. Ἀλλὰ μήπως αὐτὸ δὲν εἶναι ἓνα εἶδος κατὰ κράτος, τόσο ἀναγκαῖας γιὰ τὸ σημερινὸ χλιαρὸ ἀκροατὴ; Ὁ ὀμιλητὴς ἐκμεταλλεύεται τὴν περίπτωσιν, γιὰ νὰ προβάλλῃ τοὺς πολῦτιμους, ἀλλὰ ἀγνωστους στοὺς πολλοὺς, θησαυροὺς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Πολλὰς φορές ὁ ὀμιλητὴς διδάσκει μὲ τὰ κείμενα, τὰ κείμενα τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν ὑπάρχουν στεγανά γιὰ τὸν Π. Β. Πάσχο. Χρησιμοποιεῖ σχεδὸν ὅλα τὰ κείμενα, πατερικά, ἀγιολογικά, γεροντικά, ὑμολογικά, ἀγιογραφικά, λογοτεχνικά. Παραθέτει κείμενα ἀπ' ὅλες τὰς περιόδους τῆς Ἐκκλησίας (ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Πατέρων καὶ τὸ Βυζάντιο, ἀπὸ τὴν Τουρκοκρατία καὶ ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἐποχὴ). Τὰ περισσότερα κείμενα δὲν τὰ ἀναλύει καὶ δὲν τὰ ἐρμηνεύει, ἀπλῶς τὰ καταγράφει, ἢ μᾶλλον τὰ ἀπαγγέλλει. Τὸ στοιχεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ λάβει σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν ὁ ἀναγνώστης, ὅτι δηλαδὴ αὐτὰ λειτουργοῦσαν ὡς ἀκούσματα καὶ ἔχι ἀναγνώσματα.

Ὅλες οἱ ὀμιλίαι εἶναι γραμμέναι στὴν τόσο γνωστὴ, μεστὴ καὶ πνευματικὴ γλώσσα τοῦ λογοτέχνη Π. Β. Πάσχο. Στὴ γλώσσα αὐτὴ κάποτε κάποτε ὑπάρχει ἕνας ὑπερβολικὸς ρεαλισμὸς. Ἴσως αὐτὸ τὸ στοιχεῖο εἶναι ὁ μοναδικὸς συμπίδακμος τοῦ ὀμιλητοῦ. Γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο καὶ τὸν μὴ δλοκληρωμένον χριστιανὸ ἀκροατὴ, πρέπει νὰ τοῦ μιλήσῃ μὲ τὴ σύγχρονη, τὴ σημερινὴ γλώσσα. Παρὰ τὸ ρεαλισμὸ αὐτὸ τὰ κηρύγματά του δὲν χάνουν τίποτε ἀπὸ τὴ χάριν τοὺς καὶ τὴ «δρόσον τοῦ Πνεύματος».

Ἄν ὁ ἀναγνώστης ἔχει συνηθίσῃ νὰ διαδίδῃ κηρύγματα, γιὰ νὰ ξεκουράζεται, νὰ τέρπεται, νὰ ἐντυπωσιάζεται καὶ νὰ ἐκπληροποιεῖ τὴν περιέργειά του, ἂς μὴν πιᾶσιν τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Π. Β. Πάσχο στὰ χέρια του. Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι γιὰ ἄλλη κατηγορία ἀναγνωστῶν. Εἶναι γὰ κείνους ποὺ θέλουν νὰ οἰκοδομηθοῦν, νὰ ἐνισχυθοῦν, νὰ διώσουν τὸ μυστήριον τῆς Θεολογίας — ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας — μέσῳ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς. Εἶναι γιὰ κείνους ποὺ θέλουν νὰ προβληματίζονται πάντοτε μὲ γνώμονα τὰ ἱερὰ κείμενα τῆς Ἐκκλησίας.

ΔΗΜ. Β. ΓΟΝΗΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μεγαλῆς Βοεταννίας, Μεθοδίου, «Θεολογικαὶ καὶ Ἱστορικαὶ Μελέται - Συλλογὴ Δημοσιευμάτων», τόμος ὕψους, Ἀθήναι 1985, σελ. 362.

Τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου καὶ τὴν χρησιμότητά του καθορίζει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς στὴν ἀρχὴ - ἀρχὴ τοῦ «Γενικοῦ Προλόγου» του: «Τὰ περιεχόμενα τοῦ τόμου τοῦτου, ὀγδοῦ κατὰ σειράν τῶν Θεολογικῶν καὶ Ἱστορικῶν μελετῶν μου, ἀναφέρονται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν προσέγγισιν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ὁρθόδοξων» Ἐκκλησιῶν, μὲ ἐξαίρεσιν τὸ Β' μέρος, ὅπου ἔχει ὡς θέμα τὰς σχέσεις Ὁρθόδοξων καὶ Ἀγγλικανῶν, καὶ τὸ Παράρτημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθενται τὰ σχετικὰ μὲ τὴν Α' Προσυνεδίῳ Πανορθόδοξον Διάσκεψιν».

Εἰς τὸν Πίνακα Περιεχομένων (σελ. 361 - 362) ἀναφέρονται: λεπτομερῶς τὰ περιεχόμενα, τὰ ὅποια κυρίως ἀφοροῦν εἰς τὰ «ἀνεπιστήμως», ἀλλὰ πάντως «ἐπὶ τὴν αἰγίδα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν» πραγματοποιηθέντα τέσσαρα ἐνδιαφέροντα Θεολογικά Συνέδρια ἀναφερόμενα στὴν προσπάθειαν ἐπιτεύξεως μίᾳ ἐπισήμου προσεγγίσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας «μετὰ τῶν Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ γνώμη τοῦ συγγραφεῖς στὸν Πρόλογον: «Ἐὰν ἐρωτηθῶ τί θὰ εἶχον νὰ προσθέσω γενικῶς περὶ τῶν Ἀκαθιστησικῶν Διαλόγων, θὰ ἀπήντων ὅτι τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἐάν δὲν εἶναι ἀπογοητευτικά, εἶναι πάντως ἀσήμαντα. Ἴσως ἀπαιτεῖται ἀκόμη μακρὰ πορεία καὶ ὑπομονή. Διὰ ποῖον λόγον; Αὐτὸ τὸ γνωρίζει ὁ Θεός».

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ» - Σύγγραμμα Περιοδικὸν τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, τόμος εἰκοστὸς τέταρτος (1984), Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 356.

Μὲ πολλὰς καὶ ἐνδιαφέρουσες μελέτας ποὺ ἀναφέρονται κυρίως σὲ πρόσωπα καὶ πράγματα τοῦ Μακεδονικοῦ χώρου (σελ. 1-306), διὸ Βιβλιοκριτικὴ τοῦ Γ. Θεοχαρίδη γιὰ τὰ «Actes de Saint - Pantéléemon» καὶ τὰ «Actes de Docheiarion» (σελ. 309 - 320) καὶ τὰ Πεπραγμένα τοῦ ἔτους 1983 (τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν), (σελ. 320 - 348) κυκλοφορεῖ, καλοτυπωμένους ὁ 24ος τόμος αὐτοῦ τοῦ ἐπιστημονικοῦ Περιοδικοῦ. Οἱ μελέται εἶναι τῶν: Ν. Κ. Μουσοπούλου, Γιώργου Χιονίδη, Γ. Καραμήτρου - Μανταλίδη, Ἀργύρη Μπακιρτζή, Γιώργου Παπαδόπουλου, Ἐλένης Τρακοσοπούλου - Σαλακίδου, Πελαγίας Ἀστρεϊνίδου - Κωτσάκη, Μένης Κανατσούλη, Κώστα Σπανοῦ, Γιάννη Μωραλίδη, Ἐδωνίας Λουγᾶ - Παπαδοπούλου, Θεοχάρη Παζαρά, Ἐρατοῦς Ζέλλιου - Μαστορογιάντα, Εὐθ. Ν. Τσιγαρίδα, Στάθη Πελαγίδη, Κωνστ. Ἀπ. Βακαλοπούλου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόμος 28ος, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 544.

Ὁ 28ος αὐτὸς τόμος τῆς Ἑπετηρίδας, ἐκδομένος ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ Ἰωάννου Καραβιδουπόλου, εἶναι κομψὸς, ἐπὶ ἀποψη ἐκτυπωτικῆ - αἰσθητικῆ, καὶ, ὅπως πάντοτε, σημαντικὸς ἀπὸ ἀποψη περιεχομένων. Ἀναλυτικὰ περιέχονται: Ἀποστόλου Α. Γλαβίνα, Ὁ Ἐπίσκοπος Μιλιτουπόλεως Ἰερόθεος (σ. 9-152), Δημήτρη Καϊμάκη, Ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντα (Ἱστορία - Θεολογία) (σ. 153 - 251), Georgios D. Martzelos, Venunft und Offenbarung in der Theologie Luthers und in der Orthodoxen Überlieferung (ss. 253-279), Π. Χαραλαμπίδη, Μελετήματα Παλααιοχριστιανικῆς Ἐπιγραφικῆς (σ. 281 - 324), Δημήτρη Καϊμάκη, Φαλμὸς 2. ἕνας μεσαιωνικὸς φαλμὸς (σ. 325 - 336), Λάμπρου Σιάσου, Φιλοσοφικὴ Ἀποδεικτικὴ καὶ βιβλικὴ πίστις στὴν ἀντιπρόκλητα πραγματεία τοῦ Νικολάου Μεθώνης (σ. 385 - 415), Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου, Ποιμαντικὴ τῶν Διαλόγων (σ. 417 - 428), Μιλιτιάδης Α. Κωνσταντίνου, Τὸ κοσμοειδωλὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Προϋποθέσεις Θεολογικῆς θεώρησιν τοῦ κόσμου), (σ. 429 - 454), Ἀθανασίου Παπᾶ, Προβλήματα γύρω στὴν ἐπιγραφὴ τῶν ἱερῶν ἀμφίων (σ. 456 - 486), Δέσπονας Κοντοστεργίου, Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπό-

λεως 691/692 (σσ. 487 - 526). Στις σελίδες 337 - 384 περιέχονται τὰ σχετικά μὲ τις «Ἀναγορεύσεις τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος, Σάρδεων κ. Μαξίμου καὶ Μύρων κ. Χρυσοστόμου, ὡς ἐπιτίμων Διδασκτῶρων τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς», καὶ στίς σελ. 527 - 539 περιέχεται τὸ «Χρονικὸ τῆς Σχολῆς».

«Βίος τοῦ ἁγίου Ἰλαρίωνα τοῦ Μεγάλου», ἀπὸ τοῦς Ἱερώνυμο καὶ Σωφρόνιο, Βισαγωγικά - Μετάφραση Κίμωνος Γ. Παπαχριστοπούλου, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας / Ἀθήνα τῆς Ἐρῆμου, 20 / Ἀθήνα 1986, σελ. 126.

Μὲ σωστὴ ἐκδοτικὴ ἐπιμέλεια, εἰστοχα καὶ διαφωτιστικὰ Βισαγωγικά, καὶ ἐπιτυχῆ ὄσο καὶ γλαφυρὴ μετάφραση στὰ νεοελληνικά (ἀπ' τὴν μετάφραση στὰ ἑλληνικά τῆς λατινικῆς συγγραφῆς τοῦ ἁγίου Ἱερωνύμου ἀπ' τὸν ἅγιο Σωφρόνιο), κυκλοφορήθηκε ὡστὸ τὸ τομίδιο, εἰκοστὸ στὴ σειρά «Ἀθήνη τῆς Ἐρῆμου - Ἀσκητὲς τῆς Παλαιστίνης», ποὺ ἐξέδωκε ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ βιβλίον αὐτό, ὅπως λέγει ὁ μεταφραστὴς καὶ ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως Κίμων Παπαχριστόπουλος στὸν Πρόλογο, «κυκλοφορεῖ σὲ μιὰ ἐποχῇ, ποὺ περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τέτοιες φωνές». Γιατί, «ὁ ἀσκητὴς —γι' αὐτὸν μιλάει τὸ βιβλίον αὐτό— δὲ φεύγει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, τρομοκρατημένος ἀπὸ κάποιον κενό, ἀπὸ κάποια ἄδυσσο ἀδυσώπητη. Μένει στὸν ἑαυτὸ του καὶ παλεύει γιὰ νὰ τὸν συγκροτήσει, νὰ τὸν κάνει νὰ εἶναι».

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ - Τριμηνιαία Νομοκανονικὴ καὶ Θεολογικὴ Ἐπιθεώρησης (Ἰδρυτὴς ἱ. Ἰωάννης Θ. Παναγόπουλος), τεύχος (Ἰούλιος - Σεπτέμβριος) 279, Ἀθήνα 1986, σελ. 97 - 160.

Μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον περιεχόμενο κυκλοφόρησε τὸ τεύχος 279 αὐτῆς τῆς νομοκανονικῆς καὶ Θεολογικῆς ἐπιθεωρήσεως, ποὺ ἐκδίδεται ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῶν κ.κ. Ἀν. Μαρίνου, Σπ. Τρωιάνου, Θεοδ. Ἱ. Παναγοπούλου, καθηγητῶν, καὶ Φ. Τρογάνη, δικηγόρου. Ἀναλυτικότερα περιέχονται: «Κανονισμὸς τῶν συναδελφικῶν καὶ τῶν ἐπὶ πατρωνικῶν δικαιώματι Ἐκκλησιῶν» τοῦ δικηγόρου Μ. Μπατιστάτου (σσ. 97 - 107), «Ἐκκλησιαστικὴ Νομολογία» — ἐλόκληρη ἢ ὑπ' ἀριθμ. 87) 1986 ἀπόφαση τοῦ Πρωτοδικείου Ἡρακλείου, ποὺ ἀναφέρεται στὸ αἴτημα τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωῦθ νὰ ἰδρῶσουν Σωματεῖο ὑπὸ τὴν ἐπωνυμία «Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωῦθ», μὲ σχετικὸ σχόλιο τοῦ καθηγητοῦ Θεοδ. Ἱ. Παναγοπούλου (σσ. 108 - 148). Στὸ τμήμα «Χριστιανικά» (σσ. 149 - 159) περιέχονται: Περίληψη τῆς εισηγήσεως τοῦ Ἠγομένου τῆς Ἱ. Μ. Σταυρονικήτα τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀρχιμ. Βασιλείου στὸ ΣΤ' Θεολογικὸ Συνέδριο μὲ θέμα «Τὸ ἀρχέτυπο τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν πράξη», Εἰδήσεις διαφορῆς καὶ στὸ τέλος Ἀλληλογραφία καὶ Βιβλιογραφία.

Γίττου Ἐμμ. Ματθαίου κ.η, μητροπολίτου πρώην Παραμυθίας, «Θέματα Ἀγιολογίας», Ἀθήνα 1987, σ. 488.

Ὁ τόμος αὐτὸς δὲν ἀποτελεῖ ἀδυστηρὴ ἐπιστημονικὴ ἐργασία, ἀλλὰ προσφέρεται ν' ἀποτελέσει ἓνα χρηστὸ βοήθημα σὲ ὄλους τοὺς πιστοὺς καὶ ἰδιαίτερα τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς κληρικούς, κυρίως μὲ τὴν «κατὰ ὁμοιογενεῖς στήλας κατὰ τὰς τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ. Στὴν ἀρχὴ περιέχονται ὀλίγα σχετικά γιὰ τὴν σπουδαιότητα καὶ ἀξία τῆς Ἀγιολογίας (σσ. 15 - 44) καὶ γιὰ τὴν σύνταξη καὶ συγκρότηση ἐνιαίου Ἀγιολογίου «ἐν ἀπά-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, πρῶγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν - Μοσχάτου, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34)1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ Νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24ῃ Φεβρουαρίου 1987

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, πρῶγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς α) Ἁγίου Ἀθανασίου - Θησείου καὶ β) Κοιμήσεως Θεοτόκου - Κυπριάδου, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὰς Ἐφημεριακὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34)1β τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ Νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11ῃ Μαρτίου 1987

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977, «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν Νόμων 1398)73 καὶ 673)77, «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων», προκηρύσσομεν πρὸς πλήρωσιν τὴν, διὰ τῆς ὑπ'

ση τῇ Ὁρθοδόξῳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ» (σσ. 45 - 54). Τὸ Β' μέρος περιέχει τὴν «κατάταξιν τῶν ἁγίων καθ' ὁμάδας ἢ στήλας» (σσ. 57 - 216)· στὸ Γ' μέρος περιέχονται «Ἁγιοὶ ἰδιαίτερος τιμῶμενοι ἐν ταῖς Μητροπόλεσι τῆς τε Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, καὶ τῆς Δωδεκανήσου» (σσ. 219 - 347)· στὸ Δ' μέρος περιέχονται «Μυροδῆλαι ἅγιοι» (σσ. 441 - 456). Βιβλιογραφία καὶ Πίνακες «Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας» (σσ. 462 - 477). Πίνακες τῶν ἔργων τοῦ συγγραφέως κατακλείουν τὸν τόμον.

Γρ. Θ. Στάθης

ἀριθ. 282) 27.2.1987 Ἡμετέρας Ἀποφάσεως, συσταθείσαν θέσιν τακτικοῦ Διακόνου τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Ριζῶν Μαντινείας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς ἐνδιαφερομένους νὰ υποβάλουν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν νενομισμένων δικαιολογητικῶν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Τριπόλει τῆ 27ῃ Φεβρουαρίου 1987

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καστορίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἁγίου Χαράλαμπος Ἀγραπιδεῶν καὶ β) Ἁγίου Νικολάου Μακροχωρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καστορίᾳ τῆ 1ῃ Μαρτίου 1987

† Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Γεωργίου Καστροσυκιάς Πρεβέζης, 2) Ἁγίας Παρασκευῆς Ροδαυγῆς Πρεβέζης καὶ 3) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Παντοκράτορος Πρεβέζης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Πρεβέζα, 5 Μαρτίου 1987

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λευκάδος καὶ Ἰθάκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν Νόμων: α) 1398/73 «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων» κ.λπ., β) τοῦ Νόμου 817/78 καὶ γ) τοῦ Ν. 673/77, προκηρῦσσομεν ἐκλογὴν Διακόνων πρὸς πληρῶσιν τῶν κάτωθι κενῶν θέσεων: 1) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Μηνᾶ Λευκάδος, 2) Ἱ. Ναοῦ Γεν. Θεοτόκου Λευκάδος, 3) Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Καρυῆς, 4) Ἱ. Ναοῦ Κοιμ. Θεοτόκου Ἰθάκης, 5) Ἱ. Ναοῦ Εἰσοδίων Θεοτόκου Ἰθάκης καὶ καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν,

Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Λευκάδι τῆ 10ῃ Μαρτίου 1987

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 - 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ προσῶμεν εἰς ἀνακέρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως δευτέρου τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Νέας Περάμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα τοῦ ἀρθρ. 34, παρ. 1, ἐδ. γ' τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Μεγάρων τῆ 10ῃ Μαρτίου 1987

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρὰ γρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Μετεώρων καὶ 2) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Κορδελιοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Νεαπόλει τῆ 11ῃ Μαρτίου 1987

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ὄργανισμὸς Διοικήσεως

Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ)

1. Ὁ Ὄργανισμὸς Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ) λαθῶν ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Κεφαλαίου Δ' τοῦ Νόμου 993) 1979 καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14) 1981 Κανονισμοῦ «περὶ ΟΔΕΠ», προκηρῦσσει τὴν δι' ἐπιλογῆς ἐνώπιον Ἐπιτροπῆς πρόσληψιν ἑνὸς ζυγιστοῦ - ἐπόπτου τῶν Μεταλλείων ΟΔΕΠ Μαντουδίου Εὐθείας ἐπὶ συμβάσει ἰδιωτικοῦ δικαίου ὠρισμένου χρόνου καὶ δι' ἐν (1) ἔτος ἀπὸ ἀναλήψεως ὑπηρεσίας καὶ καλεῖ τοὺς βουλομένους οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὰ ἐν λόγω Μεταλλεῖα ὅπως υποβάλωσιν εἰς τὸν ΟΔΕΠ Ἀθηνῶν ὁδὸς Ἰαίου 1, Τ.Κ. 115 21, ἐντὸς προθεσμίας εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρῦξεως τὰ κάτωθι δικαιολογητικὰ:

α) Αἴτησιν τῶν ἐνδιαφερομένων μετὰ δύο (2) φω-

τογραφιδῶν εἰς τὴν ὁποῖαν νὰ ἀναγράφονται ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τοῦ δελτίου ταυτότητός των.

β) Πιστοποιητικὸν ἐκπληρώσεως στρατολογικῶν ὑποχρεώσεων.

γ) Ἀντίγραφον Ποινικοῦ Μητρώου καὶ

δ) Πιστοποιητικὸν Σπουδῶν τοῦλάχιστον Γ' τάξεως Γυμνασίου.

Ὁ Ἐντεταλμένος Σύμβουλος
Ἀρχιμ. ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον, συνελθὸν εἰς συνεδρίαν τὴν 9ην Μαρτίου 1987, ἵνα κρίνῃ καὶ δικάσῃ· α) τὸν Ἀρχιμ. Μεθόδιον Ἰωαννίδην, Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μηθύμνης, β) τὸν Ἱερέα Σπυρίδωνα Τσιάκαλον, Κληρικὸν τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ γ) τὴν Μοναχὴν Κασσιανὴν Τόσσιου, τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου, κατηγορουμένους ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἐπέβαλεν τῷ μὲν πρώτῳ τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, τῷ δὲ δευτέρῳ τὴν ποινὴν τῆς ἐξαμῆνου ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας ἄνευ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ, τῇ δὲ τρίτῃ τὴν ποινὴν τῆς ἀποβολῆς ἀπὸ τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἁγ. Κυριακῆς Ἀλιστράτης μετ' ἀφαιρέσεως τοῦ Μοναχικοῦ Σχήματος καὶ διαγραφῆς ἐκ τοῦ μοναχολογίου τῆς ὡς εἴρηται Ἱεράς Μονῆς.

Ὁ Πρόεδρος
τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 13)1987 Πράξεως ἡμῶν ἥτις ἐγένετο συμφῶνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλησιαστικὴν Νομοθεσίαν προκηρύσσομεν τὰς Ἐνορίας: 1) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Περιβολίων Κυδωνίας, 2) Φουρνὲ Κυδωνίας, 3) Δαράτσου Κυδωνίας, 4) Σούρης, Σελλιδῶν, Λικοτιναρᾶς Ἀποκορώνου, 5) Τσιβαρὰ Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμε τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσιν αὐτὰς ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 12 Μαρτίου 1987

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Πειραιῶς ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Φαινομενολογία τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ὁ πληθωρισμὸς τοῦ ἐντύπου καὶ ἡ μαρτυρία τῶν Πατέρων.

Συμπληρωματικὸς προκαταρκτικὸς πίναξ ὑποψηφίων Ἀρχιερέων.

Μητροπ. Περιστερίου Χρυσόστομου, Ἀναγκαιότης «ἐκτάκτου Συνόδου» τῆς Ἱεραρχίας τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἡ Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὁσίου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Ἀνδρέου Φυτράκη, Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν δραστηριότητα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Γνωμοδότηση.

Ι. Χ. Κωνσταντινίδη, Ἡ προσφορά τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανιμίου Ἀθηνῶν ἐπὶ 150 ἔτη (1837 - 1987).

Χαρ. Γ. Σωτηροπούλου, Ὁ ἱερὸς Φώτιος καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἀρχιμ. Συνεσίου Κτενᾶ, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὡς ἀνακαινιστῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.